

Universiteit
Leiden

The Netherlands

De woonplaats van de faam : grondslagen van de stadsbeschrijving in de zeventiende-eeuwse republiek

Verbaan, E.

Citation

Verbaan, E. (2011, December 15). *De woonplaats van de faam : grondslagen van de stadsbeschrijving in de zeventiende-eeuwse republiek*. Uitgeverij Verloren, Hilversum. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/18256>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/18256>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Afkortingen

AC	Archief van Curatoren
Bib	Bibliotheek
BIL	Bishopsgate Institute, Londen
BLL	British Library, Londen
BMGN	<i>Bijdragen en mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden</i>
BN	Bodel Nijenhuis, <i>Topografische lijst</i> (1862)
BNF	Bibliothèque nationale de France, Parijs
DTB	doop-, trouw- en begraafboeken
Dze	<i>De zeventiende eeuw</i>
EEBO	Early English Books Online
GAD	Gemeentearchief Delft
GBA	Gelderland Bibliotheek, Arnhem
HGA	Haags Gemeentearchief, Den Haag
HL	The Huntington Library, San Marino (Californië)
HM	Haitsma Mulier en Van der Lem, <i>Repertorium</i> (1990)
HMD	Historisch Museum, Deventer
JRM	The John Rylands University Library, Manchester
KBH	Koninklijke Bibliotheek, Den Haag
Ljb	Leids jaarboekje = <i>Jaarboekje voor geschiedenis en oudheidkunde van Leiden en omstreken</i>
LMD	Legermuseum, Delft
NH	Nijhoff, <i>Bibliographie</i> , ed. Van Hattum (1953)
NHA	Noord-Hollands Archief
NNBW	Molhuysen en Blok (red.), <i>Nieuw Nederlandsch biografisch woordenboek</i> (1911–1937)
Ntg	<i>De nieuwe taalgids</i>
OA	Oud Archief
ONA	Oud Notarieel Archief
ORA	Oud Rechterlijk Archief
PV	Prentverzameling
RAA	Regionaal Archief, Alkmaar
RAL	Regionaal Archief, Leiden
S	Stam e.a. (red.), <i>Bibliographie</i> (1938–1958)
SA	Archief der Secretarie van de stad Leiden
SAA	Stadsarchief Amsterdam
TNTL	<i>Tijdschrift voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde</i>
Tvg	<i>Tijdschrift voor geschiedenis</i>

UBA	Universiteitsbibliotheek, Amsterdam
UBGe	Universiteitsbibliotheek, Gent
UBGr	Universiteitsbibliotheek, Groningen
UBL	Universiteitsbibliotheek, Leiden
UBU	Universiteitsbibliotheek, Utrecht
ULBD	Universitäts- und Landesbibliothek, Darmstadt
W	Weeskamer
WNT	De Vries e.a. (red.), <i>Woordenboek der Nederlandsche taal</i> (1882-1998)

Bibliografie

Het gebruik van hoofdletters en u/v/w is genormaliseerd. Bij oude drukken is telkens de Short Title Catalogue, Netherlands (STCN) en de Short Title Catalogus Vlaanderen (STCV) geraadpleegd voor de naam van uitgevers en drukkers. Voor Britse boeken is het gedigitaliseerde exemplaar geraadpleegd op Early English Books Online (EEBO), terzij anders aangegeven. Alle plaatsnamen zijn weergegeven in hun huidige, Nederlandse vormen.

Archivalia en handschriften

Amsterdam, Stadsarchief

- 5059, 41-44 (Aantekeningen G. Schaep)

Amsterdam, Universiteitsbibliotheek

- V J 40 (Reisaantekeningen A. Hellemans Hoofst)

Delft, Gemeentearchief

- 1e afdeling 902 (Documentatie figuratieve kaart D. van Bleyswijk)

Den Haag, Koninklijke Bibliotheek

- 78 C 42 (Aantekeningen G. Schaep)
- 131 B 33 (*Allerhande eigenhandige schriften betreffende de Hollantse outheyt ook velerhande gedigten en Romeynsche antique observatien*)

Haarlem, Noord-Hollands Archief

Bib

- 43-000333 X (K. van Manders tweede beeld van Haarlem)
- 44-001469 M (K. van Manders eerste beeld van Haarlem)
- 44-001551 M (Eerste versie van het reisjournaal van L. van der Vinne)

Stadsbestuur van Haarlem (1573)

- 928 (Register met privileges, keuren en andere stukken)

Harderwijk, Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe

OA Harderwijk

- 2013-2061 (Handschriften E. Brinck)

Leiden, Regionaal Archief

Bib

- LB 254-57 portefeuillefolio (Aanteekeningen van burgemeesteren kamer in zeeker dagboek geintituleerd journael [...] beginnende 29 july 1610 tot mey 1629)
- LB 255 foliodeel (*Handvesten en privilegien der stat Leijden, met een corte cronijcke noijt gedruet*, J. van Hout en R. Hogerbeets, 1594-1602)
- LB 2014 portefeuillefolio (*Dag-verhael*, afschrift F. van Mieris)
- LB 7000-03 portefeuillefolio (Twee grafedichten op J. Orlers)

- LB 7000-05 portefeuillefolio (Boedelinventaris J. van Hout, 5 februari 1610)
- LB 7000-22 portefeuillefolio (Testament J. van Hout, 10 september 1606)
- LB 15028 portefeuillefolio (Aantekeningen J. Orlers)
- LB 15036 foliodeel (Naamlijsten van vroedschappen en ambtenaren)
- LB 15260 deel (*Keuren der stadt Leyden des graefschaps van Holland*, [Leiden], [opt Raedthuys], 1583, liber annotatus [J. Orlers])

DTB (1004)

- 2 (Register van kerkelijke huwelijksproclamatien B 1586-1591)
- 7 (Register van kerkelijke huwelijksproclamatien G 1608-1614)

ONA (0506)

- 34 (S. van der Wuert, 1609)

ORA (0508)

- 45 (Vonnisboek 1)

SA I (0501)

- 73 (Dienstboek A)

SA II (0501A)

- 10 (Ontwerpkeurboek J. van Hout, 1607)
- 18-22 (Aflezingsboeken H-M)
- 471 (Vroedschapsboek J)
- 923 (Dienstboek B)
- 1220 (Verslag van een besogne over herindeling van de gebuurten, 1602)
- 1267 (Register van poorttrinschrijvingen F)
- 1289 (Register van de volkstelling, 1581)
- 1413-1416 (Register van betalingsordonnanties door burgemeesters C-G)
- 6611-6636 (Bonboeken)
- 7480 (Rekeningen trezorier ordinaris 1612-III)
- 7485 (Rekeningen trezorier ordinaris 1614-II)
- 7576 (Rekeningen trezorier ordinaris 1645)
- 7892 (Bijlagen rekeningen trezorier ordinaris 1609)
- 7920 (Bijlagen rekeningen trezorier ordinaris 1614-II)
- 8768 (Bijlagen rekeningen trezorier extra-ordinaris 1670-II)

W (0518)

- 3049 (J. Orlers)

Leiden, Universiteitsbibliotheek

AC

- 264-300 (Rekeningen rentmeester, 1598-1622)

Bib

- LTK 781 (J. van Hout, *Der stadt Leyden dienst-bouc*, [Leiden], opt Raedthuys, 1602, liber annotatus J. Orlers)

Utrecht, UB

- Hs. 1180, fol. 91r-93v (Gedicht D. Mathijszoon over Haarlem)

Stadsbeschrijvingen tot 1700

In de onderstaande lijst zijn alle werken opgenomen die:

- 1 tijdens het leven van de auteur werden gepubliceerd;
- 2 die gaan over één stad uit de Republiek;
- 3 die een behoorlijke omvang hebben;
- 4 die gesteld zijn in proza;
- 5 en die de stad bespreken in haar complexiteit en zich dus niet beperken tot één bepaald aspect of één bepaalde periode.

Alleen edities van vóór 1700 zijn opgenomen, inclusief facsimile-edities daarvan. Herdrukken, bewerkingen en vertalingen zijn opgenomen bij de eerste bekende uitgave. Vindplaatsen verwijzen naar de door mij geraadpleegde exemplaren.

1 Pontanus, Amsterdam (1611)

HM 387b; NH 252-253; S -; BN 1448-1449.

- J.I. Pontanus, *Rerum et urbis Amstelodamensium historia*, Amsterdam, J. (I) Hondius, 1611, 2° [KBH 392 A 6].
- J.I. Pontanus, *Historische beschrijvinghe der seer wijt beroemde coop-stadt Amsterdam*, vert. P. Montanus, Amsterdam, J. (II) Hondius, 1614, 4° [KBH 496 D 12]; facs., ed. H.H. Zwager (*Herleefd verleden*) Amsterdam 1968.

2 Orlers, Leiden (1614)

HM 362b; NH 221-222; S 291-292; BN 1000.

- J.J. Orlers, *Beschrijvinge der stad Leyden*, Leiden, H.L. van Haestens, J.J. Orlers en J. Maire, 1614, 4° [KBH 552 J 11; UBL Kunstg 12 F 8].
- J.J. Orlers, '[Beschrijving van Leiden]', ed. en vert. J. Meursius, in: J. Meursius, *Athenae Batavae*, Leiden, A. Clouck en officina Elzeviriana, 1625, 4° [KBH 3079 A 10].
- J.J. Orlers, *Beschrijvinge der stad Leyden*, 2e dr., Leiden, A. Commelinus, J.J. van Dorp en Delft, A. Cloeting, 1641, 4° [KBH 1159 D 8].

3 Ampzing, Haarlem (1628)

HM 14a; NH 6; S -; BN 1409.

- S. Ampzing, *Beschryvinge ende lof der stad Haerlem in Holland*, Haarlem, A. (I) Roman, 1628, in 4 [KBH 553 J 3; UBL 1203 A 29]; facs., ed. G.H. Kurtz, Amsterdam 1974.

Voor edities van het stedendicht uit 1616 en 1621 raadplege men de bibliografie van overige oude drukken.

4 Van Beverwijck, Dordrecht (1640)

HM 57b; NH 28; S 635; BN 1253.

- J. van Beverwijck, *'t Begijn van Hollant in Dordrecht*, Dordrecht, J. Goris, 1640, 4° [KBH 137 D 10; UBL 398 B 21]; facs., [Nieuwendijk 1972].

5 Schrevelius, Haarlem (1647)

HM 432a; NH 275-276; S -; BN 1410-1411.

- Th. Schrevelius, *Harlemum, sive urbis Harlemensis incunabula, incrementa, fortuna varia, in pace, in bello*, Leiden, S. Matthysz, 1647, 4° [UBL 398 B 14].
- Th. Schrevelius, *Harlemias, ofte, om beter te seggen, de eerste stichtinghe der stad Haerlem, het toe-nemen en vergrootinghe der selfden*, vert., Haarlem, T. Fonteyn, 1648, 4° [KBH 553 J 4].

6 Van Oudenhoven, Den Bosch (1649)

HM 366c; NH 231-232; S -; BN 414-416.

- J. van Oudenhoven, *Beschryvinge der stad ende meyerie van 'sHertogen-bossche*, Amsterdam, B. Jansz, 1649, 4° [UBL 1012 C 37].
- J. van Oudenhoven, *Silva-Ducis aucta & renata of een nieuwe ende gantsch vermeerderde beschrijvinge van de stad van 'sHertogen-bossche*, herz. dr., Den Bosch, J. (IV) Scheffer en wed. I. van Dockum, 1670, 4° [UBL 398 B 4].

7 Van Oudenhoven, Heusden (1650-1651)

HM 366d; NH 233; S -; BN 497.

- J. van Oudenhoven, *Beschrijvinghe der wijt-vermaerde frontier-stadt Heusden*, Amsterdam, N. van Ravesteyn, 1650-1651, 4° [UBL 466 B 21].

8 Fokkens, Amsterdam (1662)

HM 167a; NH 95-97; S -; BN 1455 en 1459.

- M. Fokkens, *Beschrijvinge der wijdt-vermaarde koop-stadt Amstelredam*, Amsterdam, M.W. Doornick, 1662, 12° [GAA 15030: 84394].
- M. Fokkens, *Beschrijvinge der wijdt-vermaarde koop-stadt Amstelredam*, nadruk van vorige editie, Amsterdam, A. (II) en J. de Wees, 1662, 12° [GAA 15030: 84396].
- M. Fokkens, *Beschrijvinge der wijdt-vermaarde koop-stadt Amstelredam*, 2e dr., Amsterdam, M.W. Doornick, 1662, 12° [KBH 510 K 12].
- M. Fokkens, *Beschrijvinge der wijdt-vermaarde koop-stadt Amstelredam*, 2e dr., nadruk van vorige editie, A. (II) en J. de Wees, 1663, 12° [KBH 510 K 12a].
- M. Fokkens, *Beschrijvingh der wijdt-vermaarde koop-stadt Amstelredam*, 3e dr., Amsterdam, M.W. Doornick, 1664, 12° [KBH 510 K 13].

9 Dapper, Amsterdam (1663)

HM 141a; NH 75; S 674; BN 1457.

- O. Dapper, *Historische beschryving der stad Amsterdam*, Amsterdam, J. van Meurs, 1663, 2° [KBH 136 B 20]; facs., ed. J.H. van den Hoek Ostende, Amsterdam 1975.

10 Von Zesen, Amsterdam (1664)

HM 529b; NH 350-351; S -; BN 1460.

- Ph. von Zesen, *Beschreibung der Stadt Amsterdam*, Amsterdam, J. Nosche, 1664, 4° [KBH 552 J 15]; facs.: Von Zesen, *Europas erster Baedeker*, ed. Gellinek (1988); ed.: Von Zesen, *Sämtliche Werke*, dl. 16, *Beschreibung der Stadt Amsterdam*, ed. Van Ingen (2000).
- Ph. von Zesen, *Beschreibung der Stadt Amsterdam*, Amsterdam, M.W. Doornick, 1664, 12° [KBH 510 K 14].

11 Van Domselaer, Amsterdam (1665)

HM 144b; NH 80; S 675; BN 1485.

- [T. van Domselaer (red.),] *Beschryvinge van Amsterdam*, Amsterdam, M.W. Doornick, 1665, 4° [KBH 496 D 8; UBA O 62-8536:1].

12 Van Oudenhoven, Dordrecht (1666)

HM 366f; NH 226-227; S -; BN 1256-1257.

- J. van Oudenhoven, *Oudt ende nieuw Dordrecht*, Haarlem, A. Vermerck, 1666, 12° [UBL 312 G 4; KBH 510 K 8].
- J. van Oudenhoven, *Beschrijvinghe van Dordrecht*, titeluitg. met nieuw voor- en nawerk, Haarlem, A. Vermerck, 1670, 12° [KBH 510 K 9].

13 Van Bleyswijck, Delft (1667-1680)

HM 58a en b; NH 29; S 198-199; BN 1129.

- D.E. van Bleyswijck, *Beschryvinge der stad Delft*, Delft, A. Bon, 1667[-1680?], 4° [BNF M-12566 en M-12567; KBH 2000 F 1-2].

14 Van Leeuwen, Leiden (1672)

HM 291d; NH 17; S 619; BN 1258.

- S. van Leeuwen, *Korte besgryving van het Lugdunum Batavorum nu Leiden*, Leiden, J. van Gelder en A. Verhoef, 1672, 12° [KBH 2105 A 172; UBL 312 G 5]; facs., Alphen aan den Rijn 1973.

15 Balen, Dordrecht (1677)

HM 25a; NH 350-351; S -; BN 1460.

- M. Balen, *Beschryvinge der stad Dordrecht*, Dordrecht, S. onder de Linde, 1677, 4° [BNF M-9875; KBH 892 B 77-78; UBL 1153 C 14-15]; facs., ed. A.J. Busch, Dordrecht 1966.

16 Van Lansberghe, Hulst (1687)

HM 288a; NH 169; S 683-684; BN 2252.

- J. van Lansberghe, *Beschryvinge van de stad Hulst*, Den Haag, G. Rammazeyn, 1687, 8° [KBH 302 F 37]; facs., Hulst 1991.
- J. van Lansberghe, *Beschryvinge van de stad Hulst*, titeluitg., Rotterdam, P. van der Staart, 1692, 8° [KBH 3096 D 19].

17 Commelin, Amsterdam (1693-1694)

HM 116a; NH 66-67; S 491-492 en 494-495; BN 1462 en 1464.

- C. Commelin (red.), *Beschryvinge van Amsterdam*, Amsterdam, A. Wolfgang, G. en/of J. (II) Janssonius van Waesberge, wed. D. (I) en/of H. Boom, A. en/of wed. J. van Someren en R. Goethals, 1693, 2 dln., 2° [BLL 796.fff.22].
- C. Commelin (red.), *Beschryvinge van Amsterdam*, titeluitg., Amsterdam, wed. A.D. Oossaan, 1693-1694, 2 dln., 2° [KBH 62 C 11; BNF M-1545].

18 Van Spaan, Rotterdam (1698)

HM 452a; NH 295; S -; BN 1174.

- G. van Spaan, *Beschrijvinge der stad Rotterdam, en eenige omleggende dorpen*, Rotterdam, H. Goddaeus, 1698, 8° [UBA O 61-8179:1; UBL 403 G 16].

Overige oude drukken**A**

Advertentie, voor de koopers ende plackers vande geotroyeerde kaerte der stad Delft, [Amsterdam], [P. Smith], [1677 of 1678], 1° [GAD 1e afd. 902].

Alting, B., *Historische lof-rede, ter eere van Groningen*, Groningen, J. Claessen, 1650, 12° [KBH 3037 H 8].

[Ampzing, S.], *Den lof van Haerlem*, Haarlem, S. Bogaert, 1616, 4° [UBL Thysia 1893].

- *Het lof der stad Haerlem in Hollandt*, Haarlem, A. (I) Roman, 1621, 4° [UBL 1204 B 29].

Antonides van der Goes, J., *De Ystroom*, Amsterdam, P. (II) Arentsz, 1671, 4° [KBH 764 D 33].

Antwoorden op de vraghe, wat onder ander zijn de vrie voornaemste saken, waer door men Hoorns lof beroemt en groot mach maken by ons voor-ouders tijdt gedaen tot haerder eer, Hoorn, I.W. van der Beeck, 1646, 4° [KBH 766 C 32].

Aphthonius, *Progymnasmata*, ed. R. Agricola, J.M. Catanaeus en R. Lorich, Frankfurt am Main, J. Steinmeyer, 1603 [KBH 3181 G 6].

Apianus, P., *Cosmographia, sive descriptio universi orbis*, ed. G. Frisius, Antwerpen, J. (I) Bellerus en J. (I) Verwit-hagen, 1584, 4° [UBL 347 C 10].

- *Cosmographie, ofte beschrijvinge der gheheelder werelt*, ed. G. Frisius, Amsterdam, C. Claesz, 1598, 4° [KBH 1708 C 9].

- *Cosmographie, ofte beschrijvinge der gheheelder werelt*, ed. G. Frisius, Amsterdam, C. Claesz, 1609, 4° [UBL 2006 E 36].

[Aurelius, C.], *Die cronycke van Hollandt Zeelandt ende Vrieslant*, Leiden, J. Seversz, 1517, 2° [KBH 1084 A 6].

[Avocaat, H.P.], *Historie van den oorspronck, fondatie, ende voortganck der seer vermaerder zee ende koop-stadt Enchuyssen, Enkhuizen*, J.R. Landtman en W. Evertsz, 1660, 8° [UBL 1369 F 26].

B

Becanus, G., *Origines Antwerpianae*, Antwerpen, C. Plantijn, 1569, 2° [UBL 1408 C 15].

Bake, L., *Amisfoorts lofkrans. Heldendigt*, Amsterdam, A. Schelte, 1694, 4° [KBH 853 G 166].

[Balen, M.], *Dag-lyste, of gedenk-boek, der gewoonlijke bezigheden van d'ed. groot-achtbre heeren, de heeren van den oud-rade, of vroedschap*, Dordrecht, S. onder de Linde, 1676, 4° [KBH 959 C 33].

- *Privilegien, voor-regten, handvesten, costumen, oude herkomen, keuren, &c. der stad Dordrecht*, Dordrecht, S. onder de Linde, 1676, 4° [UBL 280 C 17].

- *Geslacht-boomen, der adelijke, aal-oude [...] geslachten, van, en in Dordrecht*, [Dordrecht], [S. onder de Linde],

- [1677], 4° [KBH 3116 C 7].
- Barlaeus, C., *Poemata*, Leiden, G. Basson, 1628, 8° [KBH 762 K 26].
- Bellus, J., *Hermes politicus, sive de peregrinatoria prudentia libri tres*, Frankfurt am Main, T. Schönwetter, 1608, 12° [BLL 1020.b.6].
- Berkum, H. van, *Beschryving der stad Schoonhoven*, ed. J.A. Block, Gouda, G. en W. de Vrij, 1762, 4° [KBH 496 D 9].
- Beknopte beschryving van alle de voornaamste gebouwen der wydvermaarde koopstad Amsterdam, Amsterdam, D. Schouten, 1713, 4°-oblong [UBA OK 63-4897].
- Beknopte beschryving van alle de voornaamste gebouwen der wydvermaarde koopstad Amsterdam, Amsterdam, J. (II) Roman, 1741, 4°-oblong [UBA OL 32].
- Beknopte beschryving van alle de voornaamste gebouwen der wydvermaarde koopstad Amsterdam, Amsterdam, J. (II) van der Heyden, 1749, 4°-oblong [KBH 226 M 17].
- Beuken, J., *Rijmen, verdeeld in drie boekken*, Leiden, M. van Leeuwen, [1668], 8° [KBH 841 E 38:2].
- Bibliotheca Scriveriana, Amsterdam, S. van Lier en J. (I) Pluymert, 1663, 4° [UBL 188 C 29].
- Blaeu, J. (red.), *Toonneel der steden van de Vereenighde Nederlanden*, [Amsterdam, J. (I) Blaeu, 1649], 2° [KBH 149 A 10].
- *Toonneel der steden van 's konings Nederlanden*, [Amsterdam, J. (I) Blaeu, 1649], 2° [KBH 149 A 11].
- Blaeu, W.J. e.a., *Toonneel des aerdrycx, ofte nieuwe atlas*, Amsterdam, [W.J. en] J. (I) Blaeu, [1647]-1650, 3 dln., 2° [UBL CollBN Atlas 31].
- Bleyswijck, D.E. van, *Generale tafel over de beschrijvinge der stad Delft*, Delft, A. Bon, 1668, 1° [KBH 553 J 41; particuliere collectie].
- *Sommere beschryvinge der stad Delft*, Amsterdam, P. Smith, [1677 of 1678] [particuliere collectie].
- Blotius, H., 'Tabula peregrinationis continens capita politica', in: P. Hentzner, *Itinerarium Germaniae, Galliae, Angliae, Italiae*, Neurenberg, A. Wagenmann en J. Güntzel, 1629, fol. Yy7r-Zz6v, 8° [BLL 1049.f.1.].
- Blundeville, T., *The True Order and Methode of Wrying and Reading Hystories*, Londen, W. Seres, 1574, 16° [EEBO STC 3161].
- Bodin, J., *Methodus, ad facile historiarum cognitionem*, Parijs, M. Juvenes, 1566, 4° [<http://books.google.nl/books?id=FCk8AAAAcAAJ>].
- *Methodus ad facile historiarum cognitionem*, z.p. [Genève], J. Stoer, 1595, 8° [UBL 362 F 8].
- [Bon, A.,] *Delft cupidoos schighje*, Delft, A. Bon, 1652-1656, 2 dln., 16°-oblong [KBH 174 G 20].
- Boot, G., *Eene burgherlycke onderrechinghe*, Amsterdam, J.E. (II) Cloppenburgh, 1623, 4° [UBA O 62-7402].
- [Booth, C.,] *Beschryvinge der stad Utrecht*, Utrecht, J. van Poolsum, 1685, 2° [KBH 109 B 22].
- Bor, P.C., *Nederlantsche oorloghen*, Leiden, G. Basson en Amsterdam, M. Colijn, 1621, 2° [UBL 1173 A 6-7].
- Bor, P.C., *Gelegenthey van 's Hertogen-Bosch vierde hoofd-stadt van Brabandt*, Den Haag, A. Meuris, 1630, 4° [KBH 553 J 5].
- Boussingault, A., *La guide universelle de tous les Pays-Bas, ou des dix-sept provinces*, Parijs, F. Clousier, 1665, 12° [BNF 8-Z LE SENNE-4815].
- Boxhorn, M.Z., *Theatrum sive Hollandiae comitatus et urbium nova descriptio*, Amsterdam, H. (II) Hondius en Leiden, W.C. van der Boxe, 1632, 4°-oblong [KBH 357 F 1].
- *Toneel ofte beschryvinge der steden van Hollandt*, vert. G. Baerdeloos, Amsterdam, J. Keyns en Leiden, W.C. van der Boxe, 1634, 4°-oblong [KBH 357 F 2].
- Braun, G. en F. Hogenberg, *Beschreibung und Contrafactur der vornembster Stät der Welt*, Keulen, Th. Graminaeus e.a., 1572-1618, 6 dln. in 2 bdn., 2° [UBL CollBN Atlas 12].
- Brandt, C., *Himne en l'honneur de la ville de Leyden*, Leiden, T. Basson, 1594, 4° [RAL BLO 250 f].
- *Himne oft' lofsanck van Hollandt in Duytsch ende Franchoyts*, Leiden, T. Basson, 1595, 4° [UBL 1497 C 28; UBA O 62-1340].
- [Brandt, G.,] *Historie der vermaerde zee- en koop-stadt Enkhuisen*, Enkhuizen, E. van den Hoof, 1666, 4° [KBH 490 H 16].
- Bray, S. de, *Bedenckingen, over het uytleppen en vergrooten de stad Haarlem*, Haarlem, A. Casteleyn, 1661, 2° [KBH 61 C 9].
- Brès, G. de, *De wortel, den oorspronck, ende het fundament der weder-dooeren, oft herdooeren in onsen tijde*, vert. J. de

- Raed, Amsterdam, J.E. (II) van Cloppenburgh, 1608, 4° [KBH 229 L 15].
- Brice, G., *Description nouvelle de ce qu'il y a de plus remarquable dans la ville de Paris*, Parijs, wed. Audinet, 1684, 2 dln., 16° [BLL 1578/6027].
- A New Description of Paris, vert. [J. Wright], 2e dr., Londen, H. Bonwicke, 1688, 12° [HL 357098].
- [Brugge, J.,] *[Het Leydsche vreugden-hof]*, z.p., z.n., z.j. [=1662?], 8° [KBH 8 C 21].
- Bruni, L., *Epistolarum libri VIII*, ed. L. Mehus, Florence, B. Paperinius en J. Rigaccius, 1741, 8° [KBH 818 G 11]; facs., Hildesheim enz. 2006.
- Versheyden bruyloft dichten ende liedekens, Leiden, J. Paets Jacobszoon, 1611, 4°-oblong [UBL 1497 F 36].
- Bucoldianus, G., *De inventione et amplificatione oratoria*, Lyon, S. Gryphius, 1534, 8° [<http://books.google.nl/books?id=KZDByrBOAoMC>].
- De vermakelyke Leidsche buiten-cingels, aangenaame dorpen en landstreken, rondom die stad gelegen, Leiden, Q. Visser, Amsterdam, A. van Huyssteen, 1734, 8° [KBH 539 K 28]; facs. Alphen aan den Rijn 1969.
- [Burgh, A. van den,] *Hoe en wanneer Hollant tot een graefschap is afgesondert* [=wapenkaart van de graven van Holland], Arnhem, J. van Biesen, 1647, 4° [KBH 1043 A 11; UBL 1369 d 9: 1].
- *Gestaltenis van out Zeelandt* [=wapenkaart van de graven van Zeeland], Arnhem, J. van Biesen, 1647, 4° [KBH 496 D 4; UBL 1369 D 9:2].
- Butcher, R., *The Survey and Antiquitie of the Towne of Stamford in the County of Lincolne*, Londen, T. Forcet, 1646, 4° [EEBO Wing B6261].

C

- Caert-thresoor, inhoudende de tafelen des gantsche werelts landen met beschryvingen verlicht, Middelburg, B. (I) Langenes en [Amsterdam], C. Claesz, [1598], 8°-oblong [UBA OK 62-9958 [atlas]]; facs., ed. J. Werner, Weesp 1998.
- Catalogus universalis pro nundinis Francofurtensibus autumnalibus, de anno 1614*, Leipzig, A. Lamberg, 1614, 4° [KBH 1707 B 5:18].
- Camden, W., *Britain, or a Chorographically Description of the Most Flourishing Kingdomes, England, Scotland, and Ireland*, vert. P. Holland, Londen, G. Bishop en J. Norton, 1610, 2° [EEBO STC 4509].
- Cats, J., *Spiegel van den ouden ende neuen tijdt*, Den Haag, I. Burghoorn, 1632, 4° [UBL 1018 B 3 liber annotatus J. Cats]; facs., ed. H.H. Zwager (Herleefd verleden) Amsterdam 1968.
- Chytraeus, N., *Variorum in Europa itinerum deliciae*, Herborn, z.n., 1594, 8° [KBH 476 K 56].
- Cluverius, P., *Commentarius de tribus Rheni alveis, et ostiis*, Leiden, J. Bouwensz en L. (I) Elzevier, 1611, 4° [KBH 232 K 32].
- *Batavische oudheden, ofte verhandeling over de drie uitloopen, en monden van den Rhyn*, vert., Den Haag, E. Boucquet, 1709, 2 dln., 8° [KBH 229 O 21].
- [Colom, J.A.,] *La flamboyante colonne des Pays-Bas*, Amsterdam, J.A. (I) Colom, 1636, 4°-oblong [KBH 2215 D 24].
- *De vyerighe colom klaer vertoonende in vyftich onderscheydene curieuse caarten de XVII Nederlandsche provincien*, Amsterdam, J.A. (I) Colom, z.j. [1660?], 4°-oblong [KBH 357 F 4].
- [Commelin, C.,] *Vrancryck en zijn steeden, behelsende een algemeene en besondere beschrijvinge des selfs en aangrenzende landen*, Amsterdam, C. Commelinus, 1662, 12° [UBA OK 63-3651].
- Corrozet, G., *Les antiquitez, croniques et singularitez de Paris*, ed. N. Bonfons en J. Rabel, Parijs, N. Bonfons, 1586-1588, 2 dln., 8° [KBH 558 K 25].
- Costumen, vanden prinselijcken leen-hove ende huysse van Dendermonde*, Leiden, P. de Croy en N. Rosa, 1646, 4° [BLL 154.f.11.; KBH 552 J 53].

D

- Dag-lyste, of gedenk-boek, dienende voor [...] de schout, burgemeester, schepenen [...] der stad Dordrecht*, Dordrecht, H. van Esch en J. (I) van Esch, 1673, 4° [KBH 939 G 56].
- Dallington, R., *A Survey of the Great Dukes of Tuscany*, Londen, E. Blount, 1605, 4° [EEBO STC 6200]; facs. (The English Experience 650) Amsterdam 1974.
- *A Method for Travell Shewed by Taking the View of France. As it Stood in the Yeare of Our Lord 1598*, Londen, T. Creede, z.j. [1605], 4° [EEBO STC 6203].

- Dam, H. van, *Korte beschrijvinge van het eylandt Westvoorn, ende de geschiedenissen van de stadt Goederede*, Rotterdam, H. Goddaeus, 1680, 8° [KBH 496 L 11].
- De Chuyes, G., *La guide de Paris*, Parijs, C. Besongne, 1654, 12° [BLL 576.c.3:1].
- Les délices de Leide, une des célèbres villes de l'Europe*, Leiden, P. (I) van der Aa, 1712, 8° [KBH 225 O 2].
- Devereux, R., Ph. Sidney W. en Davison, *Profitable Instructions Describing what Speciall Observations Are to Be Taken by Travellers in All Nations, States and Countries*, Londen, B. Fisher, 1633, 8° [EEBO STC 6789].
- Does, J. van der, *'sGraven-hage, met de voornaemste plaetsen en vermaecklijckheden*, Den Haag, H. Gael, 1668, 4° [KBH 534 C 19].
- Dubbelde nieuwe Haerlemsche duyne-vreught, inhoudende vele may, harders ende vreughde-gesanghen*, Amsterdam, wed. T.J. Lootsman, z.j. [2e helft 17e eeuw], 2 dln., 8°-oblong [KBH 5 E 8].
- Du Breul, J., *Le théâtre des antiquitez de Paris*, Parijs, C. de la Tour, 1612, 4° [BLL 1600/495].

E

- Emmius, U., *De agro Frisiae inter Amasum & Lavicam flumina. Deque urbe Groninga*, Groningen, G. Ketel, 1605, 8° [KBH 556 K 12].
- *Rerum Friscarum historia*, Leiden, L. (I) Elzevier en H.L. van Haestens, 1616, 2° [UBL 416 A 1].
- Eiszing, M., *Niederländische Beschreibung in Hochdeutsch und historischer Weisz gestellt, auff den belgischen Löwen der 17 Provinzen des gantzten Nederlandts*, Keulen, G. von Campen, 1584, 4° [UBL 392 B 15].
- [Ens. C.], *Delitiae Galliae & Angliae ofte lustigheden van Vranckrijck en Engheland*, Amsterdam, D.P. Pers, 1619, 8° [KBH 32 D 9; UBA O 61-1166].
- *Delitiae Italiae*. Dat is: eyghentlijke beschrijvinghe, wat door gantsch Italien in elcke stadt ende plaets te zien is, 3e dr., Arnhem, J. Jansz, 1620, 8° [UBA O 61-1166].
- Erpenius, T., *De peregrinatione Gallica utiliter instituenda tractatus*, Leiden, F. Hegerus en W.C. van der Boxe, 1631, 12° [UBL 1371 G 6].
- [Eyck, J. van der,] *Corte beschrijvinghe mitsgaders hantvesten, privilegien, costumen ende ordonnantien vanden lande van Zuyt-Hollandt*, Dordrecht, N.V. van Spierinxhouck, 1628, 4° [KBH 2116 F 36].

F

- Focquenbroch, W.F. van, *Thalia, of geurige zang-goddin*, dl. 2, 2e dr., Amsterdam, A.J. Lintman, 1673, 12° [KBH 758 J 38:2].
- [Fruytiers, J.] *Corte beschryvinghe vande strenghe belegheringhe ende wonderbaerlicke verlossinghe der stadt Leyden in Hollandt*, Delft, [A. Hendricksz], 1574, 4° [KBH Pamflet 226].
- *Corte beschrijvinghe van de strenghe belegheringhe ende wonderbaerlijke verlossinghe der stadt Leyden in Hollandt*, 2e dr., Delft, [A. Hendricksz], 1577, 4° [KBH Pamflet 227; UBL 1498 D 10 liber annotatus J. van der Does].
 - *Korte beschryvinge van de strenghe belegeringe en wonderbaarlyke verlossinghe der stad Leiden in den jaare 1574*, aant. P. Scri-verius [=J. van der Does], [ed. F. Smit], Haarlem, J. Marshoorn en P. van Assendelft, 1739, 8° [UBL 1499 F 27 liber annotatus R. Fruin].

G

- Gabbema, S.A., *Historie van Friesland [...] als mede een net verhaal van de naam, oorsprong, en eerste opkomst der stad Leeu-waarden*, ed. T. Gutberleth, Gouda, L. Cloppenburg, 1703, 4° [KBH 3079 C 9].
- Gebouwen, gezigten, en oudheden der stad Amsterdam*, Haarlem, J. Marshoorn, 1736, 8° [KBH 226 M 16].
- Alle de voornaamste gebouwen der wydvermaarde koopstad Amsterdam*, Amsterdam, H. Sweerts, J. (I) Bouman en A.D. Oossaen, z.j. [niet voor 1682], 4°-oblong [UBA OK 63-6118].
- Geographiae compendium, et Hispaniae, Galliae ac Italiae totius, brevis & accurata descriptio*, Utrecht, G. van Zijll en D. van Ackersdijck, 1650, 12° [KBH 2202 G 5].
- Göllnitz, A., *Ulysses Belgico-Gallicus*, Leiden, B. en A. (I) Elzevier, 1631, 12° [KBH 235 C 42].
- *L'Ulysse François ou le voyage de France, de Flandre et de Savoye*, vert. L. Coulon, Parijs, G. Clousier, 1643, 8° [UBA O 61-4178].
- Goos, A. en R. Telle, *Nieuw Nederlandsch caertboek*, Amsterdam, A. Goos, [1616], 4°-oblong [KBH 107 L 52].
- Goris, G., *Les delices de la campagne a l'entour de la ville de Leide*, Leiden, D. (I) Haak, 1712, 8° [KBH 225 O 1].

- Gramaye, J.B., *Historiae et antiquitatum urbis et provinciae Mechliniensis libri III*, Brussel, R. Velpius, 1607, 4° [KBH 473 G 54].
- *Taxandria*, Brussel, R. Velpius, 1610, 4° [KBH 552 J 56].
 - *Historie der antiquyten vande stadt ende provincie van Mechelen ghedeylt in dry boecken*, vert. P. de Nielis, Mechelen, J. Jaye, 1667, 8° [BLL G.5498.].
- Gray, W., *Chorographia, or, a Survey of Newcastle upon Tine*, Newcastle, S.B., 1649, 4° [EEBO STC G1975].
- Gruber, D., *Discursus historico-politicus de peregrinatione studiosorum*, Straatsburg, z.n., 1619, 4° [BLL 790.h.1.].
- Guicciardini, L., *Description de tous les Pays-Bas*, Amsterdam, C. Claesz, 1609, 2° [BLL C.83.h.9.; KBH 63 B 13; UBA OM 63-1795].
- *Beschryvinghe van alle de Neder-Landen*, vert. C. Kiliaen, ed. P. Montanus, Amsterdam, W.J. Blaeu, 1612, 2° [UBL 1012 A 4]; facs., ed. H.H. Zwager (*Herleefd verleden*) Amsterdam 1968.
 - *Description de tous les Pays-Bas*, ed. P. van den Keere en P. Montanus, Arnhem, J. Jansz, 1613, 4°-oblong [KBH 2209 B 13].
 - *Belgicae, sive Inferioris Germaniae, descriptio*, [vert. R. Telle], Amsterdam, W.J. Blaeu, 1633-1635, 2 dln., 12° [KBH 509 K 16].
- Le guide d'Amsterdam*, Amsterdam, D. de La Feuille, 1701, 8° [BLL 573.b.17.].
- Guide de la Haye*, Den Haag, A. (I) Moetjens, 1705, 12° [KBH 527 K 7].

H

- Het Haerlems minne-duyffe*, Amsterdam, M. de Groot, 1671, 16°-oblong [KBH 174 J 10].
- Haerlemsche somer-bloempjes*, Haarlem, C.A. Haen en I. van Wesbusch, 1646, 16°-oblong [KBH 174 F 53].
- 'Haerlemse vermakelykheyd' [UBL 1497 H 16:249].
- Haestens, H.L. van, *De magnificentie ofte lust-hoff van gantsch christenrijk*, Leiden, H.L. van Haestens, 1619, 4° [KBH 1295 A 61].
- Handt-vesten ende privilegien van Amstelredam*, Utrecht, H. (II) van Borculo en Amsterdam, B. Adriaensz, 1597, 4° [KBH 1702 C 49:1].
- Handvesten, privilegien, octroyen, costumen en wille keuren der stad Amstelredam*, Amsterdam, O.B. en J.O. Smient, 1662, 2° [KBH 526 A 27].
- Handvesten, privilegien, willekeuren ende ordonnantien der stad Enchuysen, Enkhuizen*, E. van den Hoof, 1667, 2° [KBH 526 A 26].
- [Heemskerck, J. van.] 't Geneuchelijcke paedtje', in: [J. van Heemskerck,] *Minne-kunst. Minne-baet. Minne-dichten. Mengel-dichten*, Amsterdam, H. Gerritsz en P.A. van Ravesteyn, 1626-1627, 8°-oblong, p. 424-466 [KBH 174 F 8].
- *Inleydinghe tot het ontwerp van een Batavische arcadia*, Amsterdam, G. Jansz en N. van Ravesteyn, 1637, 12° [KBH 297 M 9]; facs., ed. P.E.L. Verkuyl (FELL 1) Deventer 1982.
- Hegendorff, C., 'Methodus conscribendi epistolas', in: J.L. Vives e.a., *De conscribendis epistolis*, Basel, B. Lasius en T. Platterus, 1536, 8°, fol. 12v-L4v [UBL 20643 D 22].
- Heinsius, D., *Oratio, de coniugendis Graecorum lingua et disciplinis*, Leiden, J.J. Orlers, A. Clouck en J. Maire, 1611, 4° [UBA Obr. 2884].
- *Poemata*, 4e dr., Leiden, J.J. Orlers en J. Maire, 1613, 8° [KBH 762 K 4].
- Hennin, J. de, *De zinrijke gedachten toegepast op de vijf sinnen, van 's menschen verstand*, Amsterdam, J.C. ten Hoorn, 1681, 12° [KBH 197 J 43].
- Hentzner, P., *Itinerarium Germaniae, Galliae, Angliae, Italiae*, Neurenberg, A. Wagenmann, 1612, 8° [KBH 879 G 45].
- Heylyn, P., *Microcosmus, or a Little Description of the Great World. A Treatise Historicall, Geographically, Politicall, Theologicall*, Oxford, J. Lichfield en J. Short, 1621, 4° [EEBO STC 13276]; facs. (*English Experience* 743) z.p. 1975.
- Heyns, P., *Spiegel der werelt, ghestelt in ryme*, Antwerpen, C. Plantijn en F. Galle, 1577, 4° [KBH 1704 F 1].
- Heyns, Z., *Den Nederlandschen landt-spiegel in ryme gestelt*, Amsterdam, Z. Heyns [en H. de Buck], 1599, 4°-oblong [KBH 1703 E 2]; facs., Alphen aan den Rijn 1994.
- Hoogstraten, D. van, *Gedichten*, Amsterdam, J. van Hardenberg, 1697, 4° [KBH 758 C 20].
- [Hoorn, J.C. ten,] *Naeuw-keurig reys-boeck bysonderlijk dienstigh voor kooplieden, en reysende personen*, Amsterdam, J.C.

- ten Hoorn, 1679, 12° [KBH 784 I 8].
- Reis-boek door de Vereenigde Nederlandsche Provincien, 2e dr., Amsterdam, J.C. ten Hoorn, 1689, 8° [KBH 496 K 20].
 - Reis-boek door de Vereenigde Nederlandsche Provincien, 3e dr., Amsterdam, J.C. ten Hoorn, 1700, 8° [KBH 30 J 34].
- [Hoorn, N. ten.] *Wegwyzer door Amsterdam*, Amsterdam, N. ten Hoorn, 1713, 8° [KBH 770 K 11].
- Hospinianus, R., *Zes boecken, van-den oorspronck ende voortganck der monickerije*, vert. A. van Oosterbeeck, Gouda, J. Migoen, 1609, 2 dln., 4° [UBA 1049 F 1].
- [Hout, J. van.] *Inneleydinge ende aenvang vant collegie der theologiën, geschiet binnen der stat Leyden*, Leiden, F. (I) Raphelengius, 1593, 4° [UBL Thyspf 871].
- *Generale ordonnantie gemaect by die vande gerechte dezer stad Leyden, op alle de gebuyrten*, Leiden, opt Raedthuys, 1593, 4° [UBL 1102 F 57:1; RAL SAI 1220].
 - *Der stad Leyden dienst-bouc*, [Leiden], opt Raedthuys, 1602, 2° [KBH 3188 C 21; UBL LTK 781 liber annotatus J.J. Orlers].
- Howell, J., *Instruções for Forreine Travell*, Londen, T.B. en H. Mosley, 1642, 12° [EEBO Wing H3082].
- *Londinopolis. An Historicall Discourse or Perlustration of the City of London*, Londen, J. Streeter en H. Twiford, 1657, 2° [EEBO STC R4444 en R13420].
- Hues, R., *Tractatus de globis, coelesti et terrestri eorumque usu*, ed. J.I. Pontanus, Amsterdam, J. (II) Hondius, 1617, 4° [UBA O 60-542].
- *Tractaet, ofte handelinge van het gebruyck der hemelscher ende aertscher globe*, ed. J.I. Pontanus, Amsterdam, J. (II) Hondius, 1623, 4° [UBA O 62-2826].
- Huygen, A., *Beschryving van het begin, opkomst, en aanwas der stad Doesburg*, ed. C.V. Vonck, Nijmegen, H. Heymans, 1753, 4° [KBH 3113 E 26].

J

- Junius, H., *Batavia*, ed. J. van der Does, Leiden, F. (I) Raphelengius, 1588, 4° [UBL 1497 D 19; JRM 5294:1].
- *Een seer cort doch clare beschrijvinge vande voornaemste ghemuyrde ende ongemuyrde steden ende vlekken van Holland ende West-Vriesland*, vert. G. Boot, Delft, J.A. Cloeting, 1609, 4° [UBL 472 B 4].

K

- Keckermann, B., *Systema geographicum*, Hanau, erven G. Antonius, 1611, 8° [UBL 645 F 31:2].
- Kemp, A.A., *Leven der doorluchtige heeren van Arkel, ende jaar-beschrijving der stad Gorinchem*, ed. H. Kemp, Gorinchem, P. Vink en Dordrecht, N. de Vries, 1656, 4° [KBH 3113 F 26].
- Keuren der stad Leyden des graefschaps van Holland, [Leiden], [opt Raedthuys], 1583, 4° [GAL SAI 9 liber annotatus J. van Hout].
- [Kock, P.P.] *Historia, dat is, een verhael, in rijm, van den oorspronck ende fondeeringe der seer vermaerder zee ende coopstadt Enchuysen, Enkhuizen*, J. Tournay, 1603-1604, 4° [RAA 56 J 39].

L

- [Laet, J. de.] *Belgii confœderati respublica*, Leiden, A. (I) en B. Elzevier, 1630, 24° [KBH 224 C 39].
- *Republyke der zeven vrye Vereenigde Nederlanden*, vert., Amsterdam, G. van Goedesberg, 1652, 12° [KBH 891 H 22].
- Lambarde, W., *A Perambulation of Kent*, Londen, H. Middleton en R. Newberie, 1576, 4° [EEBO STC 15175].
- Laune, Th. de, *The Present State of London, or, Memorials Comprehending a Full and Succinct Account of the Ancient and Modern State Thereof*, Londen, G. Larkin, E. Proseer en J. How, 1681, 12° [EEBO Wing D894].
- [Lee, S.] *A Collection of the Names of the Merchants Living in and about the City of London*, Londen, S. Lee en D. Major, 1677, 12° [EEBO Wing C5204].
- Le Jolle, P., *Description de la ville d'Amsterdam en vers burlesques. Selon la visite de six jours d'une semaine*, Amsterdam, J. Le Curieux, 1666, 12° [KBH 224 F 39].
- Leland, J., *The Laborious Journey*, Londen, J. Bale, 1549, 8° [EEBO STC 15445].
- Libri appendicarii bibliothecae Scrivervianae*, Amsterdam, S. van Lier en J. (I) Pluymer, 1663, 4° [UBL 1366 C 27].
- Lindanus, D., *De Teneraemonda libri tres*, Antwerpen, H. Verdussen, 1612, 4° [BLL 1562/281].

- Lipsius, J., 'Een groot oordeel over het reysen', in: *Wegh-wyser [...]* door Vrancryck (1647), fol. **6v-12r.
- Lois, J. en S. Lois, *Cronycke ofte korte waere beschryvinge der stad Rotterdam*, Den Haag, O. en P. (II) van Thol en Delft, C. (I) van Graauwenhaan, 1746, 4° [UBA O 63-3767].
- Loysius, G., 'Pervigilium Mercurii', in: G. Hegenitius, *Itinerarium Frisio-Hollandicum*, en: A. Ortelius, *Itinerarium Gallo-Brabanticum*, Leiden, H. Verbiest, 1667, 12°, p. 211-283 [UBL 310 G 20].

M

- Macropedius, G., *Epistolica*, Den Bosch, J. (I) van Turnout, 1556, 8° [KBH 1702 D 14].
- Maestertius, J., *Beschryvinge vande stadt ende landt van Dendermonde*, Leiden, N. Rosa en P. de Croy, 1646, 4° [BLL 154.f.11.; KBH 552 J 53].
- Mander, K. van, *Het schilder-boeck*, Haarlem, P. (I) van Wesbusch en Alkmaar, J. de Meester, 1604, 4° [KBH 1295 E 1].
- [Martinius, F.,] *Camper lof*, Kampen, R.D. Worst, 1641, 2° [KBH 840 B 3].
- Memorie voor de kooplyden en andere officieren, waer op sy, in 't stellen van haer rapporten, sullen hebben te letten*, Middelburg, P. van Goetthem, 1669, 2° [KBH plakk. F 66:4].
- Meier, A., *Certaine Briefe, and Speciall Instructions for Gentlemen, Merchants, Students, Souldiers, Marriners, &c. Employed in Services Abrode*, vert. Ph. Jones, Londen, J. Woolfe, 1589, 4° [EEBO STC 17784].
- Mercator, G., *Atlas minor, ofte een korte doch grondige beschrijvinge der geheeler werelt*, ed. J. Hondius, vert. E. Brinck, Amsterdam, J. Janssonius, 1630, 4°-oblong [KBH 551 J 54].
- *Atlas, ofte afbeeldinghe vande gantsche weerldt*, ed. J. Hondius, Amsterdam, J. Janssonius, 1634, 2° [UBL CollBN Atlas 77].
- Merula, P., *Cosmographiae generalis libri tres. Item geographiae particularis libri quatuor*, [Leiden], F. (II) Raphelengius en Amsterdam, C. Claesz, 1605, 4° [BLL C.74.d.9.; UBL 1367 D 26].
- Meteren, E. van, *Commentarien ofte memorien van-den Nederlandtschen staet, handel, oorloghen ende gheschiedenissen van onsen tyden*, 2e herz. dr., Gdansk, H. van Loven en Londen, E. van Meteren, 1609, 2° [UBL 1015 B 10].
- Meursius, J., *Athenae Batavae. Sive de urbe Leidensi, & academiâ, virisque claris [...]* libri duo, Leiden, A. Clouck en A. (I) en B. Elzevier, 1625, 4° [KBH 3079 A 10].
- Mieris jr., F. van, *Handvesten, privilegien, octroyen, rechten, en vryheden, midsgaders ordonnantien [...]* der stad Leyden, Leiden, A. (I en II) Kallewier, A. (I) Honkoop en D. van Damme, 1759, 2° [UBL 1220 A 1].
- *Beschryving der stad Leyden*, Leiden, [dl. 1 en 2:] wed. A. (I) Honkoop en C. van Hoogeveen jr, [dl. 3:] C. Heyligert, A. (II) en J. Honkoop, 1762-1784, 3 dln., 2° [UBL 1140 A 8-10].
- Moonen, A., *Korte chronyke der stadt Deventer*, Deventer, A. Curtenius, 1688, 12° [UBA O 62-8536:2].
- *Korte chronyke der stadt Deventer*, 2e dr., Deventer, J. van Wijk, 1714, 8° [UBL 1135 G 34].

N

- Naamwyser, waar in vertoond werden de naamen van de ed. achth. H.H. regenten der stad Leyden. Tsedert den jaren 1641. tot 1687*, Leiden, J. Tangena, 1688, 12° [KBH T 1163:1].
- Den Nederduytschen helicon*, Alkmaar, J. de Meester en Haarlem, P. (I) van Wesbusch, 1610, 8° [UBL 1196 E 37].
- Neugebauer, S., *Tractatus de peregrinatione*, Bazel, S. Henricpetri, z.j. [1605], 16° [BLL 10004.a.47].

O

- Orlers, J.J., *Den Nassauschen lauren-crans*, Leiden, J.J. Orlers en H.L. van Haestens, 1610, 2° [KBH 3188 C 18].
- *Les lauriers de Nassau*, Leiden, J.J. Orlers en H.L. van Haestens, 1612, 2° [UBL 1413 G 5].
- *Der Nassawische Loorberkrantz oder Triumphwagen*, Leiden, J.J. Orlers en H.L. van Haestens, 1612, 2° [UBL 189 A 16].
- *La genealogie des illustres comtes de Nassau [...] avec la description de toutes les victoires [...] sous la conduite & gouvernement de [...] Maurice de Nassau*, 2e dr. [van *Les lauriers de Nassau*], Leiden, J.J. Orlers, 1615, 2° [KBH 357 D 6].
- *Genealogia illustrissimorum comitum Nassoviae*, Leiden, J.J. Orlers en J.A. van der Marsce, 1616, 2° [UBL 193 A 13].
- *Geslacht-boom der graven van Nassau*, Leiden, J.A. van der Marsce en J.J. Orlers, 1616, 4° [UBL 1158 B 11].
- *Warhafftige Beschreibung und eigentliche Abbildung aller Zuege und Victorien [...] die Gott [...] den hochmoegenden Herren*

- Staten der Vereinigten Nederlandischen Provintzen verlieden hat, 2e dr., Leiden, J.J. Orlers, 1618, 2° [UBL 1370 D 21].
- Warachtige beschrijvinghe van alle de belegeringhen ende victorien, te water ende te lande. Die God almachich [sic], tot welvaren der Vereenichde Nederlanden te wege gebracht ende gegeven heeft, 2e dr., Leiden, J.J. Orlers en H.L. van Haestens, 1619, 2° [UBL 1141 B 27].
 - Cataloge vande boeck-winckel van Jan Jansz. Orlers, Leiden, J.A. van der Marsce, 1623, 4° [UBGe Hi 717:4].
 - Catalogus van verscheyde raere boucken. Naer-gelaten by den heer Jan Jansz. Orlers, Leiden, F. Hackes, 1646, 4° [RAL Bib 75.501].
- Ortelius, A., *Theatre, oft toonnel des aertbodems*, Antwerpen, A. Ortelius en G. (I) Coppens van Diest, 1571, 2° [UBA OF 72-27 (atlas)].
- Ortelius, A. en J. Vivianus, *Itinerarium per nonnullas Galliae Belgicae partes*, Antwerpen, C. Plantijn, 1584, 8° [KBH 1705 F 19].
- Het oude Goutsche chronyckken van Hollandt, Zeelandt, Vrieslandt, en Utrecht, ed. P. Scriverius, Amsterdam, J.H. Boom, J. (I) Pluymer en C. Commelinus, 1663, 4° [KBH 3107 C 19].
- Oudenhoven, J. van, *Out-Hollandt, nu Zuyt-Hollandt. Vervangende een generale beschrijvinge*, Dordrecht, A. Andriessz en N. de Vries, 1654, 4° [KBH 496 D 13].
- *Haerlems wiegh, of historische bedenckingen over eenige oudheden, rakende den toe-stant en oorsprong van [...] Haarlem*, Haarlem, M. (I) van Leeuwen, 1668, 12° [KBH 1123 H 21].

P

- Palmer, T., *An Essay of the Meanes How to Make Our Travailles, into Forraigne Countries, the More Profitable and Honourable*, Londen, H. en M. Lownes, 1606, 4° [EEBO STC 19156].
- Parival, J.N. de, *Les délices de la Hollande*, Leiden, P. Leffen, 1651, 12° [KBH 1122 F 17].
- *De vermaecklijckheden van Hollandt*, Amsterdam, S. Imbrechts en Kampen, G.L. Oostendorp, 1661, 12° [KBH 510 K 5].
 - *Louvain très ancienne et capitale ville du Brabant*, Leuven, G. Lips, 1667, 8° [KBH 3107 H 34].
- Pauw, P., *Hortus publicus academiae Lugduno-Batavae*, Leiden, J. Paets Jacobszoon, 1603, 8° [UBL Bibliotheek Nationaal Herbarium Nederland folio room].
- Petit, J.F. le, *The Low-Country Common Wealth*, vert. E. Grimeston, [Londen], G. Eld, 1609, 4° [EEBO STC 15485]; facs. (The English Experience 208) Amsterdam 1969.
- *Nederlantsche republycke, bestaende inde staten so generale, als particuliere*, Arnhem, J. Jansz, 1615, 4°-oblong [KBH 551 J 58].
- Petrarca, F., *Troost-spieghel in gheluck ende ongheluck*, Amsterdam, J. Willemsz, 1606, 4° [UBA O 82-36].
- Picardt, J., *Korte beschryvinge van eenige vergetene en verborgene antiquiteiten der provintien en landen gelegen tusschen de Noord-Zee, de Yssel, Emse en Lippe*, Amsterdam, G. van Goedesberg en T. Houthaack, 1660, 4° [KBH 3099 B 17]; facs., inl. W.A.B. van der Sanden, Leiden 2008.
- Plemp, C.G., *Amsterdamum monogrammon*, Amsterdam, H. Walschaert, 1616, 4° [KBH 766 C 21].
- Plurimorum insignium librorum Commelinianorum, Leiden, J.C. van Dorp, 1606, 4° [UBL DOUSA 91 9010].
- Pontanus, J.I., *Itinerarium Galliae Narbonensis*, Leiden, T. Basson en z.p., bibliopolium Commelinianum, 1606, 12° [KBH 197 J 100].
- *Noviomagum Gelriae ducatus urbs primaria*, Harderwijk, N. van Wieringen, 1628, 4° [GBA Magazijn BR. 272/8].
 - *Toneel van Europa met hare personagen af-gebeeld*, vert. S. Ampzing, Harderwijk, N. van Wieringen, 1631, 4° [UBL 1074 H 31].
 - *Historiae Gelricae libri XIV*, Harderwijk, N. van Wieringen en Amsterdam, J. Janssonius, 1639, 2° [UBL 414 A 18].
 - *XIV. boeken van de Geldersse geschiedenissen*, ed. en vert. A. van Slichtenhorst, Arnhem, J. van Biesen, 1654, 2° [KBH 3189 B 1]; facs., inl. P.J. Meij, Arnhem 1967.
- Pyrckmair, H., *Commentariolus de arte apodemica, seu vera peregrinandi ratione*, Ingolstadt, D. Sartorius, 1577, 12° [BLL 10004.3.44.; KBH 197 J 102].

R

- Rainolde, R., *A Booke Called the Foundation of Rhetorike*, Londen, J. Kingston, 1563 [EEBO STC 20925a.5]; facs. (The English Experience 91) Amsterdam enz. 1963.
- Register van allen den schouten, burghermeesteren, schepenen, XXXvj. raiden, ende allen anderen regenten der stede Amstelredamme, [Utrecht, H. (II) van Borculo en Amsterdam, B. Adriaensz], 1597, 4° [KBH 1702 C 49:7].
- Revius, J., *Daventriae illustratae, sive historiae urbis Daventriensis libri sex*, Leiden, P. Leffen en W.C. van der Boxe, 1651, 4° [KBH 1002 C 16].
- [Reygersbergh, J.,] *Dye cronijcke van Zeelandt*, Antwerpen, wed. H. Peetersen van Middelbuch, 1551, 4° [UBL 1365 G 16].
- *Chroniick van Zeeland*, ed. M.Z. Boxhorn, Middelburg, M. en Z. Roman, 1644, 2 dln., 4° [KBH 3113 E 18-19].
- Ripa, C., *Iconologia, of uytbeeldingen des verstands*, vert. D.P. Pers, Amsterdam, D.P. Pers en J. Lescaille, 1644, 4° [KBH 488 C 1]; facs., ed. J. Becker, Soest 1971.

S

- Sande, F. van den, *Commentarius in Gelriae & Zutphaniae consuetudines feudales*, Harderwijk, wed. T. Hendricksz en Arnhem, J. Jansz, 1625, 8° [KBH 531 G 6].
- Sanderus, A., *Flandria illustrata sive descriptio comitatus istius*, Keulen, C. van Egmond [= Amsterdam, J. (I) en C. Blaeu], 1641-1644, 2 dln., 2° [KBH 41 A 14].
- [Schaep, G. (red.),] *Nederlandsche placcaet-boeck*, Amsterdam, J. Janssonius, 1644, 2 dln., 2° [KBH 160 A 10].
- Schaghen, C.P., *Alckmaar lof-dicht*, Alkmaar, P. de Meester en T.P. Baart, 1621, 4° [BLL 11556.dd.46].
- *Alckmaar lof-dicht*, Amsterdam, S. van Esvelde en Alkmaar, J. Maagh, 1744, 4° [KBH 3104 B 7:2]; facs., Schiedam [1973].
- Schaghen, P.J., *Alckmaar-beleg*, Amsterdam, W.J. Blaeu, 1615, 4° [KBH pamflet 2221].
- Schottus, F., *Itinerarii Italiae rerumque Romanarum libri tres*, Antwerpen, J. (I) Moretus, 1600, 12° [BLL 575.d.2.].
- Seneca, *Tragoediae serio emendatae*, ed. J.J. Scaliger en D. Heinsius, Leiden, H.L. van Haestens, J.J. Orlers, A. Clouck en J. Maire, 1611, 8° [UBL 756 G 23].
- Sententien, by borgemesteren en raadt in Groningen, tegens Gerrit Harmens Warendorp [...] Lucas Harckens [...] ende Gerhardus Udinck [...]. Gepronunciert op den 16/26 January 1663, Den Haag, J. Veely jr., 1663, 4° [KBH Pamflet 8748].
- [Scrivierius, P.,] *Beschrijvinghe van out Batavien, met de antiquiteyten van dien*, Arnhem, J. Jansz, 1612, 8° [KBH 3115 G 13:1].
- *Saturnalia*, ofte poëtisch vasten-avond-spel, vert. S. Ampzing, Haarlem, A. (I) Roman, 1630, 4° [UBL 1836 F 27].
 - *Oude en nieuwe beschryvinghe van Holland, Zeeland en Vriesland*, ed. J. van Oudenhoven en P. Brughman, Den Haag, L. (I) van Dijck en P. Brughman, 1667, 4° [KBH 1790 D 104].
- Sleidanus, J., III. *boecken van de vier monarchien*, Rotterdam, G. Pietersz, A. Migoen en Delft, N. de Klerck, 1611-1612, 2° [UBA KF 61-5118 (1)].
- Smetius sr., J., *Oppidum Batavorum, seu Noviomagum*, Amsterdam, J. (I) Blaeu, 1644, 4° [KBH 893 E 102].
- *Chronyck van de oude stadt der Batavieren*, ed. J. Smetius jr., Nijmegen, R. Smetius, z.j. [1667], 12° [UBL 310 G 21].
- Smetius sr. en jr., J., *Antiquitates Neomagenses. Sive notitia rarissimarum rerum antiquarum*, Nijmegen, R. Smetius, 1678, 4° [KBH 3095 E 35].
- Smids, L., *Schatkamer der Nederlandsse oudheden of woordenboek, behelsende Nederlands steden*, Amserdam, P. de Coup, 1711, 8° [KBH 200 J 2].
- Smit, P.M., *Cosmographia, of verdelinge van de geheele wereld*, Amsterdam, D. Boeteman, 1698, 8° [KBH 2202 F 18].
- Soeteboom, H.J., *De Zaanlants arkadia*, Amsterdam, G. van Goedesberg, 1658, 12° [KBH 510 K 11].
- *Vroonens begin, midden en eynde. Met het opkomen der steden van West-Vrieslant*, Amsterdam, G. van Goedesberg, 1661, 12° [KBH 510 K 10].
- Somner, W., *The antiquities of Canterbury*, Londen, J. Legat en R. Thrale, 1640, 4° [EEBO STC 22918].
- Stow, J., *A survey of London*, Londen, J. Wolfe, 1598, 4° [EEBO STC 23341].
- *A Survey of London*, titeluitg., Londen, J. Wolfe, 1599, 4° [EEBO STC 23342; BIL London Collection 1599 STO L16].

[Stralen, D.V.,] *Korte beschrijvinge van de situatie ende gelegentheydt der stadt Schoonhoven*, [Amsterdam], [J. (I) Blaeu], 1648, 4° [LMD HB/P 2120-1].

Sweertius, F. (ed.), *Rerum Belgicarum annales chronici et historici*, Frankfurt am Main, D. en D. Aubry en C. Schleichius, 1620, 2 dln, 2° [KBH 401 B 51].

T

Theophrastus, *Graece & Latine opere omnia*, ed. D. Heinsius, Leiden, H.L. van Haestens, J.J. Orlers, A. Clouck en J. Maire, 1613, 2° [KBH 488 B 6].

Toledo, J. van, *Tydquister der jeugt, of, gerijnde bedenckinge op geestelyke, en wereldse voorvallen*, Amsterdam, J. Roovers en G. Hendricksz, 1669, 8° [KBH 233 L 2].

Turler, H., *De peregrinatione, et agro Neapolitano libri II*, Straatsburg, B. Jobinus, 1574, 8° [BLL 574.a.7.:1].

– *The Traveiler*, Londen, W. How en A. Veale, 1575, 8° [EEBO STC 24336].

– ‘De peregrinatione et agro Neapolitano, libri II’, in: *De arte peregrinandi libri II*, Neurenberg, K. Gerlachin, 1591, 12°, fol. 36-107 [UBA OK 63-5434].

U

Udemans, G.C., *Practycke, dat is, werckelijke oeffeninghe van de christelijke hoofd-deuchden*, 3e dr., Dordrecht, F. Boels, 1632, 4°; facs. (Reprints van oude schrijvers) Ermelo 2001.

V

Vaernewijck, M. van, *Den spiegel der nederlandscher audtheyt, inhoudende die constructie, oft vergaderinghe van Belgis*, Gent, G. van Salenson, 1568, 2° [UBL 484 B 11].

– *De historie van Belgis diemen anders noemen mach: den spiegel der Nederlantscher oudtheyt*, Antwerpen, H. (I) Verdussen, 1619, 2° [UBL 416 B 9].

Varenius, B., *Geographia generalis*, Amsterdam, L. (III) Elzevier, 1650, 12° [KBH 224 A 37].

– *Volkomen samenstel der aardryksbeschryvinge in het algemeen*, ed. I. Newton e.a., vert., Haarlem, J. Bosch, 1750, 2 dln, 8° [KBH 447 F 14].

Velius, Th., *Chronijck vande stadt van Hoom*, Hoorn, W. Andriesz, 1604-1605, 8° [KBH 3106 H 2]; facs. [Hoorn 1979].

– *Chroniick van Hoom*, 2e dr., Hoorn, W. Andriesz, 1617, 4° [KBH 3104 C 18:2].

– *Chroniick van Hoom*, 3e dr., Hoorn, I.W. van der Beeck, 1648, 4° [KBH 3106 D 26].

Verhoeven, Th., ‘*Brevis rerum Amorfortiarum et succincta descriptio*’, in: A. Matthaeus e.a., *Rerum Amorfortiarum scriptores duo inediti*, Leiden, F. Haaring, 1693, 4°, p. 1-148 [KBH 3095 C 30].

Vlaerdings redenrijck-bergh, met middelen beplant, die noodigh sijn ’t gemeen, en voordierlijck het landt, Amsterdam, C. Fransz, 1617, 4° [KBH 759 B 21].

Vomelius, S.G., ‘Een corte beschrijvinghe der loffelicke stadt Franeker’, in: C. Sallustius Crispus, *Vande t’samenzweeringhe Catalinae tegens het ghemeenebeste van Romen*, vert. S.G. Vomelius, Franeker, R. Doyema, 1613, 8°, fol. B4r-C1v [UBL 1222 F 15].

Vossius, G.J., *Rhetorices contractae sive partitionum oratoriarum libri V*, 2e dr., Leiden, J. Maire, 1627, 8° [UBL 1365 I 2].

– *Commentariorum rhetoricorum, sive oratoriarum institutionum libri sex*, 3e dr., Leiden, J. Maire, 1630, 4° [UBL 766 B 10].

– *Poeticarum institutionem, libri tres*, Amsterdam, L. (III) Elzevier, 1647, 4° [UBL 722 C 7:1].

W

Wachtendonck, J. van, *Het leven, ’t lyden, ende mirakelen, van den H. Romboudt, artsch-bisschop van Dublin, apostel, ende martelaer van Mechelen*, vert. F. van den Bossche, Mechelen, J. Jaye, 1667, 8° [BLL G.5498].

Wagenaar, J., *Amsterdam, in zyne opkomst, aanwas, geschiedenissen*, Amsterdam, I. Tirion, J. Yntema en J. Tieboel, 1760-1767, 3 dln., 2° [KBH 39 D 2-4]; facs., Alphen aan den Rijn 1971-1972.

Warendorp, G.H., *Kort begryp, waer in wort verhaelt den anfanck, opkomen ende voortganck der seer oude ende vermaerde stadt Groningen*, Groningen, F. Bronchorst, 1662, 4°-oblong [KBH 2104 C 5; UBGr uklu UQ9].

- Wegh-wyser, vertoonende de besonderste vrende vermaecklijckheden die in't reysen door Vranckryck en eenige aangrensende landen te sien zijn, Amsterdam, N. van Ravestejn, 1647, 12° [UBA K 61-8462].
- Wegh-wyser, aenwijsende de besonderste vrende vermaecklijckheden die in't reysen door Vranckryck en eenige aangrensende landen te sien zijn, 2e dr., Amsterdam, N. van Ravestejn, 1657, 12° [UBA OK 63-1824].
- Wegwyzer door Amsterdam, Amsterdam, N. ten Hoorn, 1713, 8° [KBH 770 K 11].
- Wesbusch, C.P. van, Haerlemsche duyn-vreucht, in-hebbende: veel nieuwe, stichtelijke ende vermaeckelijke, amoreuse liedekens, Haarlem, T. Fonteyn, 1636, 8°-oblong [KBH 1 C 17].
- Westerman, A., Een corte waerachtighe beschryvinge van de oude Anze-stadt Stavoren, Amsterdam, M.J. Brandt, 1625, 8° [KBH 793 L 72].
- Whitney, G., A Choice of Emblemes, Leiden, F. (I) Raphelengius, 1586, 4° [EEBO STC 25438].
- Willink, D., Amsterdamsche buitensingel nevens de omleggende dorpen, opgehelderd door aantekeningen over veele voornaame geschiedenizen, Amsterdam, A. van Damme, 1723, 8° [KBH 839 E 13].
- Westerop, R., Hoorns buitensingel, in *ryn* beschreven, Hoorn, J. Duyn, 1728, 4° [KBH 760 D 20].
- [Woude, C. van der,] Kronijcke van Alcaer, met sijn dorpen, Alkmaar, S.C. Brekegeest, 1645, 8° [UBL 477 G 26].

Z

- Zamehl, G., *Studiosus apodemus, sive de peregrinationibus studiosorum discursus politicus*, Bremen, J. Köhler, 1651, 12° [BLL 304.a.28.; KBH 1138 H 49:2].
- [Zeiller, M.] Wegh-wyser, ofte reysbeschryvingh, vertoonende de besonderste vreemdigheden en vermakelijckheden die in't reysen door de Koninckrijcken Spanien, Portugael en d'aengrensende landen te sien zijn, Amsterdam, N. van Ravestejn, 1650, 12° [UBA OK 63-3404].
- [Zeiller, M.] *Monarchia Hispanica* ofte een reys-beschryvinge, aller koninckrijcken, vorstendommen, landen ende steden, door de gantsche werelt verspreyt, en onder de Spaenscher Koningen gebiedt staende, vert. I. Commelin, Amsterdam, G.J. Valckenier, 1659, 12° [UBA OK 63-5023].
- [Zeiller, M.] *Topographia Galliae*, dat is, een algemeene en naeukeurige lant en plaets-beschrijvinghe van het machtige koninckrijk Vranckryck, Amsterdam, wed. J. Broersz, C. Merian en J.J. Appelaer, 1660-1663, 4 dln., 2° [KBH 458 A 12].
- Zwinger, T., *Methodus apodemica*, Bazel, E. Episcopus en erven J. (II) Herwagen, 1577, 4° [UBU T qu 27].

Secundaire literatuur en edities

A

- Aa, A.J. van der, *Nieuw biographisch, anthologisch en critisch woordenboek van Nederlandsche dichters*, Amsterdam 1844-1846, 3 dln.
- Aa, A.J. van der e.a., *Biographisch woordenboek der Nederlanden*, bevattende levensbeschrijvingen van zoodanige personen, die zich op eenigerlei wijze in ons vaderland hebben vermaard gemaakt, Haarlem 1852-1878, 21 dln. in 27 bdn.
- Abbing, C.A., *Geschiedenis der stad Hoorn, hoofdstad van West-Vriesland, gedurende het grootste gedeelte der XVII en XVIII eeuw, of vervolg op Velius chronyck, beginnende met het jaar 1630*, Hoorn 1841-1842, 2 dln.
- Abels, P.H.A.M., 'Spreekbuis voor dissidenten. De drukkerij van Jasper Tournay', in: N.D.B. Habermehl e.a. (red.), *In de stad van die Goude (Bijdragen 22)* Delft 1992, p. 221-262.
- Abrahamse, J.E., *De grote uitleg van Amsterdam. Stadsontwikkeling in de zeventiende eeuw*, Bussum 2010, ook verschenen als proefschrift Universiteit van Amsterdam.
- Akerman, J.R., 'From books with maps to books as maps. The editor in the creation of the atlas idea', in: J. Winearls (red.), *Editing Early and Historical Atlases. Papers Given at the Twenty-Ninth Annual Conference on Editorial Problems*, University of Toronto, 5-6 November 1993, Toronto enz. 1995, p. 3-48.
- Albèri, E. (ed.), *Relazioni degli ambasciatori Veneti al Senato*, Florence 1839-1868, 15 dln.
- Andreas, W., *Staatskunst und Diplomatie der Venezianer im Spiegel ihrer Gesandtenberichte*, Leipzig 1943.
- Andriessen, J., *De jezuiteten en het saamhorigheidsbesef der Nederlanden, 1585-1648*, Antwerpen 1957.
- 'Costerus en zijn tegenstanders uit het noorden', in: *Miscellanea historica in honorem Leonis van der Essen* (Recueil de travaux d'histoire et de philologie 3e série 28-29) Brussel 1947, p. 769-779.
- Annard, W.J., *Bestuur en bestuurders in Oost Staats-Vlaanderen 1645-1673. Een onderzoek naar de bestuurlijke gevolgen voor*

- Oost Staats-Vlaanderen van de politieke overgang van Hulst in 1645, Hulst 1993.
- Anrooij, W. van, 'Middeleeuwse sporen van de Haarlemse Damiate-legende', in: Grootes (red.), *Haarlems helicon* (1993), p. 11-25.
- Helden van weleer. *De Negen Besten in de Nederlanden (1300-1700)*, Amsterdam 1997.
 - 'Literatuur, het Hollandse hof en de Hollands/Zeeuwse adel', in: *Holland*, 31 (1999), p. 234-243.
- Archer, I.W., 'The nostalgia of John Stow', in: Smith e.a. (red.), *The Theatrical City* (1995), p. 17-34.
- 'John Stow, citizen and historian', in: Gadd en Gillespie (red.), *John Stow* (2004), p. 13-26.
- Aristodemo, B. (ed.), *Lodovico Guicciardini. Descrizione di tutti i Paesi Bassi*, proefschrift Universiteit van Amsterdam 1994.
- Aristotle, *Problems*, vert. W.S. Hett. *Rhetorica ad Alexandrum*, vert. H. Rackham (The Loeb Classical Library 316-317) Londen enz. 1936-1937, 2 dln.
- Arnold, K., 'Konrad Celtis und sein Buch über Nürnberg', in: S.P. Revard, D. Rädle en M.A. Di Cesare (red.), *Acta Conventus Neo-Latini Guelpherbyani. Proceedings of the Sixth International Congress of Neo-Latin Studies (Medieval & Renaissance Texts & Studies 53)* Binghamton (New York) enz. 1988, p. 7-15.
- 'Städtelob und Stadtbeschreibung im späteren Mittelalter und in der frühen Neuzeit', in: Johaneck (red.), *Städtische Geschichtsschreibung* (2000), p. 247-268.
- Arnould, J.-C., 'Les antiquités et singularités de Rouen selon Noël Taillepied (1587)', in: *Journal de la Renaissance*, 2 (2004), p. 77-88.
- Arnould, M.A., *Historiographie de la Belgique des origines à 1830* (Collection nationale 7me série 80) Brussel 1947.
- Aten, D., 'Als het gewelt comt...' *Politiek en economie in Holland benoorden het IJ, 1500-1800* (N.W. Posthumus reeks 5) Hilversum 1995, ook verschenen als proefschrift Universiteit van Amsterdam.
- Aten, D. e.a. (red.), *Geschiedenis van Alkmaar*, Zwolle 2007.
- Augusteijn, J., 'De 52 stadsprofielen van Noord-Nederlandse steden in de oblong-uitgaven van Guicciardini', in: *Caert-thresoor*, 22 (2003), p. 41-46.

B

- Babicz, J., 'De heropstanding van Ptolemaeus', in: Watelet (red.), *Gerardus Mercator* (1994), p. 51-69.
- Bachmann, F., *Die alten Städtebilder. Ein Verzeichnis der graphischen Ortsansichten von Schedel bis Merian*, Leipzig 1939.
- Bachrach, A.G.H., "'Mon fils Ludovica passant en Angelterre". Lodewyck Huygens's experience of England and Wales on the eve of the first Anglo-Dutch sea-war during his visit from 20 December 1651 to 15 July 1652', in: *Proceedings of the Huguenot Society of London*, 22 (1970-1976), p. 24-40.
- Bakker, B., 'Kaarten, boeken en prenten. De topografische traditie in de Noordelijke Nederlanden', in: Van Lakerveld (red.), *Opkomst* (1977), p. 66-75.
- 'Levenspelgrimage of vrome wandeling? Claes Janszoon Visscher en zijn serie *Plaisante plaetsen*', in: *Oud-Holland*, 107 (1993), p. 97-116.
 - *Landschap en wereldbeeld. Van Van Eyck tot Rembrandt*, Bussum 2004, proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam.
 - 'De stad in beeld. Het stadspportret als genre in de beeldende kunst', in: Bakker en Schmitz, *Het aanzien van Amsterdam* (2007), p. 10-23.
 - 'Het imago van de stad. Zelfportret als propaganda', in: Bakker en Schmitz, *Het aanzien van Amsterdam* (2007), p. 56-78.
 - "'Conterfeitsels" en "perspectieven". Het stadsgezicht in de Hollandse schilderkunst van de zeventiende eeuw', in: Van Suchtelen en Wheelock (red.), *Hollandse stadsgezichten* (2008), p. 34-59.
- Bakker, B. en E. Schmitz, *Het aanzien van Amsterdam. Panorama's, plattegronden en profielen uit de Gouden Eeuw*, m.m.v. J.E. Abrahamse e.a., Bussum enz. 2007.
- Ballon, H., *The Paris of Henri IV. Architecture and Urbanism*, Cambridge (Massachusetts) enz. 1991.
- Bange, P., *Spiegels der christenen. Zelfreflectie en ideaalbeeld in laat-middeleeuwse moralistisch-didactische traktaten* (Middeleeuwse studies 2) Nijmegen 1986, proefschrift Nijmegen.
- Barend-van Haeften, M.L., *Oost-Indië gespiegeld. Nicolaas de Graaff, een schrijvend chirurgijn in dienst van de VOC*, Zutphen 1992, ook verschenen als proefschrift Universiteit van Amsterdam.
- Baron, H., *The Crisis of the Early Italian Renaissance. Civic Humanism and Republican Liberty in an Age of Classicism and*

- Tyranny, herz. dr., Princeton (New Jersey) 1966 [1e dr. 1955].
- From Petrarch to Leonardo Bruni. *Studies in Humanistic and Political Literature*, Chicago (Illinois) enz. 1968.
 - Baron, X., 'Medieval traditions in the English Renaissance. John Stow's portrayal of London', in: R. Schnur (red.), *Acta Conventus Neo-Latini Hafniensis. Proceedings of the Eighth International Congress of Neo-Latin Studies (Medieval & Renaissance Texts & Studies 120)* Binghamton (New York) 1994, p. 133-141.
 - Bates, E.S., *Touring in 1600. A Study in the Development of Travel as a Means of Education*, Boston enz. 1911.
 - Baumann, E.D., *Johan van Beverwijck in leven en werken geschetst*, Dordrecht 1910, proefschrift Universiteit van Amsterdam.
 - Bautz, M., *Virtutes. Studien zu Funktion und Ikonographie der Tugenden im Mittelalter und im 16. Jahrhundert*, Berlin 1999, proefschrift Stuttgart.
 - Becker, J. en A. Ouwekerk, "De eer des vaderlands te handhaven." Costerbeelden als argumenten in de strijd', in: *Oud Holland*, 99 (1985), p. 229-270.
 - Beening, Th.J., *Het landschap in de Nederlandse letterkunde van de renaissance*, Nijmegen 1963, proefschrift Nijmegen.
 - Beer, B.L., *Tudor England Observed. The World of John Stow*, Stroud 1998.
 - Beer, E.S. de, 'The development of the guide-book until the early nineteenth century', in: *British Archaeological Association*, 3e serie 15 (1952), p. 35-46.
 - 'François Schott's Itinerario d'Italia', in: *The library*, 4e serie 23 (1942-1943), p. 57-83.
 - Beermann, V., 'Eenige bijzonderheden uit het leven van Jacob van Oudenhoven', in: *Nederlands archief voor kerkgeschiedenis*, 31 (1939), p. 123-127.
 - Behringer, W. en B. Roeck (red.), *Das Bild der Stadt in der Neuzeit, 1400-1800*, München 1999.
 - Bejczy, I., 'Drie humanisten en een mythe. De betekenis van Erasmus, Aurelius en Geldenhouwer voor de Bataafse kwestie', in: *Tvg*, 109 (1996), p. 467-484.
 - 'Van God los? Over de kardinale deugden en middeleeuwse lekenethiek', in: *Millennium. Tijdschrift voor middeleeuwse studies*, 14 (2000), p. 135-145.
 - 'Kardinale deugden en christelijke moraal. Over de repercussies van een gelukkig huwelijk', in: *Millennium. Tijdschrift voor middeleeuwse studies*, 16 (2002), p. 78-85.
 - Bekker, B., *Beschrijving van de reis door de Verenigde Nederlanden, Engeland en Frankrijk in het jaar 1683*, ed. J. van Sluis (Rige stúdzje en boarnemateriaal 19) Leeuwarden 1998.
 - Bemmel, H.C. van, "'Arnhem" bij Pontanus en Van Slichtenhorst in hun geschiedschrijving van Gelderland. Overeenkomsten en verschillen', in: *Arnhem de genoeglijkste*, 15 (1995), p. 180-189.
 - Benz, S., *Zwischen Tradition und Kritik. Katholische Geschichtsschreibung im barocken Heiligen Römischen Reich (Historische Studien 473)* Husum 2003, oorspr. proefschrift Erlangen-Nürnberg 2000.
 - Beppler, J., 'Travelling and posterity: the archive, the library and the cabinet', in: R. Babel en W. Paravicini (red.), *Grand Tour. Adeliges Reisen und europäische Kultur vom 14. bis zum 18. Jahrhundert (Beihefte der Francia 60)* Ostfildern 2005, p. 191-203.
 - Berkel, K. van, 'Franeker als centrum van ramisme', in: G.Th. Jensma, F.R.H. Smit en F. Westra (red.), *Universiteit te Franeker 1585-1811. Bijdragen tot de geschiedenis van de Friese Hogeschool (Fryske Akademy 648)* Leeuwarden 1985, p. 424-437.
 - 'Vermeer en de verbeelding van de wetenschap. De astronoom en De geograaf als geleerdenportret', in: K. van Berkel, *Citaten uit het boek der natuur. Opstellen over Nederlandse wetenschapsgeschiedenis*, Amsterdam 1998, p. 111-129 en 306.
 - Berlin, M., 'The delineation of a city. John Stow and *The Survey of London*', in: Chabaud e.a. (red.), *Les guides imprimés* (2000), p. 307-315.
 - Berns, J.J., 'Peregrinatio academica und Kavalierstour. Bildungsreisen junger Deutscher in der Frühen Neuzeit', in: C. Wiedemann (red.), *Rom-Paris-London. Erfahrung und Selbsterfahrung deutscher Schriftsteller und Künstler in den fremden Metropolen (Germanistische Symposien Berichtsbände 8)* Stuttgart 1988, p. 155-181.
 - Berns, J.J. en W. Neuber (red.), *Ars memorativa. Zur kulturgeschichtliche Bedeutung der Gedächtniskunst 1400-1750 (Frühe Neuzeit 15)* Tübingen 1993.
 - Beschrijving van de 'Kaerte figuratyf' van mr D.E. van Bleyswijck, Delft - 1678*, Delft 1967.
 - Bibliopolis. *Geschiedenis van het gedrukte boek in Nederland*, Den Haag enz. 1998-2002, <http://www.bibliopolis.nl>.

- Bientjes, J., *Holland und der Holländer im Urteil deutscher Reisender (1400-1800)*, Groningen 1967, proefschrift Universiteit van Amsterdam.
- Bietenholz, P.G., *Historia and Fabula. Myths and Legends in Historical Thought from Antiquity to the Modern Age* (Brill's Studies in Intellectual History 59) Leiden enz. 1994.
- Bièvre, E. de, 'Violence and virtue. History and art in the city of Haarlem', in: *Art history*, 11 (1988), p. 303-334, ook verschenen als: 'Deugd en geweld. Geschiedenis en kunst van Haarlem', in: *Jaarboek Haerlem*, (1990), p. 8-63.
- Biondo, F., *Italy Illuminated*, ed. en vert. J.A. White (The I Tatti Renaissance Library) Cambridge (Massachusetts) enz. 2005-..., 2 dln.
- Bijker, S. 'The functions of the late medieval Brabantine legend of Brabon', in: Stein en Pollmann (red.), *Networks* (2010), p. 91-109.
- Bijsterveld, A.-J.A. e.a. (red.), *Cultuur in het laatmiddeleeuwse Noord-Brabant. Literatuur, boekproductie, historiografie*, Den Bosch 1998.
- Blaak, J., *Geletterde levens. Dagelijks lezen en schrijven in de vroegmoderne tijd in Nederland 1624-1770*, Hilversum 2004, ook verschenen als proefschrift Rotterdam.
- Blaas, P.B.M. en J. van Herwaarden, *Stedelijke naijver. De betekenis van interstedelijke conflicten in de geschiedenis. Enige beschouwingen en case-studies*, Den Haag 1986.
- Blaeu, J., *Tooneel der steden van de Vereenigde Nederlanden met hare beschrijvingen* (Holland en West-Vriesland/Utrecht), facs. van ed. 1649, inl. B. van 't Hoff, Amsterdam enz. 1966.
- Blair, A., 'Humanist methods in natural philosophy. The commonplace book', in: *Journal of the History of Ideas*, 53 (1992), p. 541-551.
- *The Theater of Nature. Jean Bodin and Renaissance Science*, Princeton (New Jersey) 1997.
 - 'Annotating and indexing natural philosophy', in: Frasca-Spada en Jardine (red.), *Books* (2000), p. 69-89.
 - 'Reading strategies for coping with information overload ca. 1550-1700', in: *Journal of the History of Ideas*, 64 (2003), p. 11-28.
- Blanke, H.W., 'Die Aneignung und Strukturierung von Wissen in der Polyhistorie. Ein Fallbeispiel: Bernhard Varenius', in: Schuchard (red.), *Bernhard Varenius* (2007), p. 163-187.
- Bleyerveld, Y., 'De negen geschilderde blazoenen van de Vlaardingse rederijkerswedstrijd van 1616', in: B. Ramakers (red.), *Op de Hollandse Pamas. De Vlaardingse rederijkerswedstrijd van 1616*, Zwolle 2006, p. 31-63.
- Blok, P.J. 'Lugdunum Batavorum', in: *Ljb*, 1 (1904), p. 9-25.
- *Relazioni Veneziane. Venetiaansche berichten over de Vereenigde Nederlanden van 1600-1795* (Rijks geschiedkundige publicatiën 7) Den Haag 1909.
- Blom, F.R.E., 'Solliciteren met poëzie. Zelfpresentatie in Constantijn Huygens' debuutbundel *Otia*', in: *Dze*, 23 (2007), p. 230-244.
- Blom, N. van der, 'Nog eens: Huygens' Delft', in: *Ntg*, 86 (1993), p. 435-436.
- Blundeville, Th., *The True Order and Methode of Wrying and Reading Hystories*, ed. H.P. Heinrich (Bibliotheca humanistica 2) Frankfurt am Main enz. 1986.
- Bodel Nijenhuis, J.T., 'Opgave van beschrijvingen der gewesten, steden en plaatsen in het Koninkrijk der Nederlanden', in: *De vriend des vaderlands*, 4 (1830), p. 250-307 en 5 (1831), p. 188-225 en 8 (1834), p. 863-893.
- 'Levensbyzonderheden van den Nederlandschen geschiedschrijver, Johannes Isacius Pontanus, meest geput uit deszelfs album', in: *Bijdragen voor vaderlandsche geschiedenis en oudheidkunde*, 2 (1840), p. 81-109.
 - *Topografische lijst der plaatsbeschrijvingen van het Koninkrijk der Nederlanden*, Amsterdam 1862.
 - *Bibliographie der plaatsbeschrijvingen van het Koninkrijk der Nederlanden. Toevoegsel*, Amsterdam 1868.
- Boele van Hensbroek, P.A.M., 'Lodovico Guicciardini, Descrittione di tutti Paesi Bassi. De oudste beschrijving der Nederlanden, in hare verschillende uitgaven en vertalingen beschouwd. Bibliografische studie', in: *Bijdragen en mededeelingen van het Historisch Genootschap*, 1 (1877), p. 199-286.
- Boer, J.J., *Ubbo Emmius en Oost-Friesland*, Groningen 1935, proefschrift Groningen.
- Boer, P. den en W. Frijhoff (red.), *Lieux de mémoire et identités nationales* (La France et les Pays-Bas 1) Amsterdam 1993.
- Boheemen, F.C. van en Th.C.J. van der Heijden, "'De verlossinghe van die stede". Rederijkers en feestcultuur tijdens de Opstand', in: *Dze*, 10 (1994), p. 207-217.

- Met minnen versaemt. De Hollandse rederijders vanaf de middeleeuwen tot het begin van de achttiende eeuw. Bronnen en bronnenstudies, Delft 1999, ook verschenen als proefschrift Nijmegen.
 - Retoricaal memoriaal. Bronnen voor de geschiedenis van de Hollandse rederijderskamers van de middeleeuwen tot het begin van de achttiende eeuw, Delft 1999.
- Bonahue jr., E.T., 'Citizen history. Stow's survey of London', in: *Studies in English Literature, 1500-1900*, 38 (1998), p. 61-85.
- Bontekoe, W.Y., *Journal ofte gedenckwaardige beschrijvinghe. De wonderlijke avonturen van een schipper in de Oost, 1618-1625*, ed. V.D. Roeper (Terra incognita) Amsterdam 1996.
- Boom, H. te en J. van Herwaarden, 'Rotterdamse kroniek. Aantekeningen van Rotterdamse stadssecretarissen, 1315-1499 (1570)', in: *Nederlandse historische bronnen*, dl. 2 (Den Haag 1980), p. 1-102.
- Boone, M. en M. Prak, 'Rulers, patricians and burghers. The great and the little traditions of urban revolt in the Low Countries', in: K. Davids en J. Lucassen (red.), *A Miracle Mirrored. The Dutch Republic in European Perspective*, Cambridge enz. 1995, p. 99-134.
- Bordewijk, C., 'Lof zij den helden!' Vier eeuwen Leidse stedentrots op het toneel (3 Oktoberlezingen) Den Haag 2005.
- Bos-Rops, J.A.M.Y., M. Bruggeman en F.C.J. Ketelaar, *Archiefwijzer. Handleiding voor het gebruik van archieven in Nederland*, 2e dr., Bussum 1994 [1e dr. 1987].
- Bosboom, N., 'Jacob van der Does, en zijn dichtstuk: "s Gravenhage". Eene voorlezing', in: *Mengelingen van het letterkundig genootschap: Oefening Kweekt Kennis, (1849-1851)*, proza p. 49-74.
- Bostoen, K., *Dichterschap en koopmanschap in de zestiende eeuw. Omtrent de dichters Guillaume de Poetou en Jan vander Noot (Deventer studiën 1)* Deventer 1987, ook verschenen als proefschrift Universiteit van Amsterdam.
- "'Dat lyckent wel ongs dorp, seij arleveender boer en zag batavia..." Werk van Laurens van Els(t)land, zeventiende-eeuws Indisch-Nederlands dichter', in: *Indische letteren*, 3 (1988), p. 185-211.
 - 'Nieuw licht op het begin van de Indisch-Nederlandse letterkunde', in: *Nieuw letterkundig magazijn*, 6 (1988), p. 14-15.
 - 'Rederijkerij te Batavia', in: *Dze*, 8 (1992), p. 115-120.
 - 'Tijdgenoten over Haarlem. 19. Haarlem vanonder de klapperboom. Een droomwandeling door Laurens van Elstland (ca. 1665)', in: *Haarlem jaarboek, (1992)*, p. 20-42.
 - 'De Van Elstlands. Een Haarlems poëtengeslacht', in: *Grootes (red.)*, *Haarlems helicon* (1993), p. 123-137.
 - 'Vreemdeling in Antwerpen', in: *Janssen, De Kleijn en Musschoot (red.)*, *Nederlands in culturele context* (1995), p. 203-219.
 - Bonis in bonum. Johan Radermacher de Oude (1538-1617), humanist en koopman (Zeven Provinciën reeks 15) Hilversum 1998.
 - "'Waar de mooiste vrouwen zijn". Starters eigenaardige compliment aan Friesland', in: R.H. Bremmer e.a. (red.), *Speculum Frisicum. Stúdzjes oanbien oan Philippus H. Breuker, Leeuwarden enz.* 2001, p. 127-146.
 - 'Het zoete vrijen en de min. Studentenpoëzie uit de zeventiende eeuw', in: *Literatuur*, 20 (2003), p. 24-26 en 40.
 - 'Focquenbrochs kritiek op Amsterdam. Populair en onbegrepen', in: *Fumus*, 2 (2004), p. 25-28, <http://www.focquenbroch.nl/fumus/>.
 - 'Het nieuwe Leiden en zijn icoon: het stadhuis. Leiden rond 1600', in: *Ljb*, 100 (2008), p. 121-153.
 - *Hart voor Leiden. Jan van Hout (1542-1609), stadssecretaris, dichter en vernieuwer* (Zeven Provinciën reeks 28) Hilversum 2009.
 - 'Jan van Hout en de metra van de vroegmoderne Nederlandse lyriek', in: *Nieuw letterkundig magazijn*, 28 (2010), p. 14-21.
- Bots, H., 'Het grote boek van de wereld. "Bron" van lering en vermaak', in: C.M.H. Bosch e.a. (red.), *Historie als vriend. Opstellen voor dr. P.A.M. Geurts o.f.m.*, Bloemendaal enz. 1979, p. 34-41, ook verschenen in: *Kleio*, 20 (1979), p. 118-125.
- Bots, H. en W. Frijhoff, 'Academiereis of educatiereis? Noordbrabantse studenten in het buitenland, 1550-1750', in: *Batavia academica*, 1 (1983), p. 13-30.
- Boulay, F.R.H. du, 'The German town chroniclers', in: R.H.C. Davis en J.M. Wallace-Hadrill, *The Writing of History in the Middle Ages. Essays Presented to William Southern*, m.m.v. R.J.A.I. Catto en M.H. Keen, Oxford 1981, p. 445-469.

- Bouman, C., *Philipp von Zesens Beziehungen zu Holland*, Bonn 1916, proefschrift Bonn.
- Bovendeert, J., *Kardinale deugden gekerstend. De vier kardinale deugden vanaf Ambrosius tot het jaar 1000*, [z.p.] 2007, proefschrift Nijmegen.
- Brandeler, P. van den, *Inventaris van het archief der gemeente Dordrecht*, Dordrecht 1862–1866, 3 dln.
- Brandmair, E., *Bibliographische Untersuchungen über Entstehung und Entwicklung des Ortelianischen Kartenwerkes*, München 1914; facs., Amsterdam 1964.
- Braun, G. en F. Hogenberg, *Civitatibus orbis terrarum, 1572–1618*, in six parts, facs., ed. R.A. Skelton (*Mirror of the World 1st series 1–3*) Amsterdam 1965, 3 dln.
- Bredero, G.A., *Boertigh, amoreus, en aendachtigh groot lied-boeck*, ed. G. Stuiveling e.a. (*De werken van Gerbrand Adriaensz Bredero*) Culemborg enz. 1975–1983, 3 dln.
- Breen, J.C., 'Uittreksel uit de Amsterdamsche gedenkschriften van Laurens Jacobsz Reael, 1542–1567', in: *Bijdragen en mededeelingen van het Historisch Genootschap*, 17 (1896), p. 1–60.
- Bremmer jr., R.H., 'The correspondence of Johannes de Laet (1581–1649) as a mirror of his life', in: *Lias*, 25 (1998), p. 139–164.
- Brenner, P.J. (red.), *Der Reisebericht. Die Entwicklung einer Gattung in der deutschen Literatur* (Suhrkamp Taschenbuch 2097) Frankfurt am Main 1989.
- Breugelmans, R., *De eerste Leidse stadhuisdrukkerij* (Printing in Oxford & Leiden 4) Oxford enz. 1990.
- Briels, J.G.C.A., *Zuidnederlandse boekdrukkers en boekverkopers in de Republiek der Verenigde Nederlanden omstreeks 1570–1630. Een bijdrage tot de kennis van de geschiedenis van het boek* (Bibliotheca bibliographica Neerlandica 6) Nieuwkoop 1974.
- *De Zuidnederlandse immigratie in Amsterdam en Haarlem omstreeks 1572–1630, met een keuze van archivalische gegevens betreffende de kunstschilders*, Utrecht 1976, proefschrift Utrecht.
 - 'Brabantse blaaskaak en Hollandse botmuil. Cultuurontwikkelingen in Holland in het begin van de Gouden Eeuw', in: *Dze*, 1 (1985), p. 12–36.
 - *Zuid-Nederlanders in de Republiek 1572–1630. Een demografische en cultuurhistorische studie*, Sint-Niklaas 1985.
 - 'De Zuidnederlandse immigratie 1572–1630', in: *Tvg*, 100 (1987), p. 331–355.
 - 'Biografische aantekeningen betreffende Zuidnederlandse onderwijskrachten in Noordnederland 1570–1630', in: *Archief voor de geschiedenis van de katholieke kerk in Nederland*, 14 (1972), p. 277–298 en 15 (1973), p. 263–297
- Brienen, T., 'Jacobus van Oudenhoven (1600–1690)', in: *Figuren en thema's van de Nadere Reformatie*, Kampen enz. 1987–1993, 3 dln., dl. 1 (1987), p. 43–41.
- Brinkmann, H., *Zu Wesen und Form mittelalterlicher Dichtung*, Halle an der Saale 1928; facs., Tübingen 1979.
- Broc, N., *La géographie de la Renaissance 1420–1620*, 2e dr. (C.T.H.S. Format 1) Parijs 1986 [1e dr. 1980].
- Broecke, M.P.R. van den, *Ortelius Atlas Maps. An Illustrated Guide*, 't Goy 1996.
- 'Historische kaarten en hun teksten in de eerste moderne atlas van Abraham Ortelius', in: *Caert-thresoor*, 22 (2003), p. 29–39.
 - *Ortelius' Theatrum Orbis Terrarum (1570–1641). Characteristics and Development of a Sample of On Verso Map Texts* (Nederlandse geografische studies 380) Utrecht 2009, ook verschenen als proefschrift Utrecht.
- Broecke, M. van den, P. van der Krogt en P. Meurer (red.), *Abraham Ortelius and the First Atlas. Essays Commemorating the Quadricentennial of His Death, 1598–1998*, 't Goy 1998.
- Brinck, E., 'Harderwijk in de 17e eeuw. Een overdruk uit het Geïllustreerd Gemeentebled. (IV, 1922)', in: *Herderewich kroniek*, 3 (1976), p. 7–12 en 17–19.
- Broekmans, Th.H.J. e.a., 'Huygens' Delft', in: *Ntg*, 80 (1987), p. 224–228.
- Bruinvis, C.W., *Over Alkmaarsche geschiedboeken en geschiedschrijvers*, 2e dr., Alkmaar 1892 [1e dr. 1888].
- Brulez, W., 'De economische kaart van de Nederlanden in de zestiende eeuw volgens Guicciardini', in: *Tvg*, 83 (1970), p. 352–357.
- Brummel, L., *Twee ballingen 's lands tijdens onze opstand tegen Spanje*, Hugo Blotius (1534–1608), Emanuel van Meteren (1535–1612), Den Haag 1972.
- Bruni, L., 'Panegyric to the city of Florence', vert. B.G. Kohl, in: B.G. Kohl en R.G. Witt, *The Earthly Republic. Italian Humanists on Government and Society*, m.m.v. E.B. Welles, Philadelphia (Pennsylvania) 1978, p. 119–175.
- Buchelius, A., *Description de Paris. 1585–'86*, ed. en vert. A. Vidier, m.m.v. L.A. van Langeraad, Parijs 1902.

- Buck, A., *Die Rezeption der Antike in den romanischen Literaturen der Renaissance* (Grundlagen der Romanistik 8) Berlin 1976.
- Buissink, B. en J. Kleijne, 'Theses en thesauriers. Dedicaties van boeken aan het Haarlemse stadsbestuur', in: Grootes (red.), *Haarlems helicon* (1993), p. 111-122.
- Bueren, G. van, *Tot lof van Haarlem. Het beleid van de stad Haarlem ten aanzien van de kunstwerken uit de geconfisqueerde geestelijke instellingen* (Amsterdamse historische reeks grote serie 17) Hilversum 1993, ook verschenen als proefschrift Universiteit van Amsterdam.
- Burger, C.P., 'Het Caert-thresoor', in: *Het boek*, 18 (1929), p. 289-304.
- Burgess, Th.C., 'Epideictic literature', in: *Studies in classical philology*, 3 (1902), p. 89-261.
- Burmeister, K.H., *Sebastian Münster. Eine Bibliographie mit 22 Abbildungen*, Wiesbaden 1964.
- Burrow, J., *A History of Histories. Epics, Chronicles, Romances and Inquiries from Herodotus and Thucydides to the Twentieth Century*, Londen enz. 2007.
- Busch, J., 'Ten geleide', in: Balen, *Beschrijvinge der stad Dordrecht*, ed. Busch (1966), z.p.
- Büttner, M., *Geographie und Theologie. Zur Geschichte einer engen Beziehung* (Geographie im Kontext 2) Frankfurt am Main enz. 1998.
- Büttner, N., 'De verzamelaar Abraham Ortelius', in: Karrow e.a., *Abraham Ortelius* (1998), p. 168-180.
- *Die Erfindung der Landschaft. Kosmographie und Landschaftskunst im Zeitalter Bruegels* (Rekonstruktion der Künste 1) Göttingen 2000.
- Buursink, J., *Stad en ruimte. Inleiding in de stadsgeografie* (Mens en ruimte 8) Assen 1980.
- Buyens, V., 'Over edele tegenvoeters en welvarende Hollanders. Ideaal en droom in de zeventiende-eeuwse literatuur', in: A. Decelle, A. Faems en T. Sinbotin (red.), *Paradijzen van papier. Utopie in de Nederlandse literatuur*, Leuven 2009, p. 43-68.

C

- Calvino, I., *Invisible Cities*, vert. W. Weaver, Londen 1974 [oorspr. uitg. 1972].
- *De onzichtbare steden*, vert. H. Vlot, Amsterdam 1981 [oorspr. uitg. 1972].
- Carasso-Kok, M., *Repertorium van verhalende historische bronnen uit de Middeleeuwen: heiligenlevens, annalen, kronieken en andere in Nederland geschreven verhalende bronnen* (Bibliografische reeks van het Nederland Historisch Genootschap 2) Den Haag 1981.
- 'De "Anonymus achter Pontanus" en diens oudste beschrijving van Amsterdam. Falsificatie of restauratie?', in: S. Langereis e.a., *Vervalsen in Holland*, spec. nr. van: *Holland*, 35.3 (2003), p. 152-171.
- Carey, D., 'Compiling nature's history. Travellers and travel narratives in the early Royal Society', in: *Annals of Science*, 54 (1997), p. 269-292.
- 'Anthropology's inheritance. Renaissance travel, romanticism and the discourse of identity', in: *History and Anthropology*, 14 (2003), p. 107-126.
- Carruthers, M., *The Book of Memory. A Study of Memory in Medieval Culture*, 2e dr., Cambridge enz. 2008 [1e dr. 1990].
- Cerrato, F., 'The influence of Pierre de la Ramée at Leiden university and on the intellectual formation of the young Spinoza', in: *Studia Spinozana*, 15 (1999), p. 15-33.
- Caullet, G., 'De gegraveerde, onuitgegeven en verloren geraakte teekeningen voor Sanderus' « Flandria illustrata », in: *Tijdschrift voor boek- en bibliotheekwezen*, 6 (1908), p. 3-21, 53-68, 101-118 en 162-187.
- Certeau, M. de, *The Practice of Everyday Life*, vert. S. Rendall, Berkeley (Californië) 1984 [oorspr. uitg. 1980].
- Chabaud, G., 'Images de la ville et pratiques du livre. Le genre des guides de Paris (XVIIe-XVIIIe siècles)', in: *Revue d'histoire moderne et contemporaine*, 45 (1998), p. 323-345.
- 'Les guides de Paris du XVIIe siècle au début du XIXe siècle. Remarques sur une construction historique', in: Chabaud e.a. (red.), *Les guides imprimés*, 2000, p. 71-80.
- 'Les guides de Paris. Une littérature de l'accueil?', in: D. Roche (red.), *La ville promise. Mobilité et accueil à Paris (fin XVIIe-début XIXe siècle)*, Parijs 2000, p. 77-108.
- Chabaud, G. e.a. (red.), *Les guides imprimés du XVIe au XXe siècle. Villes, paysages, voyages* (Mappemonde) Parijs 2000.
- Chaney, E., *The Evolution of the Grand Tour. Anglo-Italian Cultural Relations since the Renaissance*, Londen 1998.
- Chard, C., *Pleasure and Guilt on the Grand Tour. Travel Writing and Imaginative Geography, 1600-1830*, Manchester

- 1999.
- Chijs, J.A. van der (ed.), *Nederlandsch-Indisch plakaatboek, 1602-1811*, Batavia enz. 1885-1900, 17 dln.
- Die Chroniken der deutschen Städte vom 14. bis ins 16. Jahrhundert, Leipzig enz. 1862-..., ... dln.
- Cicero, *De oratore*, vert. en ed. E.W. Sutton en H. Rackham (The Loeb Classical Library 348-349) Londen enz. 1942.
- De ideale redenaar, ed. en vert. H.W.A. van Rooijen-Dijkman en A.D. Leeman, 2e dr. (Baskerville serie) Amsterdam 2003 [1e dr. 1989].
- Clark, P., 'Visions of the urban community. Antiquarians and the English city before 1800', in: D. Fraser en A. Sutcliffe (red.), *The pursuit of urban history*, Londen 1983, p. 105-124.
- Clark, P. en O. Slack, *English Towns in Transition, 1500-1700*, Londen 1976.
- Claes, F., F. De Tollenaere en J.B. Veerbeek (ed.), *Het tetraglotton van 1562, facs.* (Oude Nederlandse woordenboeken reeks 2 16de eeuw 2) Den Haag 1972, 2 dln.
- Classen, C.J., *Die Stadt im Spiegel der Descriptiones und Laudes Urbium in der antiken und mittelalterlichen Literatur bis zum Ende des zwölften Jahrhunderts* (Beiträge zur Altertumswissenschaft 2) Hildesheim enz. 1980.
- 'Lodovico Guicciardini's Descriptione and the tradition of the laudes and descriptiones urbium', in: Jodogne (red.), *Lodovico Guicciardini* (1991), 99-117, herz. versie in: C.J. Classen, *Antike Rhetorik im Zeitalter des Humanismus*, München enz. 2003, p. 332-355.
- Claval, P., *Histoire de la géographie* (Que sais-je?) Parijs 1995.
- Clavuot, O., Biondo's 'Italia illustrata' – Summa order Neuschöpfung? Über die Arbeitsmethoden eines Humanisten (Bibliothek des Deutschen Historischen Instituts in Rom 69) Tübingen 1990, proefschrift Zürich.
- 'Flavio Biondos Italia illustrata. Porträt und historisch-geographische Legitimation der humanistischen Elite Italiens', in: Helmuth, Muhlack en Walther (red.), *Diffusion des Humanismus* (2002), p. 55-76.
- Clement-van Alkemade, M.H.G. e.a., *Haarlem* (Historische plattegronden van Nederlandse steden 6) Lisse enz. 1993.
- Cline, H., 'The Relaciones geográficas of the Spanish Indies, 1577-1586', in: *Hispanic American Historical Review*, 44 (1964), p. 341-374.
- Cochrane, E., *Historians and Historiography in the Italian Renaissance*, Chicago enz. 1981.
- Collijn, I. (red.), *Magnus Gabriel de la Gardie's samling af äldre stadsvyer och historiska planscher i Kungl. Biblioteket* (Kungl. Bibliotekets handlingar 35) Stockholm 1915.
- Collinson, P., 'John Stow and nostalgic antiquarianism', in: Merritt (red.), *Imagining Early Modern London* (2001), p. 27-51.
- Conley, T., 'Early modern literature and cartography. An overview', in: Woodward (red.), *Cartography in the European Renaissance* (2007), p. 401-411.
- Coornhert, D.V., *Zedekunst dat is wellevenskunst*, ed. B. Becker (Leidsche drukken en herdrukken grote reeks 3) Leiden 1942; facs. (Utrechtse herdrukken 25) Utrecht 1982.
- Corfield, P.J. m.m.v. S. Kelly, '"Giving directories to the town". The early town directories', in: *Urban History Yearbook*, 11 (1984), p. 22-35.
- Cormack, L.B., '"Good fences make good neighbors". Geography as self-definition in early modern England', in: *Isis*, 82 (1991), p. 639-661.
- *Charting an Empire. Geography at the English Universities, 1580-1620*, Chicago (Illinois) enz. 1997.
- Cormack, B. en C. Mazzio, *Book Use, Book Theory, 1500-1700*, Chicago (Illinois) 2005.
- Corrozet, G., *La fleur des antiquitez de Paris*, ed. E. Vairel en P. Kauffmann, Parijs 1945.
- Cosgrove, D.E., 'Images of Renaissance cosmography, 1450-1650', in: Woodward (red.), *Cartography in the European Renaissance* (2007), p. 55-98.
- Cox-Andrau, M.S.J., *De dichter Pieter Vlaming. Een studie over zijn werk met een levensbeschrijving*, Bussum 1976, proefschrift Leiden.
- Crane, N., *Mercator. The Man Who Mapped the Planet*, Londen 2002.
- Cruysse, D. van der, 'P.C. Hooft et la France d'Henry IV', in: *La découverte de la France* (Colloques internationaux du Centre national de la recherche scientifique 590) Parijs 1980, p. 481-492, ook verschenen in: D. van der Cruysse, *De branche en branche. Etudes sur le XVIIe et XVIIIe siècles français*, ed. K. Peeters e.a. (La république des lettres 26), Leuven 2005, p. 37-47 en 490-492.

- ‘Blikken uit de lage landen op het Parijs van de eerste Bourbonvorsten. P.C. Hooft’s “Reis-heuchenis” (1599) en Balthasar II Moretus’ “Itinerarium Parisiense” (1660)’, in: R. van Uytven e.a., *Cultuurgeschiedenis in de Nederlanden van de renaissance naar de romantiek. Liber amicorum J. Andriessen s.j., A. Keersmaekers, P. Lenders s.j., Leuven enz. 1986*, p. 323-335.

D

- Dacos, N., ‘Om te zien en te leren’, in: H. Devisscher (red.), *Fiamminghi a Roma 1508-1608. Kunstenaars uit de Nederlanden en het prinsbisdom Luik te Rome tijdens de renaissance*, Brussel 1995, p. 14-31.
- Dam, H. van. *Korte beschrijvinge van het eylandt Westvoorn, ende de geschiedenis van de stad Goedereede*, ed. H.J. van Heest, Ouddorp 1993.
- Dalen, J.L. van, *Inventaris van het archief der gemeente Dordrecht*, Dordrecht 1909.
- Davies, R.R., ‘The peoples of Britain and Ireland 1100-1400, II. Names, boundaries and regnal solidarities’, in: *Transactions of the Royal Historical Society*, 6e serie, 5 (1995), p. 1-20.
- De Bom, E., ‘Een subtiële transformatie van Justus Lipsius’ *Monita et exempla politica*? De Staatkundige vermaningen en voorbeelden van J.H. Glazemaker’, in: *Dze*, 24 (2008), p. 210-226.
- Defilippis, D., *La rinascita della corografia tra scienza ed erudizione* (Biblioteca di critica e letteratura 34) Bari 2001.
- Dekker, C., ‘OVR en de archivaris’, in: *Verslagen en mededelingen Stichting tot Uitgaaf der Bronnen van het Oud-Vaderlandse Recht*, nieuwe reeks 2 (1980), p. 42-52.
- Dekker, R.M., *Holland in beroering. Oproeren in de 17de en 18de eeuw*, Baarn 1982.
- ‘Een historische antropologie van de Gouden Eeuw’, in: *Theoretische geschiedenis*, 16 (1989), p. 97-105.
 - ‘Van grand tour tot treur- en sukkelreis. Nederlandse reisverslagen van de 16e tot begin 19e eeuw’, in: R. Verstraaten e.a. (red.), *Reizen, spec. nr. van: Opossum*, 4.13-14 (1994), p. 8-24, ook verschenen als: ‘Dutch travel journals from the sixteenth to the early nineteenth centuries’, in: *Lias*, 22 (1995), p. 277-299.
- De Landsheer, J., ‘Abraham Ortelius en Justus Lipsius’, in: Karrow e.a., *Abraham Ortelius* (1998), p. 141-151.
- Depuydt, J., ‘De brede kring van vrienden en correspondenten rond Abraham Ortelius’, in: Karrow e.a., *Abraham Ortelius* (1998), p. 117-140.
- “‘Vale, verum antiquae historiae lumen”. Antiquarianism in the correspondence between Justus Lipsius and Abraham Ortelius’, in: G. Tournoy, J. de Landsheer en J. Papy (red.), *Justus Lipsius Europae Lumen et Columen. Proceedings of the International Colloquium Leuven-Antwerp 17-20 September 1997* (Supplementa humanistica Lovaniensia 15) Leuven 1999, p. 34-46.
- Derens, J., ‘Le plan de Paris par Truschet et Hoyau, dit «plan de Bâle»’, in: *Cahiers de la Rotonde*, 9 (1986), p. 217-221.
- Desan, Ph., *Naissance de la méthode* (Macchiavel, La Ramée, Bodin, Montaigne, Descartes), Parijs 1987.
- ‘Lodovico Guicciardini en le discours sur la ville à la Renaissance’, in: Jodogne (red.), *Lodovico Guicciardini* (1991), p. 135-150.
- De Schepper, M., “‘Sola una totus mundus est Antverpia”. Humanisme en humanisten te Antwerpen (1470-1648)’, in: Janssen, De Kleijn en Musschoot (red.), *Nederlands in culturele context* (1995), p. 181-202.
- Deursen, A.Th. van, *Mensen van klein vermogen. Het kopersgeld van de Gouden Eeuw*, Amsterdam 1991 [1e dr. 1978-1980].
- Dey, H. e.a., *Guicciardini illustratus. De kaarten en prenten in Lodovico Guicciardini’s beschrijving van de Nederlanden* (Utrechtse historisch-kartografische studies 2) ’t Goy-Houten 2001.
- Diepen, A. van, ‘Thomas Pietersz Baert. Boekdrukker in de Langestraat’, in: M. van der Bijl e.a. (red.), *Artistiek en ambachtelijk. Architectuur, kunsten en nijverheid in Alkmaar 14e-20e eeuw* (Alkmaarse historische reeks 9) Hilversum 1993, p. 79-86.
- Dibon, P., ‘L’influence de Ramus aux universités néerlandaises du 17e siècle’, in: *Proceedings of the XIth International Congress of Philosophy*, Amsterdam enz. 1953, 14 dln., dl. 14, p. 307-311, ook verschenen in: P. Dibon, *Regards sur la Hollande du siècle d’or* (Istituto Italiano per gli studi filosofici Biblioteca Europa 1) Napels 1990, p. 79-85.
- *Le voyage en France des étudiants néerlandais au XVIIème siècle*, Den Haag 1963, academische rede Nijmegen, ook verschenen in: P. Dibon, *Regards sur la Hollande du siècle d’or* (Istituto Italiano per gli studi filosofici Biblioteca Europa 1), Napels 1990, p. 109-154.

- Dijck, L.G.C.M. van, 'Jacob van Oudenhoven (1600/1-1690). Historicus zonder portret', in: *Varia historica Brabantica*, 3 (1969), p. 335-387.
- Dijkstra, H. en F.C.J. Ketelaar, *Brittenburg. Raadsels rond een verdrongen ruïne* (Fibulareeks 2) Bussum 1965.
- Dijstelberge, P., 'De Cost en de Baet. Uitgeven en drukken in Amsterdam rond 1600', in: J.W.J. Burgers e.a. (red.), *Gedrukt in Holland*, spec. nr. van: *Holland*, 26.4-5 (1994), p. 217-234.
- Dilke, O.A.W., 'The culmination of Greek cartography in Ptolemy', in: J.B. Harley en D. Woodward (red.), *Cartography in Prehistoric, Ancient, and Medieval Europe and the Mediterranean* (The History of Cartography 1) Chicago (Illinois) enz. 1987, p. 177-200.
- Dillen, J.G. van, 'Summiere staat van de in 1622 in de provincie Holland gehouden volkstelling', in: *Economisch-historisch jaarboek*, 21 (1940), p. 167-189.
- Doiron, N., *L'art de voyager. Le déplacement à l'époque classique*, Parijs 1995.
- Doiron, N. en G. Lane-Mercier, 'Travel essays', in: J. Speake (red.), *Literature of Travel and Exploration*. An Encyclopedia, New York enz. 2003, 3 dln., dl. 3, p. 1192-1194.
- Dolan, C., 'L'identité urbaine et les histoires locales publiées du XVIe au XVIIIe siècle en France', in: *Canadian Journal of History*, 27 (1992), p. 277-298.
- Donkersloot-de Vrij, M., *Kaarten van Utrecht. Topografische en thematische kartografie van de stad uit vijf eeuwen*, Utrecht 1989.
- *Utrecht* (Historische plattegronden van Nederlandse steden 3) Alphen aan den Rijn 1990.
- Doorninck, J.I. van, 'Gualtherus Sylvanus. Eene bijdrage tot de geschiedenis van het onderwijs in het begin der XVIIe eeuw', in: *Bijdragen tot de geschiedenis van Overijssel*, 1 (1874), p. 1-19, 89-114 en 211-253.
- *Vermomde en naamlooze schrijvers opgespoord op het gebied der Nederlandsche en Vlaamsche letteren* (Bibliotheek van anonymen en pseudonymen 2) Leiden 1883-1885, 2 dln.
- Dorren, G., *Eenheid en verscheidenheid. De burgers van Haarlem in de Gouden Eeuw* (Cultuurgeschiedenis van de Republiek in de 17e eeuw) Amsterdam 2001, ook verschenen als proefschrift Universiteit van Amsterdam.
- Dorsten, J.A. van, *Thomas Basson, 1555-1613. English Printer at Leiden* (Publications of the Sir Thomas Browne Institute special series 1) Leiden 1961.
- *Poets, Patrons and Professors. Sir Philip Sidney, Daniel Rogers, and the Leiden Humanists* (Publications of the Sir Thomas Browne Institute general series 2) Leiden enz. 1962, ook verschenen als proefschrift Leiden.
- Draaisma, D., *De metaforenmachine. Een geschiedenis van het geheugen*, 3e herdruk, Groningen 2003 [1e dr. 1995]
- Driel, M. van, 'De Veluwe in het begin van de 17de eeuw. Uit de aantekeningen van Ernst Brinck', in: *Bijdragen en mededeelingen [Gelre]*, 82 (1991), p. 43-47.
- Driessen, F.H.A. (ed.), *De reizen der De la Courts: 1641, 1700, 1710*, Leiden 1928.
- Dubiez, F.J., 'Historische beschrijvinghe der seer wijt beroemde coop-stadt Amsterdam', in: *Ons Amsterdam*, 20 (1968), p. 182-185.
- Dudok van Heel, S.A.C., 'Amsterdamse burgemeesters zonder stamboom. De dichter Vondel en de schilder Colijns vervalsen geschiedenis', in: *Dze*, 6 (1990), p. 144-151.
- 'Op zoek naar Romulus en Remus. Zeventiende-eeuws onderzoek naar de oudste magistraten van Amsterdam', in: *Jaarboek van het genootschap Amstelodamum*, 87 (1995), p. 43-70.
 - 'Enkele zeventiende-eeuwse Amsterdamse regentenfamilies. Hun archieven, hun portretten en hun verleden', in: *Nederlandsch archievenblad*, 100 (1996), p. 69-87.
- Duits, H., *Van Bartholomeusnacht tot Bataafse opstand. Studies over de relatie tussen politiek en toneel in het midden van de zeventiende eeuw*, Hilversum 1990, ook verschenen als proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam.
- 'Hoofts Henrik de Grôte. Een neostoische vorstenspiegel', in: M. Bruggeman e.a. (red.), *Mensen van de nieuwe tijd. Een liber amicorum voor A.Th. Van Deursen*, Amsterdam 1996, p. 266-283.
- Dueck, D., *Strabo of Amasia. A Greek Man of Letters in Augustan Rome*, Londen 2000.
- Dumas, C., *Haagse stadsgezichten 1550-1800. Topografische schilderijen van het Haags Historisch Museum*, m.m.v. J. van der Meer Mohr, Zwolle 1991.
- Dumolin, M., 'Notes sur les vieux guides de Paris', in: *Mémoires de la Société de l'Histoire de Paris et de l'Île-de-France*, 47 (1924), p. 209-285.
- Dzeja, S., *Die Geschichte der eigenen Stadt. Städtische Chronistik in Frankfurt am Main vom 16. bis zum 18. Jahrhundert* (Europäische Hochschulschriften III 946) Frankfurt am Main enz. 2002, proefschrift Giessen.

E

Early English Book Online, <http://eebo.chadwyck.com>.

Ebels-Hoving, B., 'Nederlandse geschiedschrijving 1350-1530. Een poging tot karakterisering', in: B. Ebels-Hoving, C.G. Santing en C.P.H.M. Tilmans (red.), *Genoechlicke ende lustige historiën. Laatmiddeleeuwse geschiedschrijving in Nederland* (Middeleeuwse studies en bronnen 4) Hilversum 1987, p. 217-242.

Eeghen, I.H. van, 'Het geloof en het archief van de Amsterdamse familie Schaep', in: *De Nederlandsche leeuw*, 71 (1954), kol. 217-223 en 384-385.

– 'Illustraties van de 17de eeuwse beschrijvingen en plaatwerken van Amsterdam', in: *Jaarboek van het Genootschap Amstelodamum*, 66 (1974), p. 96-116.

– 'Petrus Schenk en zijn "Afbeeldinge der voornaamste gebouwen van Amsterdam"', in: *Jaarboek van het genootschap Amstelodamum*, 66 (1974), p. 117-136.

Eikelboom, W., 'Een lokaal geschiedschrijver. Hendrik Jacobsz Soetenboom', in: *Holland*, 17 (1985), p. 200-208.

Ekkart, R.E.O., 'Familiekroniek Van Heemskerck en Van Swanenburg', in: *Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie en het Iconographisch Bureau*, 32 (1978), p. 41-70 en 33 (1979), p. 44-75.

Elkhadem, H., 'Ontstaan van een concept. Het *Theatrum Orbis Terrarum* van Ortelius', in: Karrow e.a., *Abraham Ortelius* (1998), p. 31-42.

Elliott, J.H., *The Old World and the New, 1492-1650* (Cambridge Studies in Early Modern History) Cambridge (Massachusetts) enz. 1970.

Emmius, U., *Briefwechsel*, ed. H. Brugmans en F. Wachter, Aurich enz. 1911-1923, 2 dln.

– *Der Reisebericht*, vert. E. von Reeken, ed. E.H. Waterbolck en W. Bergsma, Groningen 1980.

– *Friesische Geschichte (Rerum Frisicarum historiae libri 60)*, vert. E. von Reeken, Frankfurt am Main 1980-1982, 6 dln.

– *Ostfriesland (Führung durch Ostfriesland, d.h. genaue geographische Beschreibung Ostfrieslands)*, vert. E. von Reeken, Frankfurt am Main 1982.

– *Friesland tussen Eems en Lauwers en de stad Groningen*, vert. P. Schoonbeeg, herz. dr., Groningen 1989 [1e dr. 1981].

Endhoven, J.G., 'Van boomgaert- en warmoesluyden. De ontwikkeling van de Leidse tuinbouw tot circa 1800', in: J.G. Endhoven e.a., *De tuin van Holland. Geschiedenis van tuinbouw en groenteveiling in Leiden*, m.m.v. P.J.M. de Baar e.a. (Leidse historische reeks 7) Utrecht 1992, p. 9-24.

Ens, C., *Princeps Auricius, sive Libertas defensa* (1599) (De prins van Oranje of de verdediging van de Vrijheid), ed. en vert. J. Bloemendal en J.W. Steenbeek, Voorthuizen 1998.

Esser, R., 'Schwierige Vergangenheit. Amsterdamer Stadtgeschichte(n) des 17. Jahrhunderts', in: *Zeitschrift für historische Forschung*, 30 (2003), p. 53-74, ook verschenen als: 'Political change and urban memory. Amsterdam remembers her past', in: *Dutch Crossing*, 25 (2001), p. 89-102.

– 'Gelehrte in der Stadt im Spiegel niederländischer Chorographien des 17. Jahrhunderts', in: T. Maisen en G. Walther (red.), *Funktionen des Humanismus. Studien zum Nutzen des Neuen in der humanistischen Kultur*, Göttingen 2006, p. 323-342.

– '"Concordia res parvae crescunt". Regional histories and the Dutch Republic in the seventeenth century', in: Pollmann en Spicer (red.), *Public Opinion* (2007), p. 229-248.

– 'From province to nation. Immigration in the Dutch Republic in the late 16th and early 17th centuries', in: S.G. Ellis en L. Klusáková (red.), *Imagining Frontiers, Contesting Identities* (Frontiers and Identities 5 2) Pisa 2007, p. 263-276.

– 'Flandria illustrata. Flemish identities in the Late Middle Ages and the Early Modern Period', in: S.G. Ellis en R. Esser (red.), *Frontiers, Regions and Identities in Europe* (Frontiers and Identities 4) Pisa 2009, p. 143-162.

Eijffinger, A.C., 'Prent en punt dicht (Grotius' Maurits-Epigrammen)', in: *Oud-Holland*, 92 (1978), p. 161-206.

– 'De Geslachtsboom van Nassau van 1601', in: *Oud-Holland*, 94 (1980), p. 88-111.

F

- Fasel, W.A., 'Alkmaar en zijn geschiedschrijvers tot aan het jaar 1800', in: *Alkmaars jaarboekje*, 5 (1969), p. 22-38.
- Feith, H.O. J.A. en Feith 'Reisjournaal van Jr. Frederik Coenders van Helpen', in: *Bijdragen en mededeelingen van het Historisch Genootschap*, 14 (1893), p. 114-226.
- Fiorani, F., *The Marvel of Maps. Art, Cartography and Politics in Renaissance Italy*, New Haven (Connecticut) enz. 2005.
- Fitz Stephen, W., *Norman London*, [vert. H.E. Butler,] en Stenton, F., *Norman London. An Essay*, ed. F.D. Logan, New York 1990 [1e dr. 1934].
- Fockema Andreae, S.J., *Overzicht van oud-Nederlandsche rechtsbronnen*, 2e dr., ed. A.S. Blécourt en A.M. van Tuyll van Serooskerken, Haarlem 1923 [1e dr. 1881]; facs., Alphen aan den Rijn 1981.
- 'De kaart figuratief', in: J.C. Visser e.a., *Delftse studiën. Een bundel historische opstellen over de stad Delft geschreven voor dr. E.H. ter Kuile naar aanleiding van zijn afscheid als hoogleraar in de geschiedenis van de bouwkunst*, Assen 1967, p. 236-249.
- Frank-van Westrienen, A., *De Groote Tour. Tekening van de educatiereis der Nederlanders in de zeventiende eeuw*, Amsterdam 1983, ook verschenen als proefschrift Leiden.
- 'Stelling onder vuur', in: *Batavia academica*, 2 (1984), p. 12-14.
 - *Het schoolschrift van Pieter Teding van Berkhout. Vergezicht op het gymnasium onderwijs in de zeventiende-eeuwse Nederlanden*, Hilversum 2007.
- Frasca-Spada, M. en N. Jardine (red.), *Books and the Sciences in History*, Cambridge enz. 2000.
- Frederiks, J.G., 'Jacob van der Does en zijne beschrijving van 's Gravenhage', in: *Oud-Holland*, 12 (1894), p. 73-94.
- Frijhoff, W., 'Geschiedenis als strijdbijl. Burgerij, gemeenslieden en magistraat in Zutphen (vijftiende tot achttiende eeuw)', in: *Looper en Riemens (red.), Geschiedenis in Zutphen (1988)*, p. 40-55.
- 'Ritual action and city history. Haarlem, Amsterdam and Hasselt', in: H. de Mare en A. Vos (red.), *Urban Rituals in Italy and the Netherlands. Historical Contrasts in the Use of Public Space, Architecture and the Urban Environment*, Assen 1993, p. 93-106.
 - 'Les voyageurs néerlandais en France du XVIIe au début XIXe siècle', in: W. Frijhoff en O. Moorman van Kappen (red.), *Les Pays-Bas et la France des guerres de religion à la création de la République Batave (Uitgaven van het Gerard Noodt Instituut 29)* Nijmegen 1993, p. 87-104.
 - 'Identiteit verteld. Beelden uit Rotterdams geschiedenis', in: *Rotterdams jaarboekje*, 10e reeks 4 (1996), p. 279-301.
 - 'Le Paris vécu des néerlandais. De l'ancien régime à la restauration', in: M.-C. Kok Escalle (red.), *Paris. De l'image à la mémoire. Représentations artistiques, littéraires, socio-politiques (Faux titre 122)* Amsterdam 1997, p. 8-36.
 - 'What is an early modern university? The conflict between Leiden and Amsterdam in 1631', in: H. Robinson-Hammerstein (red.), *European Universities in the Age of Reformation and Counter Reformation*, Dublin 1998, p. 149-168.
 - 'Les guides universitaires (XVIe-XVIIIe siècles)', in: G. Chabaud e.a. (red.), *Les guides imprimés du XVIe au XXe siècle. Villes, paysages, voyages (Mappemonde)* Parijs 2000, p. 23-36.
- Frijhoff, W. e.a. (red.), *Geschiedenis van Zutphen*, Zutphen 1989.
- Frijhoff, W. e.a. (red.), *Geschiedenis van Dordrecht*, Dordrecht enz. 1996-2000, 3 dln.
- Frijhoff, W. en M. Spies, 1650. *Bevochten eendracht (Nederlandse cultuur in Europese context 1)* Den Haag 1999.
- Fruin, R., 'Guicciardini's beschrijving der Nederlanden (1878)', in: *Fruin, Verspreide geschriften*, ed. Blok e.a. (1900-1905), dl. 7 (1903), p. 193-203.
- *Verspreide geschriften. Met aantekeningen, toevoegsels en verbeteringen uit des schrijvers nalatenschap*, ed. P.J. Blok e.a., Den Haag 1900-1905, 11 dln.
 - *Geschiedenis der staatsinstellingen in Nederland tot den val der Republiek*, 2e dr., ed. H.T. Colenbrander, Den Haag 1922 [1e dr. 1901]; facs., ed. I. Schöffer, Den Haag 1980.
- Fruin, R., *Hoof van Iddekinge*, J.E.H. en Rammelma Elsevier, W.I.C. (ed.), *De oude verhalen van het beleg en*

- ontzet van Leiden, bij gelegenheid van het derde eeuwgetijde in hun oorspronkelijke vorm herdrukt, Den Haag 1874, inleidende essay ook verschenen als: R. Fruin, 'De oude verhalen van het beleg en ontzet van Leiden. (1874)', in: Fruin, *Verspreide geschriften*, ed. Blok e.a. (1900-1905), dl. 7 (1903), p. 152-192.
- Fueter, E., *Geschichte der neueren Historiographie* (Handbuch der mittelalterlichen und neueren Geschichte I Allgemeines) München enz. 1911.
- Furnée, J.H., 'Naar een integrale geschiedenis van de negentiende-eeuwse stad. Vijftien stadsbiografieën in perspectief', in: *De negentiende eeuw*, 22 (2009), p. 96-122.

G

- Gadd, I. en A. Gillespie (red.), *John Stow (1525-1605) and the Making of the English Past. Studies in Early Modern Culture and the History of the Book*, Londen 2004.
- Galletti, S., 'Rubens et la galerie de Henri IV au palais du Luxembourg (1628-1630)', in: *Bulletin monumental*, 166 (2008), p. 43-51.
- Geevers, L., 'Being Nassau. Nassau family histories and Dutch national identity from 1541 to 1616', in: *Dutch Crossing*, 35 (2011), p. 4-19.
- Geldenhouwer, G., *Historische werken*, vert. en ed. I. Bejczy en S. Stegeman, m.m.v. M. Verweij (Middeleeuwse studies en bronnen 59) Hilversum 1998.
- Gelderblom, A.J., 'Woeste noormannen en geile Spanjaards. Iets over topiek van het stededicht in de renaissance', in: [B. Scholz en A.-J. Gelderblom (red.),] *Stad en land in de renaissance. Acta colloquium Utrecht 1984* (Renaissance studies Utrecht 3) Utrecht 1984, p. 7-30.
- 'De maagd en de mannen. Psychokritiek van de stadsuitbeelding in de zeventiende en achttiende eeuw', in: A.J. Gelderblom, *Mannen en maagden in Hollands tuin. Interpretatieve studies van Nederlandse letterkunde 1575-1781*, Amsterdam 1991, ook verschenen als proefschrift Utrecht, p. 78-93.
 - (ed.), 'k Wil rijmen wat ik bouw. Twee eeuwen topografische poëzie (Griffioen) Amsterdam 1994.
- Gelderden, J. van, 'De "Camper lof" van dominee Franciscus Martinus', in: *Kamper almanak*, (2001), p. 45-53.
- Gerding, M.A.W., *Johan Picardt (1600-1670). Drenthe's eerste geschiedschrijver* (Drentse historische reeks 6) Assen enz. 1997.
- Geurts, P.A.M. en A.E.M. Janssen (red.), *Geschiedschrijving in Nederland. Studies over de historiografie van de nieuwe tijd* (Geschiedenissen in veelvoud 19-20) Den Haag 1981, 2 dln.
- Giegler, E., *Das Genos der Laudes Urbium im lateinischen Mittelalter. Beiträge zur Topik des Städtelobes und der Stadtschilderung*, proefschrift Würzburg 1953.
- Gijsberti Hodenpijl van Hodenpijl, J.G., 'Extracten uit de crimineele ordonnantie van Holland', in: *De navorscher*, 45 (1895), p. 185-197.
- Gilbert, N.W., *Renaissance Concepts of Method*, New York 1960.
- Glas, N. de, 'Context, conception and content of Hadrianus Junius' Batavia', in: Van Miert (red.), *The Kaleidoscopic Scholarship* (2011), p. 69-95.
- Godlewska, A.M.C., *Geography Unbound. French Geographic Science from Cassini to Humboldt*, Chicago (Illinois) enz. 1999.
- Gordon, A., 'Performing London. The map and the city in ceremony', in: Gordon en Klein (red.), *Literature* (2001), p. 69-88.
- 'Overseeing and overlooking. John Stow and the surveying of the city', in: Gadd en Gillespie (red.), *John Stow* (2004), p. 81-88.
- Gordon, A. en B. Klein (red.), *Literature, Mapping, and the Politics of Space in Early Modern Britain*, Cambridge 2001.
- Goss, C.W.F., *The London Directories 1677-1855. A Bibliography with Notes on their Origin and Development*, Londen 1932.
- Goyet, F., *Le sublime du 'lieu commun'. L'invention rhétorique dans l'Antiquité et à la Renaissance* (Bibliothèque littéraire de la Renaissance série 3 32) Parijs 1996.
- Graaf, H.J. de, 'De Leidsche hutspot', in: *Ljb*, 21 (1927-1928), p. 64-75.
- Grafton, A., *New Worlds, Ancient Texts. The Power of Tradition and the Shock of Discovery*, m.m.v. A. Shelford en N. Siraisi, Cambridge (Massachusetts) enz. 1992.
- 'The humanist as reader', in: G. Cavallo en R. Chartier (ed.), *A History of Reading in the West*, vert. L.G.

- Cochrane, Cambridge 1999, p. 179-212 en 413-418.
- What Was History? *The Art of History in Early Modern Europe*, Cambridge 2007.
 - Grafton, A. en L. Jardine, *From Humanism to the Humanities. Education and the Liberal Arts in Fifteenth- and Sixteenth-Century Europe*, Londen 1986.
 - Gransden, A., *Historical Writing in England*, Londen 1974-1982, 2 dl.
 - Gratama, S., 'Nog iets betreffende Johann Picardt', in: *Nieuwe Drentsche volksalmanak*, 8 (1890), p. 24-27.
 - Grieten, J. en P. Huvenne, 'Antwerpen geportretteerd', in: J. Van der Stock (red.), *Antwerpen. Verhaal van een metropool, 16de-17de eeuw*, Gent 1993, p. 69-77.
 - Grijp, L.P., 'De Rotterdamsche Faem-Bazuyn. De lokale dimensie van liedboeken uit de Gouden Eeuw', in: *Volkskundig bulletin*, 18 (1992), p. 23-78.
 - Grijzenhout, F. (red.), *Erfgoed. De geschiedenis van een begrip* (Reeks Nederlandse begripsgeschiedenis 5) Amsterdam 2007.
 - Grijzenhout, F., 'Vaderlandse oudheden', in: Grijzenhout (red.), *Erfgoed* (2007), p. 109-132.
 - Groenland, J., 'Toneel als pamflet? De *Princeps auriacus sive libertas defensa* (1599) van Caspar Ens', in: *Dze*, 25 (2009), p. 26-38.
 - Groenveld, S., 'Verdicht verleden. Kanttekeningen bij een zeventiende-eeuws manuscript over Jacoba van Beieren', met commentaar op de zeventiende-eeuwse teksten door F.L. Zwaan, in: *Hollandse studiën*, 8 (1975), p. 275-348.
 - 'Pieter Corneliszoon Hooft en de geschiedenis van zijn eigen tijd', in: S. Groenveld, *Hooft als historischrijver. Twee studies*, Weesp 1981, p. 7-46, ook verschenen in: *BMGN*, 93 (1978), p. 43-68.
 - "'Het Mekka der schrijvers'? Statencolleges en censuur in de zeventiende-eeuwse Republiek', in: H. Duits, A.-J. Gelderblom en M.B. Smits-Veldt (red.), *Eer is het lof des deuchts. Opstellen aangeboden aan Fokke Veenstra*, Amsterdam 1986, p. 225-245.
 - 'Een heer van stand? Over de plaats van Constantijn Huygens in de zeventiende-eeuwse samenleving', in: *Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden*, (1986-1987), p. 189-197.
 - *Evidente factiën in den staet. Sociaal-politieke verhoudingen in de 17e-eeuwse Republiek der Verenigde Nederlanden* (Zeven provinciën reeks 1) Hilversum 1990.
 - "'Een Schaep in 't Schapelandt'. Het Hollandse gezantschap van Gerard Schaep Pietersz naar Engeland, 1650-1651', in: B.R. Melker en M.B. Roever, *Van polder tot polis. Liber amicorum voor drs. P.H.J. van der Laan. Opstellen over stadsgeschiedenis, diplomatiek, diplomatie en economische geschiedenis*, spec. nr. van: *Jaarboek van het genootschap Amstelodamum*, 87 (1995), p. 179-196.
 - *Haarlemse glasmaatschappijen. Stedelof tussen dominee, regent en koopman* (Goudse glazendag) Gouda 1998.
 - "'Natie" en "patria" bij zestiende-eeuwse Nederlanders', in: N.C.F. van Sas (red.), *Vaderland. Een geschiedenis van de vijftiende eeuw tot 1940* (Reeks Nederlandse begripsgeschiedenis 1), Amsterdam 1999, p. 55-81, ook verschenen als: 'Nation und "patria". Begriff und Wirklichkeit des kollektiven Bewußtseins im Achtzigjährigen Krieg', in: H. Lademacher e.a. (red.), *Krieg und Kultur. Die Rezeption von Krieg und Frieden in der Niederländischen Republik und im Deutschen Reich, 1568-1648*, Münster 1998, p. 77-90 en 524-534.
 - 'Terug naar Wassenaar. De stijging van de Duvenvoirdes (1523-1665)', in: J. Aalbers e.a., *Heren van stand. Van Wassenaar 1200-2000. Achthonderd jaar Nederlandse adelsgeschiedenis*, Den Haag 2000, p. 82-151.
 - 'Van vyanden und vrienden bedroevet'. *De gevolgen van het beleg van Leiden voor de omgeving van de stad* (3 Oktoberlezingen) Den Haag 2001.
 - 'Epiloog. Het beeld van Leiden', in: Van Maanen (red.), *Leiden* (2002-2004), dl. 2 (2003), red. S. Groenveld, p. 217-221.
 - *Regeren in de Republiek. Bestuurspraktijken in de 17e-eeuwse Noordelijke Nederlanden. Terugblik en perspectief*, Leiden 2006, academische rede Leiden.
 - 'Johan van Duvenvoird van Warmont (1547-1610). Een edelman tussen oud en nieuw', in: C. de Graaf en A. Netiv (red.), *Erudiete overpeinzingen. Bijdragen over de stad en zijn omgeving bij het afscheid van Rudi van Maanen*, Leiden 2006, p. 72-76.
 - 'Het economisch leven in de Republiek omstreeks 1650', in: Groenveld e.a., *De Tachtigjarige Oorlog* (2008), p. 305-331.
 - 'De sociaal-culturele verhoudingen omstreeks 1650', in: Groenveld e.a., *De Tachtigjarige Oorlog* (2008), p.

- 332-364.
- Het Twaalfjarig Bestand 1609-1621. De jongelingsjaren van de Republiek der Verenigde Nederlanden, Den Haag 2009.
 - 'Graaf Hendrik van den Bergh (1573-1638). Een ouderwetse edelman tussen west, zuid en oost', in: [D. Visser en A. Vels Heijn (red.)], *Hendrik, graaf van den Bergh (1573-1638). Van Spanje naar Oranje, 's-Heerenberg* 2010, p. 17-37.
 - Groenveld, S. en H.L.Ph. Leeuwenberg, 'Staat en bestuur in de Republiek omstreeks 1609', in: Groenveld e.a., *De Tachtigjarige Oorlog* (2008), p. 149-159.
 - Groenveld, S., R.C.J. van Maanen en W.E. Penning, Leiden, m.m.v. P.J.M. de Baar (*Historische plattegronden van Nederlandse steden* 7) Lisse enz. 1997.
 - Groenveld, S., W.E. Penning en C.J.J. Stal, Den Haag, m.m.v. B. Mousavi (*Historische plattegronden van Nederlandse steden* 10) Lisse enz. 2007.
 - Groenveld, S. e.a., *De Tachtigjarige Oorlog. Opstand en consolidatie in de Nederlanden (ca.1560-1650)*, Zutphen 2008 [1e dr. 1983-1985].
 - Groot, H., 'Achttiende-eeuwse arcadia's. Tussen literatuur en geschiedenis', in: *Holland*, 17 (1985), p. 241-252.
 - Groot, H. de, *Tractaet vande oudtheyt vande Batavische nu Hollandsche republieque*, ed. G.C. Molewijk, Weesp 1988.
 - *Liber de antiquitate Reipublicae Batavicae*, vert. en inl. Collegium Classicum c.n. E.D.E.P.O.L., Arnhem 1995.
 - Groot, J. de, 'Chorographia. Newcastle and royalist identity in the late 1640s', in: *Seventeenth Century*, 18 (2003), p. 61-75.
 - Grootes, E.K. (red.), *Haarlems helicon. Literatuur en toneel te Haarlem vóór 1800*, Hilversum 1993.
 - 'Het liedboekje van "Haerlem Soetendal"', in: Grootes (red.), *Haarlems helicon* (1993), p. 93-109.
 - 'Bredero, Op Amsterdam', in: H. Duits, A.-J. Gelderblom en M.B. Smits-Veldt (red.), *Klinkend boeket. Studies over renaissancesonnetten voor Marijke Spies* (Amsterdamse historische reeks grote serie 21) Hilversum 1994, p. 71-76.
 - Gruys, J.A., 'De reeks "Republieken" van de Elzeviers en Joannes de Laet', in: B.P.M. Dongelmans e.a. (red.), *Boekverkopers van Europa. Het 17de-eeuwse Nederlandse uitgevershuis Elzevier* (Bijdragen tot de geschiedenis van de Nederlandse boekhandel nieuwe reeks 5) Zutphen 2000, p. 77-106.
 - Guicciardini, L., *De idyllische Nederlanden. Antwerpen en de Nederlanden in de 16e eeuw*, vert. M. Jacqmain, Antwerpen enz. 1987.

H

- Haak, S.P., *Paullus Merula, 1558-1607*, Zutphen 1901, proefschrift Leiden.
- Haan, C. de en J. Oosterman (ed.), *Is Brugge groot?* (Griffioen) Amsterdam 1996.
- Haar, C. van der, 'G.W. van Oosten de Bruyn. Stadshistorienschrijver van Haarlem', in: *Tvg*, 67 (1954), p. 209-233.
- Hadfield, A., *Literature, Travel, and Colonial Writing in the English Renaissance, 1545-1625*, Oxford 1998.
- Haitsma Mulier, E.O.G., *The Myth of Venice and Dutch Republican Thought in the Seventeenth Century*, vert. G.T. Moran (*Speculum historiale* 11), Assen 1980, ook verschenen als proefschrift Groningen.
- 'Geschiedschrijving in het vroegmoderne Nederland (16e-18e eeuw). Enige Lijnen en patronen', in: *Holland*, 17 (1985), p. 185-199.
- 'Grotius, Hooft and the Writing of History in the Dutch Republic', in: A.C. Duke en C.A. Tamse (red.), *Clio's Mirror. Historiography in Britain and the Netherlands* (Britain and the Netherlands 8) Zutphen 1985, p. 55-72.
- "'Hoofsche papegaaien" of "redelyke schepsels". Geschiedschrijvers en politiek in de Republiek in de eerste helft van de achttiende eeuw', in: *BMGN*, 102 (1987), p. 450-475.
- 'Frans van Mieris en de geschiedbeoefening in het achttiende-eeuwse Nederland', in: E.K. Grootes en J. den Haan (red.), *Geschiedenis, godsdienst, letterkunde. Opstellen aangeboden aan dr. S.B.J. Zilverberg ter gelegenheid van zijn afscheid van de Universiteit van Amsterdam*, Roden 1989, p. 200-207.
- 'Tekens en symbolen in het zeventiende-eeuwse Nederland. Geschiedschrijving als emblematiek', in: *BMGN*, 104 (1989), p. 43-50.
- 'Aandacht voor het staatsbestel. Overeenkomst en verscheidenheid in het republikeinse denken van de

- zeventiende eeuw', in: M. de Roever (red.), *Amsterdam. Venetië van het noorden, Maarssen enz.* 1991, p. 46-65.
- 'De eerste Hollandse stadsbeschrijvingen uit de zeventiende eeuw', in: Dze, 9 (1993), p. 97-116, ook verschenen als: 'The descriptions of towns in the seventeenth-century province of Holland', in: A.K. Wheelock jr. en A. Seeff (red.), *The Public and Private in Dutch Culture of the Golden Age*, Newark enz. 2000, p. 24-32.
 - 'De Bataafse mythe opnieuw bekeken', in: BMGN, 111 (1996), p. 344-367.
 - 'De zeventiende-eeuwse stadsbeschrijvingen van Amsterdam', in: *Amstelodamum*, 85 (1998), p. 106-115, ook verschenen als: 'The image of Amsterdam in seventeenth-century descriptions', in: P. van Kessel en E. Schulte (red.), *Rome * Amsterdam. Two Growing Cities in Seventeenth-Century Europe*, m.m.v. L. Nussdorfer e.a., Amsterdam 1997, p. 13-23.
 - 'Het begrip "vaderland" in de Nederlandse geschiedschrijving van de late zestiende eeuw tot de eerste helft van de achttiende', in: N.C.F. van Sas (red.), *Vaderland. Een geschiedenis van de vijftiende eeuw tot 1940* (Reeks Nederlandse begripsgeschiedenis 1) Amsterdam 1999, p. 163-179.
 - 'De humanistische vorm. Over de stilering van de politiek', in: Tollebeek, Verschaffel en Wessels (red.), *De palimpsest* (2002), p. 27-44.
 - 'Op de schouders van reuzen', in: M. Carasso-Kok (red.), *Een stad uit het niets. Tot 1578* (Geschiedenis van Amsterdam), Amsterdam 2004, p. 10-18 en 482.
- Haitsma Mulier, E.O.G. en G.A.C. van der Lem, *Repertorium van geschiedschrijvers in Nederland 1500-1800*, m.m.v. P. Knevel (Bibliografische reeks van het Nederlands Historisch Genootschap 7) Den Haag 1990.
- Hal, T. van, 'A man of eight harts. Hadrianus Junius and sixteenth-century plurilinguism', in: Van Miert (red.), *The Kaleidoscopic Scholarship* (2011), p. 188-213.
- Hall, J., *Hall's iconografisch handboek. Onderwerpen, symbolen en motieven in de beeldende kunst*, vert. T. Veenhof, ed. I.M. Veldman en L.D. Couprie, 4e dr., Leiden 2000 [1e dr. 1992, oorspr. uitg. 1972].
- Hall, W.K., 'A topography of time. Historical narration in John Stow's *Survey of London*', in: *Studies in Philology*, 88 (1991), p. 1-15.
- Hallyn, F., 'Guicciardini et la topique de la topographie', in: Jodogne (red.), *Lodovico Guicciardini* (1991), p. 151-161.
- Hameleers, M., 'Kaarten in het werk van de grote Amsterdamse stadshistorici', in: *Caert-thresoor*, 22 (2003), p. 77-86.
- Hammer, W., *Latin and German Encomia of Cities*, proefschrift Chicago (Illinois) 1937.
- Hantzsch, V., *Sebastian Münster. Leben, Werk, wissenschaftliche Bedeutung* (Abhandlungen der philologisch-historischen Classe der Königlich Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften 18 3) Leipzig 1898; facs., Nieuwkoop 1965.
- Hardeveld, I. van, 'Op zoek naar een onbekende... Wie was Johan Hofman, samensteller van de Nederlandsche woorden-schat?', in: *Trefwoord. Tijdschrift voor lexicografie*, (2010), <http://www.fryske-akademy.nl/fa/uitgaven/trefwoord>.
- Harris, M., 'London guidebooks before 1800', in: R. Myers en M. Harris (red.), *Maps and Prints. Aspects of the English Booktrade* (Publishing Pathways Series) Oxford 1984, p. 31-66.
- Harris, O., 'Stow and the contemporary antiquarian network', in: Gadd en Gillespie (red.), *John Stow* (2004), p. 27-36.
- Hart, M.C. 't, *The Making of a Bourgeois State. War, Politics and Finance during the Dutch Revolt*, Manchester enz. 1993, oorspr. proefschrift Leiden 1989.
- 'Intercity rivalries and the making of the Dutch state', in: C. Tilly en W.P. Blockmans (red.), *Cities and the Rise of States in Europe, A.D. 1000 to 1800*, Boulder (Colorado) enz. 1994, p. 196-217.
- Haynes, J., *The Humanist as Traveler. George Sandy's Relation of a Journey Begun An. Dom. 1610*, Londen enz. 1986.
- Hedinger, B., *Karten in Bildern. Zur Ikonographie der Wandkarte in holländischen Interieurgemälden des siebzehnten Jahrhunderts* (Studien zur Kunstgeschichte 34) Hildesheim enz. 1986.
- Heemskerk, J. van, *Inleydinghe tot het ontwerp van een Batavische arcadia*, facs., ed. P.E.L. Verkuyl (FELL 1) Deventer 1982.
- Heeres, W.G., 'Iets over Velius en zijn bronnen', in: *West-Friesland's 'oud en nieuw'*, 26 (1959), p. 119-134.
- Heesakkers, C.L., *Tussen Erasmus en Leiden. Hadrianus Junius en zijn betekenis voor de ontwikkeling van het humanisme in*

- Holland in de zestiende eeuw, Leiden 1989, academische rede Leiden.
- ‘Neulateinische Geschichtsschreibung im holländischen Humanismus des 16. Jahrhunderts’, in: S.P. Revard e.a. (red.), *Acta Conventus Neo-Latini Guelpherbytni. Proceedings of the Sixth International Congress of Neo-Latin Studies*, Wolfenbüttel 12 august to 16 august 1985 (*Medieval & Renaissance Texts & Studies* 53) Binghamton (New York) 1988, p. 201-209.
- Heesakkers, C.L. en W.M.S. Reinders, *Genoeglijk bovenal zijn mij de muzen. De Leidse neolatijnse dichter Janus Dousa (1545-1604)*, Leiden 1993.
- Heijbroek, J.F. en M. Schapelhouman (red.), *Kunst in kaart. Decoratieve aspecten van de cartografie (Oude kaarten en hun makers)* Utrecht 1989.
- Heijden, H.A.M. van der, ‘Ortelius and the Netherlands’, in: Van den Broecke, Van der Krogt en Meurer (red.), *Abraham Ortelius (1998)*, p. 271-290.
- Heijden, H. van der en K. Oomen, *De ‘beschrijving van de Nederlanden’ door Lodovico Guicciardini in het kader van zijn tijd (Cartographia historica 2)* Alphen aan den Rijn enz. 2001.
- Heitmann, K., *Fortuna und Virtus. Eine Studie zu Petrarcas Lebensweisheit (Studi italiani 1)* Keulen enz. 1958.
- ‘Das Verhältnis von Dichtung und Geschichtsschreibung in älterer Theorie’, in: *Archiv für Kulturgeschichte*, 52 (1970), p. 244-279.
- Helgerson, R., *Forms of Nationhood. The Elizabethan Writing of England*, Chicago (Illinois) enz. 1992.
- Hellemans Hooft, A., *Een naekt beeldt op een marmore matras seer schoon. Het dagboek van een ‘grand tour’ (1649-1651)*, ed. E.M. Gabrowsky en P.J. Verkruisje, Hilversum 2001.
- Hellinga-Querido, L. en C. de Wolf, *Laurens Janszoon Coster was zijn naam*, Haarlem 1988.
- Helmuth, J., U. Muhlack en G. Walther (red.), *Diffusion des Humanismus. Studien zur nationalen Geschichtsschreibung europäischer Humanisten*, Göttingen 2002.
- Herbenus, M., *Over hersteld Maastricht (De Trajecto instaurato)*, vert. M.G.M.A. van Heyst, Roermond 1985.
- Herwaarden, J. van, ‘Clio in Rotterdam’, in: *Rotterdams jaarboekje*, 8ste reeks 7 (1979), p. 206-232.
- Heuvel, C.M.J.M. van den, ‘Papieren bolwerken’. *De introductie van de Italiaanse stede- en vestingbouw in de Nederlanden (1540-1609) en het gebruik van tekeningen*, Alphen aan den Rijn 1991, ook verschenen als proefschrift Groningen.
- Hodges, E., ‘Representing place in Corrozet’s *Antiquitez de Paris*’, in: *French Studies*, 62 (2008), p. 135-149.
- Hock Ostende, J.H. van den, ‘Iets over de auteur en zijn werk’, in: Dapper, *Historische beschrijving, facs.* (1975), z.p.
- Hoff, B. van ’t, ‘De levensloop van Jacobus Revius als geschiedschrijver van Deventer en Overijssel’, in: *Verslagen en mededelingen van de Vereeniging tot Beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis*, 53 (1937), p. 1-38.
- ‘Bijdrage tot de datering van oudere Nederlandsche stadsplattegronden’, in: *Nederlandsch archievenblad*, 49 (1941-1943), p. 29-68 en 97-150.
 - ‘Blaeu’s stedenatlas van de Verenigde Nederlanden’, in: *Tvg*, 60 (1947), p. 406-410.
 - ‘Een onbekende afbeelding van de stad Deventer uit het midden van de zestiende eeuw’, in: *Het boek, nieuwe reeks* 31 (1952-1954), p. 1-9.
 - ‘Grote stadspanorama’s, gegraveerd in Amsterdam sedert 1609’, in: *Jaarboek van het genootschap Amstelodamum*, 47 (1955), p. 81-131.
 - ‘De oude afbeeldingen van Deventer, gezien van de overzijde van de IJssel’, in: *Verslagen en mededelingen [van de] Vereeniging tot Beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis*, 72 (1957), p. 63-76.
 - *Claes Jansz Visscher’s stadsgezicht van Deventer*, Deventer enz. 1961.
 - *De oude plattegronden van de stad Delft (Oud Delft 4)* Rotterdam enz. [1963].
 - *Jacob Quack, postmeester van Rotterdam en de door hem uitgegeven Maaskaart en Postkaart (Roterodamum 23)* Rotterdam enz. 1965.
- Hofman, R., ‘Marcus Zuerius Boxhorn (1612-1653)’, in: L. Toorians (red.), *Kelten en de Nederlanden. Van prehistorie tot heden*, Leuven enz. 1998, p. 149-167.
- Hoftijzer, P., ‘Nederlandse boekverkopersprivileges in de zeventiende en achttiende eeuw’, in: *Jaarboek van het Nederlands Genootschap van Bibliofielen*, (1993), p. 49-62.
- ‘“A sickle unto thy neighbour’s corn”. Book piracy in the Dutch Republic’, in: *Quaerendo*, 27 (1997), p. 3-18, ook verschenen als: *De zeis in andermans koren. Over nadruk in Nederland tijdens de Republiek (BBI-reeks 4)*

- Amsterdam 1993, academische rede Universiteit van Amsterdam.
- ‘The library of Johannes de Laet (1581-1649)’, in: *Lias*, 25 (1998), p. 201-216.
 - Pieter van der Aa (1659-1733). Leids drukker en boekverkoper (Zeven Provinciën reeks 16) Hilversum 1999.
- Hohenberg, P.L. en J.H. Lees, *The Making of Urban Europe, 1000-1950* (Harvard Studies in Urban History) Cambridge (Massachusetts) enz. 1985.
- Hogendoorn, W., ‘Leiden in last op de planken’, in: *Ljb*, 60 (1968), p. 65-85.
- Hogenelst, D., *Sproken en sprekers. Inleiding op en repertorium van de Middelnederlandse spreek* (Nederlandse literatuur en cultuur in de Middeleeuwen 16) Amsterdam 1997, 2 dln., ook verschenen als proefschrift Leiden.
- Hogenelst, D. en F. van Oostrom, *Handgeschreven wereld. Nederlandse literatuur en cultuur in de Middeleeuwen*, Amsterdam 1995.
- Hollstein, F.W.H., *Dutch and Flemish Etchings, Engravings and Woodcuts, ca. 1450-1700*, dl. 38 (Roosendaal 1991) C. Schuckman, *Claes Jansz Visscher to Claes Claesz Visscher II*, ed. D. de Hoop Scheffer.
- Höltgen, K.J., ‘Sir Robert Dallington (1561-1637). Author, traveler, and pioneer of taste’, in: *Huntington Library Quarterly*, 47 (1984), p. 147-177.
- ‘Synoptische Tabellen in der medizinischen Literatur und die Logik Agricolae und Ramus’, in: *Sudhoffs Archiv für Geschichte der Medizin und der Naturwissenschaften*, 49 (1965), p. 371-390.
- Hoofstede, P.C., *De briefwisseling*, ed. H.W. van Tricht e.a., Culemborg 1976-1979, 3 dln.
- *Reis-heuchenis*, ed. J. de Lange, m.m.v. A.J. Huijskes (Amsterdamse Publikationen zur Sprache und Literatur 97) Amsterdam enz. 1991.
 - Geeraerd van Velsen. *Baeto, of oorsprong der Hollanderen*, ed. H. Duits (Delta) Amsterdam 2005.
- Hoogduin-Berkhout, M., ‘“Op de gelukkige regeering van Leiden”. Geschilderde voorstellingen in het Leidse stadhuis 1575-1700’, in: Roding, Sneller en Thijs (red.), *Beelden van Leiden* (2006), p. 59-105.
- Hoorn, C.M. van, *Levinus Lemnius, 1505-1568. Zestiende-eeuws Zeeuws geneesheer*, [z.p.] 1978, proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam.
- Hout, J. van, *Opdracht aan Broer Cornelis*, ed. K.J.S. Bostoen en S. Gabriëls (Jan van Hout-cahiers 1) Soest 1993.
- Houts, E.M.C. van, *Local and Regional Chronicles* (Typologie des sources du Moyen Age occidental 74) Turnhout 1995.
- Houtte, J.A. van, ‘Geschiedschrijving’, in: D.P. Blok e.a. (red.), *Algemene geschiedenis der Nederlanden*, Haarlem enz. 1977-1983, 15 dln., dl. 7 (1980), p. 324-333.
- Howard, C., *English Travellers of the Renaissance*, Londen 1914.
- Huigen, S., *De weg naar Monomotapa. Nederlandstalige representaties van geografische, historische en sociale werkelijkheden in Zuid-Afrika*, Amsterdam 1996, ook verschenen als proefschrift Utrecht 1995.
- *Verkenningen van Zuid-Afrika. Achttiende-eeuwse reizigers aan de Kaap*, Zutphen 2007.
 - ‘De zaak Valentyn. Plagiaat en wetenschappelijk decorum aan het begin van de achttiende eeuw’, in: *TNTL*, 125 (2009), p. 22-40.
 - ‘“Woest land” en “aards Paradijs”. François Valentijns geografie van de Kaap de Goede Hoop’, in: *TNTL*, 127 (2011), p. 50-73.
- Huisman, G.C. en J. Kingma, ‘Werken van en over Ubbo Emmius’, in: Kupperts (red.), *Ubbo Emmius* (1994), p. 224-237.
- Huizinga, J. (ed.), *Rechtsbronnen der stad Haarlem* (Werken der Vereeniging tot uitgave der bronnen van het oude vaderlandsche recht 2e reeks 13) Den Haag 1911.
- Hulshoff Pol, E., ‘The library’, in: Th.H. Lunsingh Scheurleer en G.H.M. Posthumus Meyjes (red.), *Leiden University in the Seventeenth Century. An Exchange of Learning*, m.m.v. A.G.H. Bachrach, H.J. de Jonge, G.I. Lief-tinck e.a., Leiden 1975, p. 394-459.
- Huussen jr., A.H., ‘Het plakkaatboek. Bron van recht en historie’, in: Tollebeek, Verschaffel en Wessels (red.), *De palimpsest* (2002), p. 51-63.
- Huygens, Chr., *Oeuvres complètes*, Den Haag 1888-1950, 22 dln.
- Huygens sr., C., ‘Instruction d’un père à son fils’, in: Huygens, *Oeuvres* (1888-1950), dl. 22 (1950), p. 446-448.
- *Stede-stemmen en dorpen*, ed. C.W. de Kruyter (Klassiek letterkundig pantheon 223) Zutphen 1981.
 - *Nederlandse gedichten 1614-1625*, ed. A. Leerintveld (Monumenta literaria Neerlandica 12) Den Haag 2001, 2 dln., ook verschenen als: A.M.T. Leerintveld, *Leven in mijn dicht. Historisch-kritische uitgave van Constantijn Huy-*

- gens' Nederlandse gedichten (1614-1625), proefschrift Utrecht 1997.
- *Journal van de reis naar Venetië*, ed. F.R.E. Blom, m.m.v. J. Heijdra en T. Snijders-De Leeuw, Amsterdam 2003.
- Huygens jr., C., *Journalen van Constantijn Huygens, den zoon*. (Handschrift van de Koninklijke Akademie v. Wetenschappen te Amsterdam), dl. 3 (Utrecht 1888) (Werken van het Historisch Genootschap nieuwe serie 46).
- Huygens, L., *The English Journal, 1651-1652*, ed. en vert. A.G.H. Bachrach en R.G. Collmer (Publications of the Sir Thomas Browne Institute new series 1) Leiden 1982.
- *Lodewijk Huygens' Spaans journal. Reis naar het hof van de koning van Spanje, 1660-1661*, ed. M. Ebben (Werken uitgegeven door de Linschoten-Vereeniging 103) Zutphen 2005.
- Hyde, J.K., 'Medieval descriptions of cities', in: *Bulletin of the John Rylands University Library of Manchester*, 48 (1965-1966), p. 308-340.

I

- IJsewijn, J., 'The coming of humanism to the Low Countries', in: H.A. Oberman en T.A. Brady jr, *Itinerarium Italicum. The Profile of the Italian Renaissance in the Mirror of its European Transformations* (Studies in Medieval and Reformation Thought 14) Leiden 1975, p. 193-301.
- Ingen, F. van, *Philipp von Zesen* (Sammlung Metzler 1682) Stuttgart 1970.
- 'Philipp von Zesens "Adriatische Rosemund". Kunst und Leben', in: F. van Ingen (red.), *Philipp von Zesen, 1619-1699. Beiträge zu seinem Leben und Werk* (Beiträge zur Literatur des XV. bis XVIII. Jahrhunderts 1) Wiesbaden 1972, p. 46-122
 - *Holländisch-deutsche Wechselbeziehungen in der Literatur des 17. Jahrhunderts* (Nachbarn 26) Bonn 1981.
 - 'Toverij en ketterij in Philipp von Zesens "Beschreibung der Stadt Amsterdam" (1664)', in: F. de Bree, M. Spies en R. Zemel (red.), 'Teeckenrijcke woorden' voor Henk Duits (Uitgaven Stichting Neerlandistiek VU 38) Amsterdam 2002, p. 175-196.
 - 'Philipp von Zesens Beschreibung der Stadt Amsterdam (1664). Informierender Bericht und Narrative Darstellung', in: *Daphnis*, 34 (2005), p. 203-230.
- Israel, J.I., *The Dutch Republic. Its Rise, Greatness, and Fall 1477-1806* (The Oxford History of Early Modern Europe) Oxford 1995.

J

- Jack, S.M., *Towns in Tudor and Stuart Britain* (Social History in Perspective) Basingstoke enz. 1996.
- [Jaeger, E.R.,] *De Beschrijvinge der Stadt Delft door Dirck van Bleyswijk Ezn.*, typescript van spreekbeurt 1957 [GAD GAD12606].
- Janse, A., 'De gelaagdheid van een laatmiddeleeuwse kroniek. De ontstaansgeschiedenis van het zogenaamde Goudse kroniekje', in: *Queeste*, 8 (2001), p. 134-159.
- Jansen, J., *Brevitas. Beschouwingen over de beknoptheid van vorm en stijl in de renaissance*, Hilversum 1995, ook verschenen als proefschrift Universiteit van Amsterdam.
- *Imitatio. Literaire navolging (imitatio auctorum) in de Europese letterkunde van de renaissance (1500-1700)*, Hilversum 2008.
- Jansen, W., 'Verfrissing van lichaam en geest. Aspecten van de wandeling in de 17e en 18e eeuw', in: *Holland*, 28 (1996), p. 22-37.
- Jansen-Sieben, R., *Repertorium van de Middel nederlandse artes-literatuur*, Utrecht 1989.
- Janssen, A.E.M., 'Pieter Bor Christiaenszoon (1559-1635). Geschiedschrijver van "waerheyt ende onpartij-schap"', in: Geurts en Janssen (red.), *Geschiedschrijving in Nederland* (1981), dl. 1, p. 21-38.
- 'Kroniek en annalistiek. Schakels in een keten', in: Tollebeek, Verschaffel en Wessels (red.), *De palimpsest* (2002), p. 11-25.
- Janssen, Th.A.J.M., P.G.M. de Kleijn en A.M. Musschoot (red.), *Nederlands in culturele context. Handelingen van het twaalfde Coloquium Neerlandicum*, Woubrugge enz. 1995.
- Japikse, N., *Johan de Witt*, 2e herz. dr. (Nederlandsche historische bibliotheek 9) Amsterdam 1928 [1e dr. 1915].
- Japikse, H. en H.H. Rijperman (ed.), *Resolutiën der Staten-Generaal van 1576 tot 1609* (Rijks geschiedkundige pu-

- blicatiën grote serie 26, 33, 41, 43, 47, 51, 55, 57, 62, 71, 85, 92, 101, 131) Den Haag 1915-1970.
- Jardine, L., 'Humanistic logic', in: Schmitt (red.), *The Cambridge History of Renaissance Philosophy* (1988), p. 173-198.
- Jardine, L. en A. Grafton, "Studied for action". How Gabriel Harvey read his Livy', in: *Past and Present*, nr. 129 (1990), p. 30-78.
- Jappe Alberts, W., (ed.), *De cameraarsrekeningen van Deventer betreffende het jaar 1447* (Fontes minores medii aevi 9) Groningen enz. 1959.
- Jodogne, P. (red.), Lodovico Guicciardini (1521-1589). Actes du colloque international des 28, 29 et 30 mars 1990 (Travaux de l'Institut Interuniversitaire pour l'Etude de la Renaissance et de l'Humanisme 10) Leuven 1991.
- Johanek, P. (red.), *Städtische Geschichtsschreibung im Spätmittelalter und in der frühen Neuzeit* (Städteforschung A/47) Keulen enz. 2000.
- Jonge, C. de, *De grand tour van Johannes Thysius*, doctoraalscriptie Leiden 1975 [UBL 3258 A 2].
- 'De "grand tour" van Johannes Thysius', in: *Ljb*, 68 (1976), p. 65-80.
- Jonge, H.L. de, 'De "Tractatus de peregrinatione Gallica" van de arabist Thomas Erpenius (1584-1624)', in: *Ljb*, 91 (1999), p. 82-98.
- Junius, H., *Holland is een eiland. De Batavia van Hadrianus Junius (1511-1575)*, ed. en vert. N. de Glas, Hilversum 2011.

K

- Kampinga, H., *De opvattingen van onze oudere vaderlandsche geschiedenis bij de Hollandsche historici der XVIe en XVIIe eeuw*, Den Haag 1917, proefschrift Leiden; facs., ed. E.O.G. Haitsma Mulier (HES historische herdrukken 8) Utrecht 1980.
- Karrow jr., R.W. e.a., *Abraham Ortelius (1527-1598). Cartograaf en humanist*, Turnhout 1998.
- Kastrop, R., *Ideen über die Geographie und Ansatzpunkte für die moderne Geographie bei Varenius unter Berücksichtigung der Abhängigkeit des Varenius von den Vorstellungen seiner Zeit*, proefschrift Saarbrücken 1972.
- 'Die Bedeutung des Varenius innerhalb der Entwicklung des geographischen Denkens in Deutschland', in: M. Büttner (red.), *Zur Entwicklung der Geographie vom Mittelalter bis zu Carl Ritter* (Abhandlungen und Quellen zur Geschichte der Geographie und Kosmologie 3) Paderbon enz. 1982, p. 79-93.
- Keesman, W., 'Oorsprongsmythen als zelfuitlegging. Over achtergrond en betekenis van middeleeuwse verhalen rond Trojaanse stedenstichtingen', in: Pleij e.a., *Op belofte van profijt* (1991), p. 262-279 en 411-417.
- 'De Hollandse oudheid in het Gouds kroniekje. Over drukpers en geschiedschrijving', in: W. van Anrooij en J. Reynaert (red.), *Literatuur in handschrift en druk in de late middeleeuwen en vroegmoderne tijd*, spec. nr. van: *Spiegel der letteren*, 49.2 (2007), p. 165-182.
- Kempnaer, A. de, *Vermomde Nederlandsche en Vlaamsche schrijvers*, Leiden [1928].
- Kennedy, G.A., *Greek Rhetoric under Christian Emperors* (A History of Rhetoric 3) Princeton (New Jersey) 1983.
- Kernkamp, G.W., 'Twee memoriën van mr. Gerrit Schaep Pietersz over de regeering van Amsterdam', in: *Bijdragen en mededeelingen van het Historisch Genootschap*, 16 (1895), p. 333-371.
- Kessler, E., 'Das rhetorische Modell der Historiographie', in: R. Koselleck e.a. (red.), *Formen der Geschichtsschreibung* (Beiträge zur Historik 4) München 1982, 37-85.
- Ketelaar, F.C.J., 'Jan van Houts "Registratuer"', in: *Nederlands archievenblad*, 84 (1980), p. 400-412.
- 'Archieven. Munimenta en monumenta', in: *Grijzenhout* (red.), *Erfgoed* (2007), p. 85-107.
- Keunig, J., 'Jodocus Hondius Jr.', in: *Imago mundi*, 5 (1948), p. 63-71
- 'The "Civitates" of Braun and Hogenberg', in: *Imago mundi*, 17 (1963), p. 41-44.
- Kienzle, E., *Der Lobpreis von Städten und Ländern in der älteren griechischen Dichtung*, proefschrift Bazel 1936.
- Kingma, J., 'Een noordelijk historicus en zijn uitgevers. Ubbo Emmius en zijn werk in bibliografisch perspectief', in: K. van Berkel, H. Boels en W.R.H. Koops (red.), *Nederland en het Noorden. Opstellen aangeboden aan prof.dr. M.G. Buist ter gelegenheid van zijn afscheid als hoogleraar in de Moderne Geschiedenis van Financiën en Bestuur en in de Contemporaine Geschiedenis aan de Rijksuniversiteit te Groningen op 25 september 1990* (Groninger historische reeks 8) Assen enz. 1991, p. 47-55 en 262.
- Kintgen, E.R., *Reading in Tudor England* (Pittsburgh Series in Composition, Literacy, and Culture), Pittsburgh (Pennsylvania) 1996.
- Klein, B., *Maps and the Writing of Space in Early Modern England and Ireland*, Basingstoke enz. 2001.

- Kleinschmidt, E., *Stadt und Literatur in der frühen Neuzeit. Voraussetzungen und Entfaltung im südwestdeutschen, elsässischen und schweizerischen Städteraum* (Literatur und Leben neue Folge 22) Keulen enz. 1982.
- Kleis, G., 'Jan van Hout en Der stad Leyden dienst-bou', in: [G. Kleis (red.)], *Non omnia grandior aetas quae fugiamus habet. Bundel aangeboden aan drs. P. Kohnhorst bij zijn afscheid als rector van het Barlaeus Gymnasium te Amsterdam*, Amsterdam 1987, p. 138-143.
- Koch, G.M., *Zum Verhältnis von Dichtung und Geschichtsschreibung. Theorie und Analyse* (Arbeiten zur Ästhetik, Didaktik, Literatur- und Sprachwissenschaft 10) Frankfurt am Main enz. 1983, oorspr. proefschrift Münster 1982.
- Kock, P.P., *Historia, dat is een verhael in rijm van den oorspronck ende fondeeringe der seer vermaerde zee- en coopstadt Enchuyssen*, ed. en inl. B. van Voorst (Maelsonreeks 14) Enkhuizen 2006.
- Koeman, C., *The History of Abraham Ortelius and his Theatrum Orbis Terrarum*, Lausanne 1964.
- *Atlantes Neerlandici. Bibliography of Terrestrial, Maritime and Celestial Atlases and Pilot Books, Published in the Netherlands up to 1880*, Amsterdam enz. 1967-1985, 6 dln.
 - *Geschiedenis van de kartografie van Nederland. Zes eeuwen land- en zeekaarten en stadsplattegronden*, 2e dr., Alphen aan den Rijn 1985 [1e dr. 1983].
- Koeman, C. e.a., 'Commercial cartography and map production in the Low Countries, 1500-ca.1672', in: Woodward (red.), *Cartography in the European Renaissance* (2007), p. 1296-1383.
- Kohl, B.G. en R.G. Witt (ed. en vert.), *The Earthly Republic. Italian Humanists on Government and Society*, m.m.v. E.B. Welles, Philadelphia (Pennsylvania) 1978.
- Konst, J.W.H., *Fortuna, Fatum en Providentia Dei in de Nederlandse tragedie, 1600-1720*, Hilversum 2003.
- Kooij, P., *Stadsgeschiedenis* (Cahiers voor lokale en regionale geschiedenis 4) Zutphen 1989.
- Koopmans, J.W., *De Staten van Holland en de Opstand. De ontwikkeling van hun functies en organisatie in de periode 1544-1588* (Hollandse historische reeks 13) Den Haag 1990, ook verschenen als proefschrift Groningen.
- Koorn, F.W.J., 'De bewaring van de stadsprivileges. Aspecten van de middeleeuwse en vroegmoderne archiefzorg in Haarlem', in: D.P. Blok e.a. (red.), *Datum en actum. Opstellen aangeboden aan Jaap Kruisheer ter gelegenheid van zijn vijfenzestigste verjaardag* (Publicaties van het Meertens Instituut 29) Amsterdam 1998, p. 265-276.
- Koppenol, J., "'In mate volgt mi". Jan van Hout als voorman van de renaissance', in: *Spektator*, 20 (1991), p. 55-85.
- 'Een tegendraadse poëtica. De literaire ideeën van Jan van Hout', in: J. van Hout, *Voorrede tot het gezelschap. Voorrede bij zijn vertaling van Buchanan's Franciscanus*, ed. K.J.S. Bostoen e.a., Soest 1993, p. 3-25.
 - *Leids heelal. Het loterijspel (1596) van Jan van Hout*, Hilversum 1998, ook verschenen als proefschrift Leiden.
 - (ed.), *Het Leids ontzet. 3 Oktober 1574 door de ogen van tijdgenoten*, Amsterdam 2002.
 - 'Jan van Hout en de Leidse rederijders', bijdrage aan: *Hart voor Leiden. Jan van Hout (1542-1609)* (Leiden 2009), http://www.janvanhout.nl/symposium/sym4_koppenol.pdf.
- Koppenol, J. en P.G. Hoftijzer, 'Het sociaal-culturele leven', in: Van Maanen (red.), *Leiden (2002-2004)*, dl. 2 (2003), red. S. Groenveld, p. 172-191.
- Kossmann, E.F., 'De liedjesdrukken van Klein Jan', in: *Het boek, nieuwe reeks* 25 (1938-1939), p. 119-151.
- Kranz, G., *Das Architekturgedicht* (Literatur und Leben neue Folge 39) Keulen enz. 1988.
- Kraye, J., 'Moral philosophy', in: Schmitt (red.), *The Cambridge History of Renaissance Philosophy* (1988), p. 303-386.
- Krogt, P. van der, *Globi Neerlandici. The Production of Globes in the Low Countries*, uitgebr. vert. E. Daverman, Utrecht 1993, ook verschenen als: *Globi Neerlandici. De globeproduktie in de Nederlanden*, Utrecht 1989, proefschrift Utrecht.
- 'Commercial cartography in the Netherlands with particular reference to atlas production (16th-18th centuries)', in: D. de Vries, P. van der Krogt en J. Smit, *La cartografia dels Països Baixos* (Cicle de conferències sobre Història de la Cartografia 4) Barcelona 1995, p. 73-140.
 - Koeman's *Atlantes Neerlandici*, nieuwe dr., 't Goy-Houten 1997-..., ... dln.
 - 'The Theatrum Orbis Terrarum. The first atlas?', in: Van den Broecke, Van der Krogt en Meurer (red.), *Abraham Ortelius* (1998), p. 55-78.
- Kugler, H., *Die Vorstellung der Stadt in der Literatur des deutschen Mittelalters* (Münchener Texte und Untersuchungen zur deutschen Literatur des Mittelalters 88) München enz. 1986.

- Kuppers, W.J. (red.), *Ubbo Emmius. Een Oostfries geleerde in Groningen*, Groningen enz. 1994.
- Kürbis, H., *Hispania descripta. Von der Reise zum Bericht. Deutschsprachige Reiseberichte des 16. und 17. Jahrhunderts über Spanien. Ein Beitrag zur Struktur und Funktion der frühneuzeitlichen Reiseliteratur* (Europäische Hochschulschriften 3 994) Frankfurt am Main enz. 2003.
- Kurtz, G.H., 'Haarlemsche stadshistorieschrijvers uit de 18e eeuw', in: *Haarlem jaarboek*, (1940), p. 105-116.
- 'Samuel Ampzing en Petrus Scriverius en hun werk', in: Ampzing, *Beschryvinge ende lof*, facs. (1974), z.p.
- Kutter, U., 'Apodemiken und Reisehandbücher. Bemerkungen und ein bibliographischer Versuch zu einer vernachlässigten Literaturgattung', in: *Das achtzehnte Jahrhundert*, 4 (1980), p. 116-131.
- 'Der Reisende ist dem Philosophen, was der Arzt dem Apotheker. Über Apodemiken und Reisehandbücher', in: H. Bausinger, K. Beyrer en G. Korff (red.), *Reisekultur. Von der Pilgerfahrt zum modernen Tourismus*, München 1991, p. 38-47.
- Kuys, J., 'De beschrijving van Nijmegen door Lodovico Guicciardini in zijn *Descrittione di tutti i Paesi Bassi* (1567-1588)', in: *Jaarboek Numaga*, 48 (2001), p. 13-35.

L

- La Fontaine Verwey, H. de, 'De geschiedenis van Guicciardini's beschrijving der Nederlanden', in: H. de la Fontaine Verwey, *Uit de wereld van het boek*, Amsterdam enz. 1975-1997, 4 dln., dl. 2 (1976), p. 9-31, ook verschenen als: 'The history of Guicciardini's description of the Low Countries', in: *Quaerendo*, 12 (1982), p. 22-51.
- 'Dr. Joan Blaeu and his sons', in: *Quaerendo*, 9 (1981), p. 5-23.
- Laan, P.H.J. van der, *Oorkondenboek van Amsterdam tot 1400* (Publikaties van de Gemeentelijke Archiefdienst van Amsterdam 11) Amsterdam 1975.
- Laar, P. van de en A. van der Schoor, 'Nieuwe stadsstudies besproken', in: *Tijdschrift voor sociale en economische geschiedenis*, 3 (2006), p. 143-147.
- Laar, P.T. van de, A. van der Schoor en G.L. Veldhuizen, *Rotterdam* (Historische plattegronden van Nederlandse steden 12) Lisse enz. 2008.
- Laes, C. en T. Van Houdt, 'Over Goten, Germanen en indianen. De controverse Grotius-De Laet', in: *Dze*, 25 (2009), p. 120-136.
- Lakerveld, C. van (red.), *Opkomst en bloei van het Noordnederlandse stadsgezicht in de 17de eeuw*, Amsterdam enz. 1977.
- Landfester, R., *Historia magistra vitae. Untersuchungen zur humanistischen Geschichtstheorie des 14. bis 16. Jahrhunderts* (Travaux d'humanisme et Renaissance 73) Genève 1972.
- Langereis, S., 'De oudste Nederlandse stad. Antiquarische geschiedbeoefening in de Nederlanden in de zeventiende eeuw', in: *Skript*, 15 (1993), p. 151-159.
- *Geschiedenis als ambacht. Oudheidkunde in de Gouden Eeuw: Arnoldus Buchelius en Petrus Scriverius* (Hollandse studien 37) Hilversum 2001, ook verschenen als proefschrift Universiteit van Amsterdam.
- 'Antiquitates. Voorvaderlijke oudheden', in: Grijzenhout (red.), *Erfgoed* (2007), p. 57-83.
- Lausberg, H., *Handbuch der literarischen Rhetorik. Eine Grundlegung der Literaturwissenschaft*, 2e dr., München 1973, 2 dln. [1e dr. 1960].
- Leefflang, H., 'Het landschap in boek en prent. Perceptie en interpretatie van vroeg zeventiende-eeuwse Nederlandse landschapsprenten', in: B. Bakker e.a., *Nederland naar 't leven. Landschapsprenten uit de Gouden Eeuw*, Zwolle enz. 1993, p. 18-32.
- 'Dutch landscape: the urban view. Haarlem and its environs in literature and art, 15th-17th century', in: R. Falkenburg e.a. (ed.), *Natuur en landschap in de Nederlandse kunst 1500-1850*, spec. nr. van: *Nederlands kunsthistorisch jaarboek*, 48 (1997), p. 52-115, uitgebr. tekst van: 'Het aards paradijs. Het Haarlemse landschap in de 16de en 17de-eeuwse literatuur en beeldende kunst', in: Levy e.a. (red.), *De trots van Haarlem* (1995), p. 115-126.
- Leerintveld, A., 'Stedestemmen voor de Vrije Nederlanden. Historische argumentatie in een gedichtenreeks van Constantijn Huygens', in: *Dze*, 24 (2008), p. 14-24.
- Leermakers, I. en W. Donkersloot, *Wonen om Gods wille in Leidse hofjes* (Barabinsk historische uitgaven 3) Leiden 2007.

- Leermakers, I en F.I. Welling, *Door gangen en poorten naar Leidse hofjes*, Leiden 1997.
- Leeuwen, H.W. van, 'Dirck Evertsz van Bleyswijck. Geschiedschrijver', in: I.V.T. Spaander en R.-A. Leeuw (red.), *De stad Delft. Cultuur en maatschappij van 1667 tot 1813*, Delft 1982, p. 120-123.
- 'Dirck van Bleyswijck. De geschiedschrijver en het Delft van zijn tijd', in: Weve (red.), *De kaart figuratief* (1997), p. 10-22.
 - 'Tussen twee poorten. Impressies van reizigers naar en door Delft, 1500-1850', in: *Delft Batavorum*, 12 (2002), p. 61-98.
- Leidse universiteit 400. *Stichting en eerste bloei 1575-ca. 1650*, Amsterdam 1975.
- Lesger, C.M., *Hoom als stedelijk knooppunt. Stedensystemen tijdens de late middeleeuwen en vroegmoderne tijd* (Hollandse studiën 26) Hilversum enz. 1990, ook verschenen als proefschrift Universiteit van Amsterdam.
- 'Stedelijke groei en stedensystemen', in: E. Taverne en I. Visser (red.), *Stedebouw. De geschiedenis van de stad in de Nederlanden van 1500 tot heden*, Nijmegen 1993, p. 30-38.
- Lestringant, F., 'Chorographie et paysage à la Renaissance', in: Y. Giraud (red.), *Le paysage à la Renaissance* (Seges nouvelle série 3), Fribourg 1988, p. 8-26, ook verschenen in: F. Lestringant, *Ecrire le monde à la Renaissance. Quinze études sur Rabelais, Postel, Bodin et la littérature géographique* (Collection varia 6) Caen 1993, p. 49-68.
- *L'atelier du cosmographe, ou l'image du monde à la Renaissance* (Bibliothèque de synthèse) Parijs 1991, ook verschenen als: *Mapping the Renaissance World. The Geographical Imagination in the Age of Discovery*, vert. D. Fausett, Cambridge 1994.
 - 'Lodovico Guicciardini chorographe. De la grande à la petite Belgique', in: Jodogne (red.), *Lodovico Guicciardini* (1991), 119-134.
- Levesque, C., *Journey through Landscape in Seventeenth-Century Holland. The Haarlem Print Series and Dutch Identity*, University Park (Pennsylvania) 1994.
- Levy, F.J., 'The making of Camden's Britannia', in: *Bibliothèque d'humanisme et Renaissance. Travaux et documents*, 26 (1964), p. 70-97.
- *Tudor Historical Thought* (Huntington Library Publications) San Marino (Californië) 1967.
- Levy-van Halm, K. e.a. (red.), *De trots van Haarlem. Promotie van een stad in kunst en historie*, Haarlem 1995.
- Liaroutzos, C., *Le pays et la mémoire. Pratiques et représentation de l'espace français chez Gilles Corrozet et Charles Estienne* (Les géographies du monde 1) Parijs 1998.
- 'Le discours de l'architecture chez Corrozet et Du Breul', in: *Journal de la Renaissance*, 4 (2006), p. 265-274.
- Lieburg, M.J. van, 'Nicolaas Zas (1610-1663). Een biografische bijdrage tot de geschiedenis van de chylus- en lymfefysiologie', in: A.H.M. Kerkhoff, A.M. Luyendijk-Elshout en M.J.D. Poullissen (red.), *De novis inventis. Essays in the History of Medicine in Honour of Daniel de Moulin on the Occasion of his 65th Birthday*, Amsterdam enz. 1984, p. 231-257.
- Liechtenhan, F.-C., 'L'art de voyager utilement. Méthode et réalisation du voyage au XVIe et XVIIe siècles', in: *Studi francesi*, 35 (1991), p. 474-487.
- Limberger, M., 'A merchant describing the city. Lodovico Guicciardini's *Descrittione di tutti i Paesi Bassi* as a source for the urban history of the Low Countries', bijdrage aan: 9th International Urban History Conference. *Comparative History of European Cities* (Lyon 2008), <https://biblio.ugent.be/record/936765>.
- Linde, C. en W. Labov, 'Spatial networks as a site for the study of language and thought', in: *Language*, 51 (1975), p. 924-939.
- Lindeman, R., Y. Scherf en R. Dekker, *Reisverslagen van Noord-Nederlanders uit de zestiende tot begin negentiende eeuw. Een chronologische lijst*, Haarlem 1994.
- Lindgren, U., 'Geschichtskunde und Geographie. Berührungspunkte vom 16. zum 18. Jahrhundert', in: *Historisches Jahrbuch*, 110 (1990), p. 117-128.
- 'Het meten van de ruimte', in: Watelet (red.), *Gerardus Mercator* (1994), p. 163-177.
- Linschoten, J.H. van, *Itinerario. Voyage ofte schipvaart naer Oost ofte Portugaals Indien, 1579-1592* (Werken uitgegeven door de Linschoten-vereeniging 2, 39, 43) Den Haag 1910-1939, 5 dln., dl. 3 (1939), ed. C.P. Burger en F.W.T. Hunger (Werken uitgegeven door de Linschoten-vereeniging 39).
- Lipsius, J., *Leuven. Beschrijving van de stad en haar universiteit*, ed. en vert. J. Papy, Leuven 2000.
- Looper, B., 'Geschiedenis in Zutphen. Over geschiedschrijving, geschiedbeoefening en historisch besef', in: Looper en Riemens (red.), *Geschiedenis in Zutphen* (1988), p. 17-32.

- Looper, B. en J.C. Riemens (red.), *Geschiedenis in Zutphen. Over geschiedschrijving, geschiedbeoefening en historisch besef. Opstellen aangeboden aan dra. M.M. Doornink-Hoogenraad*, Zutphen 1988.
- Lourens, P. en J. Lucassen, *Inwoneraantallen van Nederlandse steden ca. 1300-1800*, Amsterdam 1997.
- Lucassen, J., 'Holland, een open gewest. Immigratie en bevolkingsontwikkeling', in: De Nijs en Beukers (red.), *De Geschiedenis van Holland (2002-2003)*, dl. 2 (2002), p. 181-215, 493-495, 505-506.
- Lucassen, J. en R. Penninx, *Nieuwkomers, nakomelingen, Nederlanders. Immigranten in Nederland 1550-1993 (Migratie- en etnische studies)* Amsterdam 1993 [1e dr. 1985].
- Lutgard jr., G.J., *Vijf eeuwen Deventer. Een beschouwing over de culturele en commerciële ontwikkeling van de 'Heerlijke Keyser vrie Anse stadt' en de plaats die de drukkers daarbij innamen*, Deventer 1949.
- Lutz, A., *Frisia Orientalis. Alte Karten und Geschichte von 1550 bis 1800*, Norden 2010.

M

- Maanen, R.C.J. van, *Leidse keurboeken van 1582, 1657 en 1658*, [Leiden] 1982, typescript [RAL BLO 15.271].
- *Inventaris van het stadsarchief van Leiden (1253) 1574-1816 (1897)*, Leiden 1986.
 - (red.), *Leiden. De geschiedenis van een Hollandse stad*, Leiden 2002-2004, 4 dln.
 - 'Stadsbeeld en ruimtelijke ordening', in: Van Maanen (red.), *Leiden (2002-2004)*, dl. 2 (2003), red. S. Groenveld, p. 17-41.
 - 'Jan van Hout als stadssecretaris', bijdrage aan: *Hart voor Leiden. Jan van Hout (1542-1609)* (Leiden 2009), http://www.janvanhout.nl/symposium/sym2_maanen.pdf.
- Maas, C., 'Hadrianus Junius' Batavia and the formation of a historiographical canon in Holland', in: Van Miert (red.), *The Kaleidoscopic Scholarship (2011)*, p. 38-68.
- Maas, N., 'Kroniek van de Nederlandsche Vereeniging van Antiquaren', in: N. Maas en F.W. Kuyper (red.), *Offeren aan Mercurius en Minerva. Nederlandsche Vereeniging van Antiquaren 1935-1995*, Amsterdam 1995, p. 9-53.
- Maassen, H., 'Martinus en Jacobus van Lansberghe. Twee Hulster magistraten uit de zeventiende eeuw', in: *Bulletin van de oudheidkundige kring 'De vier ambachten'*, 4 (1985), p. 19-24.
- Maclean, I., 'Logical division and visual dichotomies. Ramus in the context of legal and medical writing', in: M. Feingold, J.S. Freedman en W. Rother (red.), *The Influence of Petrus Ramus. Studies in Sixteenth and Seventeenth Century Philosophy and Sciences (Schwabe Philosophica 1)* Bazel 2001, p. 228-247.
- Macropedius, G., *Ode aan de stad Utrecht*, vert. F. Slits, [Amersfoort] 2008.
- Maćzak, A., *De ontdekking van het reizen. Europa in de vroeg-moderne tijd*, vert. A.J. van Braam, Utrecht 1998 [oorspr. uitg. 1980].
- Malay, J.L., *Textual Construction of Space in the Writing of Renaissance Women. "In" Habiting Place*, Lewiston (New York) enz. 2006.
- Manley, L., *Literature and Culture in Early Modern London*, Cambridge 1995.
- 'Of sites and rites', in: Smith e.a. (red.), *The Theatrical City (1995)*, p. 35-54.
- Manningham, J., *The Diary of John Manningham of the Middle Temple, 1602-1603*, ed. R.P. Sorlien, Hanover (New Hampshire) 1976.
- Marnix, Ph. van, *Godsdienstige en kerkelijke geschriften*, ed. J.J. van Toorenenbergen, Den Haag 1871-1878, 4 dln., dl. 2 (1873).
- *Verhandeling over het sacrament van het Heilig Avondmaal des Heeren*, vert. A. Maljaars, Kampen 1988.
- Marsilje, J.W., 'Bestuur en rechtswezen', in: Van Maanen (red.), *Leiden (2002-2004)*, dl. 1 (2002), red. J.W. Marsilje, p. 59-93.
- Martels, Z.R.W.M. von, 'Between Orosius and Ubbo Emmius. On the tradition of geographical descriptions in historical writings', in: F. Akkerman e.a. (red.), *Northern Humanism in European Context, 1469-1625. From the 'Adwert Academy' to Ubbo Emmius*, Leiden enz. 1999, p. 268-283.
- Martin, G.J., *All Possible Worlds. A History of Geographical Ideas*, 4e dr., m.m.v. T.S. Martin, New York 2005 [1e dr. 1972].
- Mattingly, G., *Renaissance Diplomacy*, Londen 1955.
- Mayhew, R., 'Geography, print culture and the Renaissance. "The road less travelled by"', in: *History of European Ideas*, 27 (2001), p. 349-369.
- Mazouer, C., 'Les guides pour le voyage de France au XVIIe siècle', in: *La découverte de la France (Colloques in-*

- ternationaux du Centre national de la recherche scientifique 590) Parijs 1980, p. 599-611.
- Mazzocco, A., 'Biondo Flavio and the antiquarian tradition', in: R.J. Schoeck (red.), *Acta Conventus Neo-Latini Bononiensis. Proceedings of the Fourth International Congress of Neo-Latin Studies (Medieval & Renaissance Texts & Studies 37)* Binghamton (New York) 1985, p. 124-136.
- McFarlane, I.D., Buchanan, Londen 1981.
- McLean, M., *The Cosmographia of Sebastian Münster. Describing the World in the Reformation* (St. Andrews Studies in Reformation History) Aldershot enz. 2007.
- McNeil Kettering, A., *The Dutch Arcadia. Pastoral Art and its Audience in the Golden Age*, Montclair (New Jersey) 1983.
- McRae, A., *God Speed the Plough. The Representation of Agrarian England, 1500-1660* (Past and Present Publications) Cambridge 1996.
- Meder, Th., *Sprookspreker in Holland. Leven en werk van Willem van Hildegasberch (circa 1400)* (Nederlandse literatuur en cultuur in de middeleeuwen 2) Amsterdam 1991, ook verschenen als proefschrift Leiden.
- 'Willem van Hildegasberch. Spreker tussen hof en stad', in: Pleij e.a., *Op belofte van profijt* (1991), p. 151-165.
 - 'Willem van Hildegasberch en het Leidse oproer van 1393', in: *Literatuur*, 8 (1991), p. 149-157.
- Meertens, P.J., *Letterkundig leven in Zeeland in de zestiende en de eerste helft der zeventiende eeuw* (Verhandelingen der Nederlandsche Akademie van Wetenschappen, Afdeling Letterkunde nieuwe reeks XLVIII 1) Amsterdam 1943.
- Meeus, H., 'Noyt rijcker stadt en was ter weerelt', in: *Streven* [Vlaamse editie], 60 (1993), p. 803-817.
- 'Dye vermaerde coopstat van Antwerpen', in: Janssen, De Kleijn en Musschoot (red.), *Nederlands in culturele context* (1995), p. 221-247.
 - 'Een rederijkerskamer die de "Hooft-Deuchden" beoefent', in: *Dze*, 26 (2010), p. 194-206.
- Meijer, B.W., 'Van Spranger tot en met Rubens. Naar een nieuwe gelijkwaardigheid', H. Devisscher (red.), *Fiamminghi a Roma 1508-1608. Kunstenaars uit de Nederlanden en het prinsbisdom Luik te Rome tijdens de renaissance*, Brussel 1995, 32-47.
- Meijer Drees, M., 'Burgemeester van der Werf als vaderlandse toneelheld. Een politieke autoriteit in belegeringsdrama's', in: *Dze*, 8 (1992), p. 167-176.
- *Andere landen, andere mensen. De beeldvorming van Holland versus Spanje en Engeland omstreeks 1650* (Nederlandse cultuur in Europese context 6) Den Haag 1997.
 - 'Op reis met Jacob Cats. Beeldvorming over vreemdelingen in het zeventiende-eeuwse Holland', in: H. Hendrix en T. Hoenselaars (red.), *Vreemd volk. Beeldvorming over buitenlanders in de vroegmoderne tijd* (Utrecht renaissance studies 4) Amsterdam 1998, p. 77-92.
- Mela, P., *Description of the world*, vert. inl. F.E. Romer, Ann Arbor (Michigan) 1998.
- Melissen, S., 'De heedendaagse Gouden-eeuw', in: *Spektator*, 11 (1981-1982), p. 30-60.
- Melker, B.R. de, *Oorkondenboek van Amsterdam tot 1400. Supplement* (Apparaat voor de geschiedenis van Holland 12) Hilversum enz. 1995.
- Melle, M. van, 'De seer wijt beroemde coop-stadt. Pontanus schreef de eerste stadsgeschiedenis', in: *Ons Amsterdam*, 49 (1997), p. 76-79.
- 'De kroondraegster van Europe. Dapper vond Amsterdam het centrum van de wereld', in: *Ons Amsterdam*, 49 (1997), p. 120-123.
 - 'Met Philipp von Zesen door 17de-eeuws Amsterdam. Wandelen langs de halvemaanvormige uitleg', in: *Ons Amsterdam*, 49 (1997), p. 204-208.
 - 'Waar vindt men uw's gelijk, verheuglijk Amsterdam? De 17de-eeuwers Fokkens, Van Domselaer en Commelin', in: *Ons Amsterdam*, 49 (1997), p. 272-276.
 - '"Een werk dat rust en tijd eischt". Pieter Vlaming & Jan Wagenaar over Amsterdam', in: *Ons Amsterdam*, 50 (1998), p. 2-6.
- Mendyk, S., 'Early British chorography', in: *Sixteenth Century Journal*, 17 (1986), p. 459-481.
- *'Speculum Britanniae'. Regional Study, Antiquarianism, and Science in Britain to 1700*, Toronto enz. 1989.
- Merens, A. (ed.), 'De reis van Jan Martensz Merens door Frankrijk, Italië en Duitschland, anno 1600', in: *Mededeelingen van het Nederlandsch Historisch Instituut te Rome*, 2e reeks 7 (1937), p. 49-158.

- *De geschiedenis van een Westfriesse regentenfamilie. Het geslacht Merens*, Den Haag 1957.
- ‘Een Hoornsche jongen op reis’, in: *West-Friesland’s ‘oud en nieuw’*, 13 (1939), p. 193–207.
- Merritt, J.F. (red.), *Imagining Early Modern London. Perceptions and Portrayals of the City from Stow to Strype, 1598–1720*, Cambridge 2001.
- ‘The reshaping of Stow’s “Survey”. Munday, Strype, and the protestant city’, in: Merritt (red.), *Imagining Early Modern London* (2001), p. 52–88.
- Meurer, P.H., *Fontes Cartographici Orteliani. Das ‘Theatrum Orbis Terrarum’ von Abraham Ortelius und seine Kartenquellen*, Weinheim 1991.
- ‘Ortelius as the father of historical cartography’, in: Van den Broecke, Van der Krogt en Meurer (red.), *Abraham Ortelius* (1998), p. 133–160.
- ‘Synonymia – Thesaurus – Nomenclator. Ortelius’ dictionaries of ancient geographical names’, in: Van den Broecke, Van der Krogt en Meurer (red.), *Abraham Ortelius* (1998), p. 331–346.
- Miert, D. van, *Hadrianus Junius (1511–1575). Een humanist uit Hoorn (Biografische reeks Hoorn 1)* Hoorn 2011.
- (red.), *The Kaleidoscopic Scholarship of Hadrianus Junius (1511–1575). Northern Humanism at the Dawn of the Dutch Golden Age (Brill’s Studies in Intellectual History 199)* Leiden enz. 2011.
- Milanesi, M., ‘Geography and cosmography in Italy from the XVth to the XVIIth century’, in: *Memorie della Societa Astronomia Italiana*, 65 (1994), p. 443–468.
- Milton, A., ‘Heylyn, Peter (1599–1662)’, in: *Oxford Dictionary of National Biography*, Oxford september 2004, <http://www.oxforddnb.com/view/article/13171>.
- Moerman, I.W.L. en R.C.J. van Maanen, *Leiden, eeuwig feest*, Leiden 1986.
- Moes, E.W. en C.P. Burgers, *De Amsterdamsche boekdrukkers en uitgevers in de zestiende eeuw*, ed. P.C.J. van der Krogt, Utrecht 1988, 4 dln. in 2 bdn. [1e dr. 1900–1915].
- Moes, J. en D.J. Noordam (red.), *Macht, aanzien en welzijn. Nieuwelingen in het Leids stadsbestuur, 1200–1795 (Leidse historische reeks 16)* Leiden 2003.
- Molen, S.J. van der, ‘Volkskundig materiaal bij ds. Adam Westerman’, in: *Volkskunde*, 66=nieuwe reeks 24 (1965), p. 18–25.
- Molhuysen, P.C. en P.J. Blok (red.), *Nieuw Nederlandsch biografisch woordenboek*, Leiden 1911–1937, 10 dln.
- Molino, P., ‘Alle origini della Methodus Apodemica di Theodor Zwinger. La collaborazione di Hugo Blo-tius, fra empirismo ed universalismo’, in: *Codices Manuscripti. Zeitschrift für Handschriftenkunde*, 56/57 (2006), p. 43–67.
- Kroniek van Moliu. Een zestiende-eeuwse Bossche priester over de geschiedenis van zijn stad, ed. J.A.M. Hoekx e.a., [Den Bosch 2003].
- Molkenboer, B.H., ‘Een bewaard handschrift en een verloren schilderij’, in: *Vondel-kroniek*, 1 (1930), p. 33–37.
- Momigliano, A., ‘Ancient history and the antiquarian’, in: A. Momigliano, *Studies in historiography*, New York enz. 1966, p. 1–39.
- Montaigne, M. de, *Journal du voyage en Italie, par la Suisse & l’Allemagne en 1580 & 1581*, ed. M. de Querlon, dl. 1 (Rome en Parijs 1774); ed. C. Cavallini, z.p., z.j., <http://humanities.uchicago.edu/orgs/montaigne/h/lib/JV1.PDF>.
- Moore, H., ‘Succeeding Stow. Anthony Munday and the 1618 Survey of London’, in: Gadd en Gillespie (red.), *John Stow* (2004), p. 99–108.
- Mourik, A. van, ‘De lofdichten op Antonides’ Ystroom’, in: *NTg*, 68 (1975), p. 377–385.
- Mout, N., ‘De maatschappelijke verhoudingen in de Republiek omstreeks 1609’, in: Groenveld e.a., *De Tachtigjarige Oorlog* (2008), p. 175–183.
- Moss, A., *Printed Commonplace-Books and the Structuring of Renaissance Thought*, Oxford 1996.
- ‘Vision fragmentée’, in: C. Mouchel (red.), *Juste Lipse (1547–1606) en son temps. Actes du colloque de Strasbourg, 1994 (Colloques, congrès et conférences sur la Renaissance 5)* Parijs 1996, p. 471–478.
- ‘The Politica of Justus Lipsius and the commonplace-book’, in: *Journal of the History of Ideas*, 59 (1998), p. 421–436.
- ‘Locating Knowledge’, in: K.A.E. Enenkel en W. Neuber (red.), *Cognition and the Book. Typologies of Formal Organisation of Knowledge in the Printed Book of the Early Modern Period (Intersections 4)* Leiden enz. 2005, p. 35–50.

Muhlack, U., *Geschichtswissenschaft im Humanismus und in der Aufklärung. Die Vorgeschichte des Historismus*, München 1991.

- ‘Das Projekt der *Germania Illustrata*. Ein Paradigma der Diffusion des Humanismus’, in: Helmrath, Muhlack en Walther (red.), *Diffusion des Humanismus* (2002), p. 142-158.

Münster, S., *Cosmographia, das ist: Beschreibung der gantzen Welt*, facs. van ed. 1628, Lindau 1978, 4 dln.

- *Cosmographie, oder Beschreibung aller Länder*, facs. van ed. 1550, ed. R. Oehme, Houten 1987.

N

The Narrative Sources from the Medieval Low Countries. De verhalende bronnen uit de middeleeuwse Nederlanden, ed. J. Deploige, Brussel 2009-, <http://www.narrative-sources.be>.

[Nauta, D. e.a. (red.),] *Biografisch lexicon voor de geschiedenis van het Nederlandse protestantisme*, Kampen 1978-2006, 6 dln.

De Nederlandse liederenbank, Amsterdam 2008, <http://www.liederenbank.nl>.

Neuber, W., ‘Zur Gattungspoetik des Reiseberichts. Skizze einer historischen Grundlegung im Horizont von Rhetorik und Topik’, in: Brenner (red.), *Der Reisebericht* (1989), p. 50-67.

- *Fremde Welt im europäischen Horizont. Zur Topik der deutschen Amerika-Reiseberichte der Frühen Neuzeit* (Philologische Studien und Quellen 121) Berlin 1991.

- ‘Topik und Intertextualität. Begriffshierarchie und ramistische Wissenschaft in Theodor Zwingers *Methodus apodemica*’, in: W. Kühlmann en W. Neuber (red.), *Intertextualität in der Frühen Neuzeit. Studien zu ihren theoretischen und praktischen Perspektiven* (Frühneuzeit-Studien 2) Frankfurt am Main enz. 1994, p. 253-278.

Neveux, H., ‘Les discours sur la ville’, in: G. Duby (red.), *Histoire de la France urbaine*, Paris 1980-1985, 5 dln., dl. 3 (1981), *La ville classique. De la Renaissance aux Révolutions*, red. E. Le Roy Ladurie, p. 16-20.

Newman, K., *Cultural Capitals. Early Modern London and Paris*, Princeton (New Jersey) enz. 2007.

Nierop, H.F.K. van, *Van ridders tot regenten. De Hollandse adel in de zestiende en de eerste helft van de zeventiende eeuw* (Hollandse historische reeks 1) Dieren 1984, ook verschenen als proefschrift Leiden.

- ‘Interpretatie, beeld en verbeelding in de geschiedschrijving van de Gouden Eeuw’, in: BMGN, 104 (1989), p. 51-55.
- ‘How to honour one’s city. Samuel Ampzing’s vision of the history of Haarlem’, in: *Theoretische geschiedenis*, 20 (1993), p. 268-282, in verkorte vorm verschenen als: ‘Lof en beschrijving van Haarlem bij Samuel Ampzing’, in: Levy e.a. (red.), *De trots van Haarlem* (1995), p. 13-20.
- *Het foute Amsterdam*, Amsterdam 2000, academische rede Universiteit van Amsterdam.

Nijhoff, W., *Bibliographie van Noord-Nederlandsche plaatsbeschrijvingen tot het einde der 18e eeuw* (Bijdragen tot eene Nederlandsche bibliographie 4) Amsterdam 1894.

- ‘De verschillende uitgaven van de stedenboeken van J.B.’, in: *Het boek*, 22 (1933-1934), p. 33-49.
- *Bibliographie van Noord-Nederlandsche plaatsbeschrijvingen tot het einde der 18de eeuw*, 2e dr., ed. F.W.D.C.A. van Hattum (Bijdragen tot eene Nederlandsche bibliographie) Den Haag 1953.

Nijs, T. de en E. Beukers (red.), *De Geschiedenis van Holland*, Hilversum 2002-2003, 3 dln. in 4 bdn.

Noordam, D.J., *Geringde buffels en heren van stand. Het patriciaat van Leiden, 1574-1700* (Zeven provinciën reeks 8) Hilversum 1994.

- ‘Leiden als ideale stad (1574-1795)’, in: Roding, Sneller en Thijs (red.), *Beelden van Leiden* (2006), p. 15-34.
- Noot, J. van der, *Lofsang van Brabant. Hymne de Brabant*, facs. van ed. 1580, ed. C.A. Zaalberg (Zwolsse drukken en herdrukken 24) Zwolle 1958.

O

Oldewelt, W.F.H., ‘Jacob Colijns. Een kunstschilder-genealoog uit de zeventiende eeuw’, in: W.F.H. Oldewelt, *Amsterdamsche archiefvondsten*, Amsterdam 1942, p. 101-106.

- ‘De pogingen tot “codificatie” van het Amsterdamse recht’, in: *Verslagen en mededeelingen [van de] Vereniging tot uitgaaf der bronnen van het oude vaderlandsche recht*, 13 (1967-1971), p. 57-73.

Ong, W.J., *Ramus, Method, and the Decay of Dialogue. From the Art of Discourse to the Art of Reason*, Cambridge (Massachusetts) 1958.

Oosterbaan, D.P. (ed.), ‘Kroniek van de Nieuwe Kerk te Delft’, in: *Haarlemse bijdragen*, 65 (1958), p. 1-336.

- Oostrom, F. van, *Stemmen op schrift. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur vanaf het begin tot 1300* (Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1-1) Amsterdam 2006.
- Ormeling, F., 'Een naamkundig hulpmiddel voor oude atlassen', in: *Caert-thresoor*, 21 (2002), p. 21-25.
- Ortelius, A., *Theatrum orbis terrarum*, facs. van ed. 1570, ed. R.A. Skelton (*Theatrum orbis terrarum* 1st series 3) Amsterdam 1964.
- *The Theatre of the Whole World*, facs. van ed. 1606, ed. R.A. Skelton (*Theatrum orbis terrarum* 4th series 4) Amsterdam 1968.
- *Album amicorum*, facs., ed. J. Puraye, m.m.v. M. Delcourt e.a., Amsterdam 1969, ook verschenen in: *De gulden passer*, 45 (1967) en 46 (1968).
- Ortelius, A. en J. Vivianus, *Itinerarium per nonnullas Galliae Belgicae partes. Der Reiseweg durch einige Gebiete des belgischen Galliens von Abraham Ortelius und Johannes Vivianus*, vert. en ed. K. Schmidt-Ott (*Europäische Hochschulschriften III Geschichte und ihre Hilfswissenschaften* 841) Frankfurt am Main enz. 2000, oorspr. proefschrift Trier 1999.
- Ortelius, A. e.a., *Epistulae*, ed. J.H. Hessels (*Ecclesiae Londino-Batavae archivum* 1) Cambridge 1887.
- Oruch, J.B., *Topography in the Prose and Poetry of the English Renaissance 1540-1640*, proefschrift Bloomington (Indiana) 1964.
- Os, P. van, *Kroniek van Peter van Os. Geschiedenis van 's-Hertogenbosch en Brabant van Adam tot 1523*, ed. A.M. van Lith-Droogleever Fortuijn e.a. (Rijks geschiedkundige publicatiën kleine serie 87) Den Haag 1997.
- Otterspeer, W., *Het bolwerk van de vrijheid. De Leidse universiteit, 1575-1672* (Groepsportret met dame 1) Amsterdam 2000.
- Overvoorde, J.C. en J.W. Verburgtz, *Archief der secretarie van de stad Leiden, 1253-1575. Inventaris en regesten*, Leiden 1937.
- Ovid. In *Six Volumes*, vert. F.J. Miller, 2e dr. (*The Loeb Classical Library* 42-43) Cambridge (Massachusetts) enz. 1921 [1e dr. 1916].

P

- Palmen, E., 'De gilden en hun economische betekenis', in: Frijhoff e.a. (red.), *Geschiedenis van Dordrecht* (1996-2000), dl. 2 (1998), p. 198-208.
- 'De politieke elite', in: Frijhoff e.a. (red.), *Geschiedenis van Dordrecht* (1996-2000), dl. 2 (1998), p. 211-220.
- 'De gilden en hun sociale betekenis', in: Frijhoff e.a. (red.), *Geschiedenis van Dordrecht* (1996-2000), dl. 2 (1998), p. 221-233.
- Pansters, K., 'De "vier dochden". Over kardinaliteit en marginaliteit van een klassiek motief in de Lage Landen (1200-1500)', in: *Millennium. Tijdschrift voor middeleeuwse studies*, 18 (2004), p. 105-122.
- *De kardinale deugden in de Lage Landen, 1200-1500* (Middeleeuwse studies en bronnen 108) Hilversum 2007, ook verschenen als proefschrift Nijmegen.
- Papy, J., 'The use of medieval and contemporary sources in the history of Louvain of Justus Lipsius (1547-1606). The Lovanium (1605) as a case of humanist historiography', in: *Lias*, 29 (2002), p. 45-62.
- 'An antiquarian scholar between text and image? Justus Lipsius, humanist education, and the visualization of ancient Rome', in: *The Sixteenth Century Journal*, 35 (2004), p. 97-131.
- Parry, G., *The Tropics of Time. English Antiquarians of the Seventeenth Century*, Oxford enz. 1995.
- 'An incipient medievalist in the seventeenth century. William Somner of Canterbury', in: *Studies in Medievalism*, 9 (1997), p. 58-65.
- Parsons, N.T., *Worth the Detour. A History of the Guidebook*, Stroud 2007.
- Pater, J.C.H. de, *Jan van Hout (1542-1609). Een levensbeeld uit de 16de eeuw*, Den Haag 1946.
- Peeters, C.J.A.C., 'Het stadsbeeld verwoord. Stadsplattegrond en stadsbeschrijving in de zestiende en zeventiende eeuw', in: F.J. Bakker, E.A.J. Boiten en W.K. van der Veen (red.), *Stad in kaart. Voordrachten gehouden op het congres 'De historische stadsplattegrond – spiegel van wens en werkelijkheid'* Groningen, 18-19 november 1983, Alphen aan den Rijn 1984, p. 39-54.
- Pelinck, E., 'Een inventaris en een portret van Jan Jansz Orlers', in: *Ljb*, 33 (1941), p. 193-201.
- 'De kaart van Hagen', in: *Ljb*, 46 (1954), p. 113-127.
- Penning, W.E., 'Balthasar Florisz van Berckenrode en de plattegrondjes in het *Theatrum* van Boxhorn', in:

- Caert-thresoor, 16 (1997), p. 85-87.
- Peters, C.H., 'Caerte van de vermaerde ende antique stad Groeningen, afgeteeckent ende in copier gesneden door Jan Lubberts Langeweerd, sulver- end goltsmidt. Afgemeten ende in dese proportie gestelt door Egbert Haubois, ingenieur', in: *Groningsche volksalmanak*, 17 (1906), p. 115-196.
- Peters, U., *Literatur in der Stadt. Studien zu den sozialen Voraussetzungen und kulturellen Organisationsformen städtischer Literatur im 13. und 14. Jahrhundert* (Studien und Texte zur Sozialgeschichte der Literatur 7) Tübingen 1983, oorspr. habilitatie Konstanz 1980.
- Phaff, H.E., 'Een vergeten tijdgenoot over Haarlem', in: F.W. Kuyper en B.C. Sliggers (red.), *Liber amicorum A.G. van der Steur uitgegeven ter gelegenheid van zijn vijftigste geboortedag 3 mei 1988*, Haarlem 1988, p. 119-123.
- Pieck, G.Th.H.C., 'Jan van Hout en de Leidse buurten', in: D.E.H. de Boer (red.), *Leidse facetten. Tien studies over Leidse geschiedenis*, Zwolle 1982, p. 35-51.
- Pieper, J., *Das Viergespann. Klugheit, Gerechtigkeit, Tapferkeit, Mass*, München 1964.
- Plantin, C., *Correspondance*, ed. M. Rooses en J. Denucé, Antwerpen enz. 1883-1955, 10 dln.
- Plard, H., 'La correspondance de Marcus Zuerius Boxhornius', in: *La correspondance d'Erasmus et l'épistolographie humaniste. Colloque international tenu en novembre 1983* (Travaux de l'Institut Interuniversitaire pour l'Etude de la Renaissance et de l'Humanisme 8) Brussel 1985, p. 205-218.
- Pleij, H., 'Inleiding. Op belofte van profijt', in: Pleij e.a., *Op belofte van profijt* (1991), p. 8-51 en 347-353.
- *Het gevleugelde woord. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1400-1560* (Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 2) Amsterdam 2007.
- Pleij, H. e.a., *Op belofte van profijt. Stadsliteratuur en burgermoraal in de Nederlandse letterkunde* (Nederlandse literatuur en cultuur in de middeleeuwen 4) Amsterdam 1991.
- Plett, H.F., *Rhetoric and Renaissance Culture*, Berlijn enz. 2004.
- Pollmann, J., 'Eendracht maakt macht. Stedelijke cultuuridealen en politieke werkelijkheid in de Republiek', in: D. Bos, M. Ebben en H. te Velde (red.), *Harmonie in Holland. Het poldermodel van 1500 tot nu*, Amsterdam 2007, 134-151 en 254-257.
- *Herdenken, herinneren, vergeten. Het beleg en ontzet van Leiden in de Gouden Eeuw* (3 Oktoberlezing 2008) Leiden 2008.
 - 'No man's land. Reinventing Netherlandish identities, 1585-1621', in: Stein en Pollmann (red.), *Networks* (2010), p. 241-261.
- Pollmann, J. en A. Spicer (red.), *Public Opinion and Changing Identities in the Early Modern Netherlands. Essays in Honour of Alistair Duke* (Studies in Medieval and Reformation Traditions 121) Leiden enz. 2007.
- Pomata, G. en N.G. Siraisi, *Historia. Empiricism and Erudition in Early Modern Europe* (Transformations) Cambridge (Massachusetts) enz. 2005.
- Popper, N., 'The English Polydaedali. How Gabriel Harvey read late Tudor London', in: *Journal of the History of Ideas*, 66 (2005), p. 351-381.
- Porteman, K., '"Italia siet ghij hier". P.C. Hoofts "Rijmbrief" uit Florence (1600)', in: K. Porteman en K.E. Schöndorf (red.), *Liber amicorum prof. dr. Kåre Langvik-Johannessen. Feestbundel naar aanleiding van de zeventigste verjaardag en het emeritaat van de hoogleraar Nederlands aan de Universiteit te Oslo, Leuven 1989*, p. 143-157.
- Posthumus Meyjes, E.J.W., *Jacobus Revius. Zijn leven en werken*, Amsterdam 1895, proefschrift Utrecht.
- Pouls, H.C., *De landmeter. Inleiding in de geschiedenis van de Nederlandse landmeetkunde van de Romeinse tot de Franse tijd*, Alphen aan den Rijn 1997.
- Prak, M., *Gouden eeuw. Het raadsel van de Republiek*, Nijmegen 2002.
- Price, J.L., 'The dangers of unscientific history. Schama and the Dutch seventeenth-century', in: *BMGN*, 104 (1989), p. 39-42.
- *Holland and the Dutch Republic in the Seventeenth Century. The Politics of Particularism*, Oxford 1994.
 - *The Dutch Republic in the Seventeenth Century* (European History in Perspective) Basingstoke enz. 1998.
 - *Dutch Society, 1588-1713*, Harlow enz. 2000.
- Prinsen J., 'Bronnen voor de kennis van leven en werken van Jan van Hout', in: *TNTL*, 22 (1903), p. 203-239.
- 'Armenzorg te Leiden', in: *Bijdragen en mededelingen van het historisch genootschap*, 26 (1905), p. 113-160.
 - 'Eenige brieven van professor Pieter Pauw aan Orlers', in: *Oud-Holland*, 23 (1905), p. 167-174.
 - 'Bronnen voor de kennis van leven en werken van Jan van Hout. III. Jan van Hout-Jan Jansz Orlers', in:

TNTL, 25 (1906), p. 161-189.

- De Nederlandsche renaissance-dichter Jan van Hout, Amsterdam 1907.

Q

Queller, D.E., 'How to succeed as an ambassador. A sixteenth century Venetian document', in: J.R. Strayer en D.E. Queller (red.), *Post Scripta. Essays on Medieval Law and the Emergence of the European State in Honor of Gaines Post* (Studia Gratiana 15) Rome 1972, p. 653-671.

- 'The development of Ambassadorial Relazioni', in: J.R. Hale (red.), *Renaissance Venice*, Londen 1973, p. 174-196.

Quintilianus, *Institutio oratoria libri XII=Ausbildung des Redners, zwölf Bücher*, ed. en vert. H. Rahn, 2e dr. (Texte zur Forschung 2-3) Darmstadt 1988, 2 dln. [1e dr. 1972-1975].

- De opleiding tot redenaar, ed. en vert. P. Gerbrandy (Filosofie & retorica 8) Groningen 2001.

R

Ramakers, B. (red.), *Conformisten en rebellen. Rederijkerscultuur in de Nederlanden (1400-1650)*, Amsterdam 2003.

- 'De "Const" getoond. De beeldtaal van de Haarlemse rederijkerswedstrijd van 1606', in: R. Falkenburg e.a. (red.), *Hof-, staats- en stadsceremonies*, spec. nr. van: *Nederlands kunsthistorisch jaarboek*, 49 (1998), p. 128-183.
- 'De gespeelde stad. De opvoeringspraktijk van het rederijkerstoneel getoetst aan zeven belegerings-spelen', in: *Verslagen en mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, (1993), p. 180-233.
- 'De stad als decor. De representatie van de stad in het middeleeuwse toneel', in: *Feit en fictie*, 2 (1995), p. 94-109.

Rammelman Elsevier, W.I.C., 'De voormalige drukkerij op het raadhuis der stad Leiden, ao. 1577-1610', in: R.W. Tadama, *Geschiedenis van het veemgericht en van het latere Duitse rijkskamergericht, in hunne betrekking tot Nederland* (Nieuwe reeks van werken van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden 10), Leiden 1857, p. 273-293.

- *Inventaris van het archief der gemeente Leyden, bevattende hare charters en privilegiën, alsmede die van den Burg, van de kerken, gasthuizen en voormalige kloosters, 1240-1644*, Leiden [1863-1864], 2 dln.

Ramusio, G.B., *Navigazioni et viaggi*, facs. van ed. 1563-1606, ed. R.A. Skelton en G.B. Parks (*Mundus novus* 2-4) Amsterdam 1967-1968, 3 dln.

Rappard, F.A. van, Ernst Brinck, eerst secretaris van het Nederlandsche gezantschap te Konstantinopel, later burgemeester van Harderwijk, meerendeels naar onuitgegeven bronnen geschetst, Utrecht [1868].

Rassem, M. en Stagl, J. (red.), *Statistik und Staatsbeschreibung in der Neuzeit vornehmlich im 16.-18. Jahrhundert* (Quellen und Abhandlungen zur Geschichte der Staatsbeschreibung und Statistik 1) Paderborn 1980.

- (red.), *Geschichte der Staatsbeschreibung. Ausgewählte Quellentexte 1456-1813*, Berlin 1994.

Ratsma, P., Rotterdam (Historische plattegronden van Nederlandse steden 2) Alphen aan den Rijn 1984.

- 'Grootschalige stadsplattegronden van Rotterdam. Zes momenten uit de karteringsgeschiedenis', in: *Rotterdams jaarboekje*, 10e reeks 2 (1994), p. 219-240.
- 'Henrick Haestens en zijn plattegrond en prospect van Rotterdam', in: *Rotterdams jaarboekje*, 10e reeks 3 (1995), p. 167-207.
- *Prospecten van Rotterdam. Gezichten op de stad, 1500-2000*, Alphen aan den Rijn enz. 1997.

Ree-Scholten, G.F. van der (red.), *Deugd boven geweld. Een geschiedenis van Haarlem, 1245-1995*, Hilversum 1995.

Regan, P., 'Cartography, chorography and patriotic sentiment in the sixteenth-century Low Countries', in: Pollmann en Spicer (red.), *Public Opinion* (2007), p. 49-68.

Reimers, H., *Die Quellen der 'Rerum Frisicarum historia' des Ubbo Emmius*, Leipzig 1907, oorspr. proefschrift Erlangen 1902; facs., [Walluf bei Wiesbaden] [1973].

Revijs, J., *Licht op Deventer. De geschiedenis van Overijssel en met name de stad Deventer*, ed. en vert. A.W.A.M. Budé, G.T. Hartong en C.L. Heesakkers (Publicaties van de Overijsselse Bibliotheek Dienst uitgegeven op instigatie van de Commissie Uitgeverij 6 en 10) Hilversum 1995-1998, 2 dln.

Reynaert, J., 'Boudewijn van der Luere en zijn "Maghet van Ghend"', in: *Jaarboek [van de] Koninklijke Soevereine Hoofdkamer van Retorica "De Fontaine"*, 31=2e reeks 23 (1980-1981), p. 109-130.

- ‘Leken, ethiek en moralistisch-didactische literatuur. Ter inleiding’, in: J. Reynaert e.a., *Wat is wijsheid? Lekenethiek in de Middelnederlandse letterkunde* (Nederlandse literatuur en cultuur in de middeleeuwen 9) Amsterdam 1994, p. 9–36.
 - ‘Over laatmiddeleeuwse lekenethiek en kardinale deugden. Een weerwoord’, in: *Millennium. Tijdschrift voor middeleeuwse studies*, 15 (2001), p. 154–166.
- Ridder-Symoens, H. de, ‘*Pergrinatio academica* doorheen Europa (13e–18e eeuw) in vogelvlucht’, in: *Batavia academica*, 1 (1983), p. 3–11.
- ‘Die Kavalierstour im 16. und 17. Jahrhundert’, in: Brenner (red.), *Der Reisebericht* (1989), p. 197–223.
 - ‘Wetenschappers trekken de wereld in. Geleerde reizigers en verzamelaars’, in: G. Vanpaemel en T. Padmons (red.), *Wereldwijs. Wetenschappers rond keizer Karel*, Leuven 2000, p. 53–63.
- Ridé, J., ‘Un grand projet patriotique. *Germania illustrata*’, in: *L’humanisme allemand (1480–1540). XVIIIe colloque international de Tours* (Humanistische Bibliothek I 38) (De Pétrarque a Descartes 37) München enz. 1979, p. 99–113.
- Rinzema, A.J., ‘Ubbo Emmius als historicus’, in: Kuppers (red.), *Ubbo Emmius* (1994), p. 49–62.
- Riva, B. da la, *De magnalibus Mediolani. Meraviglie di Milano*, ed. en vert. P. Chiesa, Milaan 1998.
- Robbe, J., ‘De literaire aspecten van de Costerlegende. Mythologie in de vorm van een klassieke pleitrede’, in: *Internationale neerlandistiek*, 48 (2010), p. 17–29.
- Rocket, W., ‘The structural plan of Camden’s *Britannia*’, in: *The Sixteenth Century Journal*, 26 (1995), p. 829–841.
- Roding, J., Sneller, A.A. en B. Thijs (red.), *Beelden van Leiden. Zelfbeeld en representatie van een Hollandse stad in de Vroegmoderne Tijd 1550–1800*, m.m.v. L. Witkam-van der Hoek, Hilversum 2006, spec. nr. van: Dze, 22.1 (2006).
- Roegiers, J. en B. van der Hertten (red.), *Eenheid op papier. De Nederlanden in kaart van keizer Karel tot Willem I* (Historische reeks 11) Leuven 1994.
- Roelants jr., H.A.M., ‘Het geslacht van den Berghe genaamd Montanus’, in: *Algemeen Nederlandsch familieblad*, 6 (1889), p. 41–44.
- Roelevink, J., “Bewezen met authentique stukken”. Juridisch-oudheidkundige drijfveren tot het uitgeven van teksten op het terrein van de vaderlandse geschiedenis in de achttiende eeuw’, in: K. Kooijmans e.a. (red.), *Bron en publikatie. Voordrachten en opstellen over de ontsluiting van geschiedkundige bronnen, uitgegeven bij het 75-jarig bestaan van het Bureau der Rijkscommissie voor Vaderlandse Geschiedenis*, Den Haag 1985, p. 78–99.
- ‘Perkamenten blindgangers? Patriotten, prinsgezinden en de archieven van hun overheden’, in: H. Bots en W.W. Mijnhardt (red.), *De droom van de revolutie. Nieuwe benaderingen van het patriottisme*, Amsterdam 1988, p. 71–81.
- Roemer, J., *Het vijfde halve eeuw feest over het ontzet der stad Leijden in den jare 1574, plegtig gevierd den derde en vierden oktober 1824*, Leiden 1824.
- Roever, N. de, ‘De kroniek van Staets. Een bladzijde uit de geschiedenis van het fabriek-ambt der stad Amsterdam, 1594–1628’, in: *Jaarverslag [van het] Koninklijk Oudheidkundig Genootschap*, 28 (1886), p. 51–67.
- Romein, J., *Geschiedenis van de Noord-Nederlandsche geschiedschrijving in de middeleeuwen. Bijdrage tot de beschavingsgeschiedenis*, Haarlem 1932.
- Roodenburg, H., ‘Naar een etnografie van de vroegmoderne stad. De “gebuyrten” in Leiden en Den Haag’, in: P. te Boekhorst, P. Burke en W. Frijhoff (red.), *Cultuur en maatschappij in Nederland 1500–1800. Een historisch-anthropologisch perspectief*, Meppel enz. 1992, p. 219–243.
- Roovere, A. de, *De gedichten. Naar alle tot dusver bekende handschriften en oude drukken*, ed. J.J. Mak, Zwolle 1955.
- Rosenberg, D., ‘Early modern information overload’, in: *Journal of the History of Ideas*, 64 (2003), p. 1–9.
- Rowen, H.H., *John de Witt. Statesman of the ‘True Freedom’*, herz. dr., Cambridge enz. 1986 [1e dr. 1978].
- Rubiés, J.-P., ‘Instructions for travellers. Teaching the eye to see’, in: *History and Anthropology*, 9 (1996), p. 139–190.
- Russell, D.A. en N.J. Wilson (ed. en vert.), *Menander rhetor*, Oxford 1981.
- Rutgers van der Loeff, J.D. (ed.), *Drie lofdichten op Haarlem. Het Middelnederlandsch gedicht van Dirk Mathijssen en Karel van Mander’s twee beelden van Haarlem*, Haarlem 1911.

S

- Saint-Genois, J. de, Antoine Sanderus et ses écrits. Une page de notre histoire littéraire au XVIIe siècle, Gent 1861; facs., Utrecht 1980.
- Sanden, W.A.B. van der, 'Johan Picardt (1600-1670) – dominee, ontginner, medicus en oudheidkundige', in: J. Picardt, *Korte beschryvinge van eenige vergetene en verborgene antiquiteiten*, facs. van ed. 1660, ed. W.A.B. van der Sanden, Leiden 2008, p. IX-XXXIV.
- Sanders, M.J.E., 'De familie Lescaille', in: *Amstelodamum*, 47 (1960), p. 60-67.
- San Juan, R.M., *Rome. A City Out of Print*, Minneapolis 2001.
- Sas, N.C.F. van, 'De vaderlandse herinnering', in: N.C.F. van Sas (red.), *Waar de blanke top der duinen en andere vaderlandse herinneringen*, Amsterdam enz. 1995, p. 9-20.
- Scaliger, J.C., *Poetices libri septem*=*Sieben Bücher über die Dichtkunst*, ed. en vert. L. Deitz en G. Vogt-Spira, m.m.v. M. Fuhrmann, Stuttgart-Bad Cannstatt 1994-2003, 5 dln.
- Scattergood, J., 'Misrepresenting the city. Genre, intertextuality and William FitzStephen's Description of London (c.1173)', in: J. Boffey en P. King (red.), *London and Europe in the Later Middle Ages*, London 1995, p. 1-34.
- Schama, S., *The Embarrassment of Riches. An Interpretation of Dutch Culture in the Golden Age*, Londen 1987.
- Schatborn, P., *Tekenen van warmte. 17de-eeuwse Nederlandse kunstenaars in Italië*, m.m.v. J. Verberne, Amsterdam enz. 2001.
- Scheltema, P., *De ijzeren kapel der Oude of Sint Nikolaas Kerk. Eene bijdrage tot de geschiedenis der stad Amsterdam*, Amsterdam 1848.
- 'Korte beschrijving der Hollandsche steden en voornamelijk van Amsterdam, opgesteld tegen het einde der vijftiende eeuw', in: *Holland, almanak*, 1 (1849), p. 1-28.
 - *Aemstel's oudheid of gedenkwaardigheden van Amsterdam*, Amsterdam 1855-1885, 7 dln.
 - 'De oudste beschrijving van Amsterdam, opgesteld tegen het einde der vijftiende eeuw', in: Scheltema, *Aemstel's oudheid* (1855-1885), dl. 1 (1855), p. 1-18.
 - 'Pieter van Aphert en zijne beschrijving van Amsterdam', in: Scheltema, *Aemstel's oudheid* (1855-1885), dl. 4 (1861), p. 21-33.
 - 'Dr. Cornelis Gijsbertszoon Plemp en zijne beschrijving van Amsterdam', in: Scheltema, *Aemstel's oudheid* (1855-1885), dl. 6 (1872), p. 1-15.
- Schelven, A.A. van, *Marnix van Sint Aldegonde* (Grote figuren uit ons verleden 1) Utrecht 1939.
- 'De staatsvorm van het Zwitserse eedgenootschap den Nederlanden ter navolging aanbevolen', in: *Miscellanea historica in honorem Leonis van der Essen* (Recueil de travaux d'histoire et de philologie 3e série 28-29) Brussel 1947, p. 747-756.
- Schenkeveld-Van der Dussen, R., 'Poots (klassieke) belezenheid. Zijn "Adversaria" en de problemen van commentator en lezer', in: *Nederlandse letterkunde*, 13 (2008), p. 153-173.
- Schevichaven, H.D.J. van, 'De wording der Historia Gelrica (Merula, Luntius, Pontanus) 1597-1638', in: *Bijdragen en mededeelingen Gelre*, 12 (1909), p. 313-380.
- Schieb, G., 'Die Stadtbeschreibungen der Veldekeüberlieferung', in: *Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur*, 74 (1952), p. 44-63.
- Schilder, G., *Monumenta cartographica Neerlandica*, dl. 1 (Alphen aan den Rijn 1986).
- *Monumenta cartographica Neerlandica*, dl. 4 (Alphen aan den Rijn 1993) *Losse kaarten en topografische prenten uitgegeven door Willem Jansz Blaeu*, red. P. van der Krogt, vert. A. Meijer-Verkouter.
 - *Monumenta cartographica Neerlandica*, dl. 5 (Alphen aan den Rijn 1996) *Tien wandkaarten van Blaeu en Visscher*, red. P. van der Krogt, vert. A. Meijer-Verkouter.
 - *Monumenta cartographica Neerlandica*, dl. 7 (Alphen aan den Rijn 2003) *Cornelis Claesz (c.1551-1609). Stimulator and Driving Force of Dutch Cartography*.
 - *Monumenta cartographica Neerlandica*, dl. 8 (Alphen aan den Rijn 2007) *Jodocus Hondius (1563-1612) and Petrus Kaerius (1571-c.1646)*.
- Schmidt, B., 'Space, time, travel. Hugo de Groot, Johannes de Laet, and the advancement of geographic learning', in: *Lias*, 25 (1998), p. 177-199.
- Schmidt, H., *Die Deutschen Städtechroniken als Spiegel des bürgerlichen Selbstverständnisses im Spätmittelalter* (Schriftenreihe der Historischen Kommission bei der Bayerischen Akademie der Wissenschaften 3) Göttingen

- gen 1958.
- Schmidt, P.G., 'Mittelalterliches und humanistisches Städtelob', in: A. Buck (red.), *Die Rezeption der Antike. Zum Problem der Kontinuität zwischen Mittelalter und Renaissance* (Wolfenbütteler Abhandlungen zur Renaissanceforschung 1) Hamburg 1981, p. 119-128.
- Schmidt-Ott, K., 'The Itinerarium per Nonnullas Galliae Belgicae Partes by Abraham Ortelius and Johannes Vivianus', in: Van den Broecke, Van der Krogt en Meurer (red.), *Abraham Ortelius* (1998), p. 363-377.
- Schmithüsen, J., *Geschichte der geographischen Wissenschaft von den ersten Anfängen bis zum Ende des 18. Jahrhunderts* (B.I. Hochschultaschenbücher 363/363a) Mannheim enz. 1970.
- Schmitt, C.B. (red.), *The Cambridge History of Renaissance Philosophy*, Cambridge enz. 1988.
- Schöffner, I., 'The Batavian myth during the sixteenth and seventeenth centuries', in: J.S. Bromley en E.H. Kossmann (red.), *Some Political Mythologies. Papers Delivered to the Fifth Anglo-Dutch Historical Conference* (Britain and the Netherlands 5) Den Haag 1975, p. 78-101, ook verschenen in: Geurts en Janssen (red.), *Geschiedschrijving in Nederland* (1981), dl. 2, p. 85-109 en in: I. Schöffner, *Veelvormig verleden. Zeventien studies in vaderlandse geschiedenis*, Amsterdam 1987, p. 63-77 en 248-250.
- Schriks, C.F.J., *Het kopijrecht 16de tot 19de eeuw. Aanleidingen tot en gevolgen van boekprivileges en boekhandelsusanties, kopijrecht, verordeningen, boekenwetten en rechtspraak in het privaat-, publiek- en staatsdomein in de Nederlanden, met globale analoge ontwikkelingen in Frankrijk, Groot-Brittannië en het Heilig Roomse Rijk* (Meesters in de rechtsgeschiedenis 1) Zutphen enz. 2004, ook verschenen als proefschrift Leiden.
- Schroor, M., 'Ontwrichting en oligarchisering. Het midden van de zeventiende eeuw', in: M.G.J. Duijvendak e.a. (red.), *Geschiedenis van Groningen*, Zwolle enz. 2008-2009, 3 dln., dl. 2 (2008), p. 231-243 en 418.
- Schryver, R. de, 'De eruditie. Betrouwbaarheid door geleerdheid', in: Tollebeek, Verschaffel en Wessels (red.), *De palimpsest* (2002), p. 45-61.
- Schuchard, M. (red.), *Bernhard Varenius (1622-1650)* (Brill's Studies in Intellectual History 159) Leiden enz. 2007.
- Schudt, L., *Le guide di Roma. Materialien zu einer Geschichte der römischen Topographie* (Quellenschriften zur Geschichte der Barockkunst in Rom) Wenen enz. 1930.
- *Italienreisen im 17. und 18. Jahrhundert* (Römische Forschungen 15) Wenen enz. 1959.
- Schulte, E., 'Netherlanders in early baroque Rome', in: P. van Kessel en E. Schulte (red.), *Rome * Amsterdam. Two Growing Cities in Seventeenth-Century Europe*, m.m.v. L. Nussdorfer e.a., Amsterdam 1997, 235-247.
- Schuur, T., 'Drukkers en uitgevers, 1660-1815', in: I.V.T. Spaander en R.-A. Leeuw (red.), *Destad Delft. Cultuur en maatschappij van 1667 tot 1813*, Delft 1982, p. 113-117.
- Seifert, A., *Cognitio historica. Die Geschichte als Namensgeberin der frühneuzeitliche Empirie* (Historische Forschungen 11) Berlin 1976.
- 'Staatenkunde. Eine neue Disziplin und ihr wissenschaftstheoretischer Ort', in: Rassem en Stagl (red.), *Statistik und Staatsbeschreibung* (1980), p. 217-248.
- Steel, C., 'De kardinale deugden', in: R.A. te Velde (red.), *De deugden van de mens. Thomas van Aquino, De virtutibus in communi* (Annalen van het Thijmgenootschap 83.3) Baarn 1995, p. 113-126.
- Sellin, P.R. en A.J. Veenendaal jr., 'Een kroegentocht door oud Den Haag. Shady lights on English friends of John Donne in the Netherlands', in: T.J. Broos (red.), *Papers from the Third Interdisciplinary Conference on Netherlandic Studies, Held at the University of Michigan, Ann Arbor, 12-14 June 1986* (Publications of the American Association for Netherlandic Studies 1) Lanham (Maryland) enz. 1988, p. 13-23, ook verschenen als: 'A "pub crawl" through old The Hague. Shady light on the English friends of John Donne in the Netherlands', in: *John Donne Journal*, 6 (1987), p. 235-259.
- Selm, B. van, *Een menigte treffelijke boeken. Nederlandse boekhandelscatalogi in het begin van de zeventiende eeuw*, Utrecht 1987, ook verschenen als proefschrift Universiteit van Amsterdam.
- 'Jan Jansz Orlers en de veiling van zijn fonds in 1623', in: J. van Borm en L. Simons (red.), *Het oude en het nieuwe boek, de oude en de nieuwe bibliotheek. Liber amicorum H.D.L. Vervliet*, Kapellen 1988, 209-223.
- 'Particuliere bibliotheken en boekbezit in de Republiek', in: B. van Selm, *Inzichten en vergezichten. Zes beschouwingen over het onderzoek naar de geschiedenis van de Nederlandse boekhandel*, ed. H. van Goinga, P. Hoftijzer en P. Verkruijsse, Amsterdam 1992, p. 78-95.
- [Seyn, C.,] *Catalogus van oudheden en bijzonderheden, betreffende het beleg en ontzet der stad Leyden, in het jaar 1574, welke,*

- bij gelegenheid der viering van het vijfde halve eeuwfeest, op den 4, 5 en 6 oktober 1824, op het raadhuis der stad Leyden zullen worden ten toon gesteld, Leiden [1824].
- Sharpe, K., *Reading Revolutions. The Politics of Reading in Early Modern England*, New Haven (Connecticut) enz. 2000.
- Sherman, W.H., *John Dee. The Politics of Reading and Writing in the English Renaissance* (Massachusetts Studies in Early Modern Culture) Amherst 1995.
- Sicking, L., *Geuzen en glippers. Goed en fout tijdens het beleg van Leiden* (3 Oktoberlezingen) Den Haag 2003.
- Simoni, A.E.C., 'Leiden booksellers – Leiden politics. Jan Jansz Orlers and Joost van Colster in 1618', in: *Quaerendo*, 22 (1992), p. 89-96.
- 'Henrick van Haestens, from Leiden tot Louvain via "Cologne"', in: *Quaerendo*, 15 (1985), p. 187-194.
- Simonin, M., 'Les élites chorographes ou de la "Description de la France" dans la "Cosmographie" de Bel-leforest', in: J. Ceard en J.-C. Margolin (red.), *Voyager à la Renaissance. Actes du colloque de Tours 30 juin-13 juillet 1983*, Parijs 1987, p. 433-451.
- Sincerus, J., *Voyage dans la vieille France avec une excursion en Angleterre, en Belgique, en Hollande, en Suisse et en Savoie*, vert. Th. Bernard, Parijs enz. 1859.
- Slee, J.C. van, Franciscus Martinius, predikant te Epe, 1638-1653. Historische bijdrage tot de kennis van het kerkelijk, maatschappelijk en letterkundig leven in het midden der 17de eeuw, Deventer 1904.
- Slichtenhorst, A. van, XIV boeken van de Gelderse geschiedenissen, facs. van ed. 1654, inl. P.J. Meij, Arnhem 1967.
- Slijper, E., 'Een postuum boek van Erpenius', in: *Het boek*, 2e reeks 13 (1924), p. 66-72.
- Slits, F.T.P. *Het Latijnse stededicht. Oorsprong en ontwikkeling tot in de zeventiende eeuw*, Amsterdam 1990, ook verschenen als proefschrift Nijmegen.
- Sloots, C., *De minderbroeders te Leiden. Ter dankbare herdenking van hun 500 jarig verblijf in deze stad*, Rotterdam 1947.
- Sluijter, E.J., *Verwondering over de schilderijenproductie in de Gouden Eeuw*, Amsterdam 2003, academische rede Universiteit van Amsterdam.
- Sluijter, R. en A. Schmidt, 'Sociale verhoudingen en maatschappelijke zorg', in: Van Maanen (red.), *Leiden* (2002-2004), dl 2 (2003), p. 108-125.
- Smetius, J., *Nijmegen, stad der Bataven*, inl. S. Langereis, vert. A.A.R. Bastiaensen e.a., Nijmegen 1999, 2 dln.
- *Nijmeegse oudheden. Antiquitates Neomagenses*, vert. L. Nellissen, Tilburg 2004.
- Smit, F., *Het oog van de wereld. Nederland in de Gouden Eeuw*, Breda 1992.
- Smit, J., *Triemaal Huygens. Vergelijkende karakteristieken van Constantijn Huygens' Batava tempe, 't Costelick mal en de Uytlandighe herder*, Assen 1966.
- Smith, D.L. e.a. (red.), *The Theatrical City. Culture, Theatre and Politics in London, 1576-1649*, Cambridge 1995.
- Smith, P.J., 'Montaigne, Juste Lipse et l'art du voyage', in: *The Romanic Review*, 94 (2003), p. 73-91.
- 'Wandelen in de Délices de Leide (1712)', in: Roding, Sneller en Thijs (red.), *Beelden van Leiden* (2006), p. 185-208.
- Smith, P.J. en K.A.E. Enenkel (red.), *Montaigne and the Low Countries (1580-1700)* (Intersections 8) Leiden enz. 2007.
- Snoep, D.P., 'Verheerlijkt Amsterdam. Vormen en motieven van de glorificatie der stad', in: *Ons Amsterdam*, 25 (1973), p. 92-96.
- Sobel, D., *Longitude. The True Story of a Lone Genius who Solved the Greatest Scientific Problem of his Time*, Londen 1996.
- Sohn, A., 'Mehr als 2000 Jahre Pariser Stadtgeschichte. Anmerkungen zur Geschichtsschreibung über die französische Hauptstadt vom 16. bis zum 20. Jahrhundert', in: *Francia*, 28 (2001), p. 213-236.
- Sonntag, R., 'Zur Ostfriesland-Karte des Ubbo Emmius und ihrer Zustandsfolge. Bekanntes und neue Erkenntnisse', in: W.J. Koppers (red.), *Ubbo Emmius. Een Oostfries geleerde in Groningen*, Groningen 1994, p. 130-145.
- Sorgeloos, C., 'Les sources imprimées de la "Descrittione di tutti i Paesi Bassi" de Lodovico Guicciardini', in: Jodogne (red.), *Lodovico Guicciardini* (1991), p. 37-98.
- Soutendam, J., 'Mr. Dirck Evertsz van Bleyswijck en de "Caerte figuratyff" van de stad Delft, 1675-'78', in: *Archief voor Nederlandsche kunstgeschiedenis*, 3 (1880-1881), p. 197-206.
- Spaans, J., *Haarlem na de reformatie. Stedelijke cultuur en kerkelijk leven, 1577-1620* (Hollandse historische reeks 11) Den Haag 1989, ook verschenen als proefschrift Leiden.

- 'Heimwee naar de middeleeuwen. Het gebruik van oude geschiedenissen door de Haarlemse stadsgeschiedschrijver Samuel Ampzing', in: E. de Bijl Nachenius e.a. (red.), *Heimwee naar de middeleeuwen. Opstellen in theologisch perspectief ter gelegenheid van het 19de lustrum van het Collegium Theologicum c.s. F.F.F.-Nemo S.S.S.*, Leiden 1989, p. 4-21.
- Speet Langendijk, B.M.J., "'Haarlems onvoltooid verleden". Haarlemse stadsgeschiedschrijving in de achttiende eeuw', in: *Holland*, 17 (1985), p. 231-240.
- Spiegel, H.L., *Hert-spiegel*, ed. F. Veenstra, Hilversum 1992.
- Spies, M., 'Het stadhuis staat op de Dam. Een onderzoek naar de argumentele opbouw van Vondels "Inwydinge van het stadhuis t'Amsterdam" (1655)', in: S.F. Witstein en E.K. Grootes (red.), *Visies op Vondel na 300 jaar. Een bundel artikelen ter gelegenheid van de driehonderdste sterfdag van Joost van den Vondel*, Den Haag enz. 1979, p. 165-217.
- 'Minerva's commentaar. Gedichten rond het Amsterdamse stadhuis', in: *Dze*, 9 (1993), p. 15-33.
- Stagl, J., 'Vom Dialog zum Fragebogen. Miszellen zur Geschichte der Umfrage', in: *Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie*, 31 (1979), p. 611-638.
- 'Die Apodemik oder "Reisekunst" als Methodik der Sozialforschung vom Humanismus bis zur Aufklärung', in: *Rassem en Stagl* (red.), *Statistik und Staatsbeschreibung* (1980), p. 131-204.
- Apodemiken. Eine rationierte Bibliographie der reisetheoretischen Literatur des 16., 17. und 18. Jahrhunderts, m.m.v. K. Orda en C. Kämpfer (*Quellen und Abhandlungen zur Geschichte der Staatsbeschreibung und Statistik* 2) Paderborn 1983.
- 'Der wohl unterwiesene Passagier. Reisekunst und Gesellschaftsbeschreibung vom 16. bis zum 18. Jahrhundert', in: B.I. Krasnobaev e.a. (red.), *Reisen und Reisebeschreibungen im 18. und 19. Jahrhundert als Quellen der Kulturbeziehungsforshung* (*Studien zur Geschichte der Kulturbeziehungen in Mittel- und Osteuropa* 6) Essen 1987, p. 353-384.
- 'Die Methodisierung des Reisens im 16. Jahrhundert', in: Brenner (red.), *Der Reisebericht* (1989), p. 140-177.
- 'Ars apodemica. Bildungsreise und Reisemethodik von 1560 bis 1600', in: X. von Ertzdorff en D. Neukirch (red.), *Reisen und Reiseliteratur im Mittelalter und in der Frühen Neuzeit*, m.m.v. R. Schulz (Chloe 13) Amsterdam enz. 1992, p. 141-189.
- *A History of Curiosity. The Theory of Travel 1550-1800* (*Studies in Anthropology and History* 13) Londen 1995.
- 'The Methodising of Travel in the 16th Century. A Tale of Three Cities', in: A. Pagden (red.), *Facing Each Other. The World's Perception of Europe and Europe's Perception of the World (An Expanding World 31)* Aldershot enz. 2000, p. 123-158.
- Stam, J.P. e.a. (red.), *Bibliographie van Nederlandsche plaatsbeschrijvingen*, z.p. [1938-1958].
- Stapel, L., *Perspectieven van de stad. Over bronnen, populariteit en functie van het zeventiende-eeuwse stadsgezicht* (*Zeven provincieën reeks* 18) Hilversum 2000.
- 'Haarlems welvaart: "de konst van Bier te brouwen" of "excellente stucken lijnwaets"? De beeldvorming rond het economische leven van Hollands tweede stad (1600-1650)', in: *Dze*, 18 (2002), p. 167-183.
- "'Tuyn van heel Holland, Moeder der Wijsheyt en bequaem tot de drapery". Reputatie en zelfbeeld van Leiden in beeld en tekst (circa 1590-1660)', in: Roding, Sneller en Thijs (red.), *Beelden van Leiden* (2006), p. 149-169.
- Stein, R., *Politiek en historiografie. Het ontstaansmilieu van Brabantse kronieken in de eerste helft van de vijftiende eeuw* (*Miscellanea Neerlandica* 10) Leuven 1994, ook verschenen als proefschrift Leiden.
- Stein, R. en J. Pollmann (red.), *Networks, Regions and Nations. Shaping Identities in the Low Countries, 1300-1650* (*Studies in Medieval and Reformation Traditions* 149) Leiden enz. 2010.
- Stoffel, J., *Die Regeln Menanders für die Leichenrede in ihrer Tradition dargestellt, herausgegeben, übersetzt und kommentiert* (*Beiträge zur klassischen Philologie* 57) Meisenheim am Glan 1974.
- Stol, T., 'De leeuw en zijn longen. Waterbeheersing, landaanwinning en landverlies', in: De Nijs en Beuwers (red.), *Geschiedenis van Holland* (2002-2003), dl. 2 (2002), p. 109-134.
- Stow, J., *A Survey of London. Reprinted from the text of 1603*, ed. C.L. Kingsford, Oxford 1908, 2 dln; facs., Oxford 1971.
- Strabo, *The Geography*, vert. H.L. Jones (*The Loeb Classical Library* 49, 50, 182, 196, 211, 223, 241 en 267) Cambridge (Massachusetts) enz. 1917-1932, 8 dln.
- Strauss, G., *Sixteenth-Century Germany. Its Topography and Topographers*, Madison (Wisconsin) 1959, oorspr. proef-

- schrift New York, Columbia University 1957.
- Strenght, L., *De dichter van Bauw-heers wel-leven: Pieter Janssoon Schaghen. Een oud literair-historisch vraagstuk opgelost* (Bijdragen tot de Nederlandse taal- en letterkunde 5) Leiden 1977.
- ‘De stem van Alkmaar in de poëzie van Constantijn Huygens’, in: E.H.P. Cordfunke e.a., *Kennemer contouren. Uit de geschiedenis van Alkmaar en omgeving* (Alkmaarse historische reeks 3) Zutphen 1979, p. 108–120.
 - ‘Twee Alkmaarse dichters uit het begin van de Gouden Eeuw: Pieter Janssoon Schaghen en Cornelis Pieterssoon Schaghen’, in: *Van Spaans beleg tot Bataafse tijd. Alkmaars stedelijk leven in de 17de en 18de eeuw* (Alkmaarse historische reeks 4) Zutphen 1980, p. 123–139.
 - ‘Jan van Houts lofzang “Opt ontset van Leyden”’, in: G. van Eemeren en F. Willaert (red.), *’t Ondersoek leert. Studies over middeleeuwse en 17de-eeuwse literatuur ter nagedachtenis van prof.dr. L. Rens, Leuven enz.* 1986, p. 151–163, ook verschenen in: H. Duits e.a. (red.), *Een lezer aan het woord. Studies van L. Strenght over zeventiende-eeuwse Nederlandse letterkunde*, Amsterdam enz. 1998, p. 1–14.
 - ‘De Stede-stemmen van Constantijn Huygens. Een serie gedichten op Hollandse steden en dorpen’, in: *Holland*, 21 (1989), p. 88–110.
- Strien, C.D. van, *British Travellers in Holland during the Stuart Period. Edward Browne and John Locke as Tourists in the United Provinces*, proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam 1989, ook verschenen als: (Brill’s Studies in Intellectual History 42) Leiden enz. 1993.
- ‘John Talman en andere Britse toeristen in Leiden en omstreken rond 1700’, in: *Ljb*, 82 (1990), p. 31–60.
 - *Touring the Low Countries. Accounts of British Travellers, 1660–1720*, Amsterdam 1998.
- Strien, T. van (ed.), *Hollantsche parnas. Nederlandse gedichten uit de zeventiende eeuw* (Alfa) Amsterdam 1997.
- ‘Het beeld van een stad. Amsterdam in Antonides’ *Ystroom*, eerste boek’, in: T. van Strien en R. Zemel (red.), *’Daer omme lachen die liedje’. Opstellen over humor in de literatuur en taal voor Fred de Bree*, Amsterdam enz. 2005, p. 123–130.
- Strien-Chardonneau, M. van, ‘Leiden, metropool der muzen en tuin van Holland. Leiden in Jean Nicolas Parivals *Les Délices de la Hollande*’, in: Roding, Sneller en Thijs (red.), *Beelden van Leiden* (2006), p. 171–184.
- Stronks, E., *Stichten of schitteren. De poëzie van zeventiende-eeuwse gereformeerde predikanten*, Houten 1996, ook verschenen als proefschrift Utrecht.
- Suchtelen, A. van en A.K. Wheelock jr. (red.), *Hollandse stadsgezichten uit de Gouden Eeuw, met essays van B. Bakker en A.K. Wheelock jr. en bijdragen van H. de Bruyn Kops e.a.*, Den Haag enz. 2008.
- Sweet, R., ‘The production of urban histories in eighteenth-century England’, in: *Urban History*, 23 (1996), p. 171–188.
- *The Writing of Urban Histories in Eighteenth-Century England* (Oxford Historical Monographs) Oxford 1997, oorspr. proefschrift Oxford 1994.
 - ‘Provincial culture and urban histories in England and Ireland during the long eighteenth century’, in: P. Borsay en L. Proudfoot (red.), *Provincial Towns in Early Modern England and Ireland. Change, Convergence and Divergence* (Proceedings of the British Academy 108) Oxford 2002, p. 223–239.
- Swinkels, L. e.a., *De Bataven. Verhalen van een verdwenen volk*, Amsterdam enz. 2004.
- T**
- Taverne, E.R.M., *In ’t land van belofte: in de nieuwe stad. Ideaal en werkelijkheid van de stadsuitleg in de Republiek, 1580–1680*, Maarssen 1978, proefschrift Groningen.
- Taylor, E.G.R., *Late Tudor and Early Stuart Geography 1583–1650. A Sequel to Tudor Geography, 1485–1583*, Londen 1934.
- *The Haven-Finding Art. A History of Navigation from Odysseus to Captain Cook*, Londen 1956.
- Temple, W., *Observations upon the United Provinces of the Netherlands*, ed. G. Clark, Oxford enz. 1972.
- Tenhaeff, N.B., *Diplomatische studien over Utrechtse oorkonden der Xde tot XIIde eeuw* (Bijdragen van het Instituut voor Middeleeuwse Geschiedenis der Rijksuniversiteit te Utrecht 1) Utrecht 1913, proefschrift Utrecht.
- Tessin, N., *Studieresor i Danmark, Tyskland, Holland, Frankrike och Italien*, ed. O. Sirén, Stockholm 1914.
- Thiele, R., ‘Kosmographie als universale Wissenschaft. Zum Werk Gerhard Mercators’, in: R. Löffler en G. Tromnau (red.), *Gerhard Mercator, Europa und die Welt, m.m.v. S. Lux en K.J. Pioch*, Duisburg 1994, p. 15–36.
- Thijs, B., *De hoefslag van Pegasus. Een cultuurhistorisch onderzoek naar Den Nederduytschen Helicon (1610)*, Hilversum 2004, ook verschenen als proefschrift Leiden.

- 'A peace-loving deity with business instinct. An image of the Amsterdam IJ in a seventeenth-century Dutch ode', in: J.F. van Dijkhuizen e.a. (red.), *Living in Posterity. Essays in Honour of Bart Westerweel*, Hilversum 2004, p. 267-274.
- Thomas, K., *Man and the Natural World. Changing Attitudes in England 1500-1800*, Londen 1983.
- Thomassen, T.H.P.M., *Instrumenten van de macht. De Staten-Generaal en hun archieven 1576-1796*, proefschrift Universiteit van Amsterdam 2009, <http://dare.uva.nl/record/327196>.
- Tiele, P.A., *Nederlandsche bibliographie van land- en volkenkunde (Bijdragen tot eene Nederlandsche bibliographie 1)* Amsterdam 1884.
- Tielhof, M. van, 'Een open economie, in voor- en tegenspoed. De economische ontwikkeling van Holland', in: De Nijs en Beukers (red.), *Geschiedenis van Holland (2002-2003)*, dl. 2 (2002), p. 135-180.
- Tiggelen, J. van, 'Boekdruckers, 1572-1667', in: I.V.T. Spaander en R.-A. Leeuw (red.), *De stad Delft. Cultuur en maatschappij van 1572 tot 1667*, Delft 1981, p. 161-166.
- Tilmans, K., 'Cornelius Aurelius en het ontstaan van de Bataafse mythe in de Hollandse geschiedschrijving (tot 1517)', in: Ebels-Hoving, Santing en Tilmans (red.), *Genoeghlicke ende lustige historiën (1987)*, p. 191-213.
- Aurelius en de Divisiekronek van 1517. *Historiografie en humanisme in Holland in de tijd van Erasmus (Hollandse studiën 21)* Hilversum enz. 1988, ook verschenen als proefschrift Groningen.
- "'Authentijck ende warachtig". Stedenstichtingen in de Hollandse geschiedschrijving. Van Beke tot Aurelius', in: *Holland*, 21 (1989), p. 68-87.
- 'De ontwikkeling van een vaderland-begrip in de laat-middeleeuwse en vroeg-moderne geschiedschrijving van de Nederlanden', in: *Theoretische geschiedenis*, 23 (1996), p. 77-110.
- Timotéi, J., 'Le souci urbanistique dans Les recherches et antiquitez [...] de la ville de Caen, Caen (1588)', in: *Journal de la Renaissance*, 2 (2004), p. 89-100.
- Tjalma, G., *Philips van Marnix, heer van St. Aldegonde. Historisch-dogmatische studie*, Amsterdam 1896, proefschrift Leiden.
- Tollebeek, J., T. Verschaffel en L.H.M. Wessels (red.), *De palimpsest. Geschiedschrijving in de Nederlanden 1500-2000*, Hilversum 2002, 2 dln.
- 'Een proloog. Historiografie in vormen en genres', in: Tollebeek, Verschaffel en Wessels (red.), *De palimpsest (2002)*, p. 7-10.
- Toscani, I., 'Etatisches Denken und erkenntnistheoretische Überlegungen in den venezianischen Relazioni', in: Rassem en Stagl (red.), *Statistik und Staatsbeschreibung (1980)*, p. 111-125.
- Touwaide, R.H., 'Les éditions belges de la Description des Pays-Bas par Lodovico Guicciardini. Analyse iconographique et typographique', in: *De Gulden Passer*, 43 (1965), p. 135-148, 48 (1970), p. 40-57 en 58-83, 49 (1971), p. 29-48 en 49-62.
- 'La description de tous les Pays-Bas par Lodovico Guicciardini. Complément à la bibliographie de Boele van Hensbroek', in: *Archives et bibliothèques de Belgique*, 45 (1974), p. 106-184.
- *Messire Lodovico Guicciardini. Gentilhomme florentin (Bibliotheca humanistica & reformatrica 14)* Nieuwkoop 1974.
- Turck, H.M., *Die Leidener Wohnstiftungen vom 15. bis 17. Jahrhundert*, proefschrift Aachen, Rheinisch-Westfälischen Technischen Hochschule 1989.
- Tuynman, P., 'Scriveriana I. Two history books that never appeared. Scriverius, Melis Stoke, the widow Van Wouw and Gouthoeven', m.m.v. M. Roscam Abbing, in: *Quaerendo*, 27 (1997), p. 77-112.

U

- Unger, J.H.W. en W. Bezemer (ed.), *De oudste kronieken en beschrijvingen van Rotterdam en Schieland (Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam 2)* Rotterdam 1895.

V

- Valk, G., 'Tussen lokaal patriottisme en historisch Pyrrhonisme. Simon Eikelenberg (1663-1738) als Alkmaars geschiedschrijver', in: *Holland*, 17 (1985), p. 209-217.
- Van Bruaene, A.-L., 'De stad als scheldwoord. De Baladen van Doornijcke (1521/1522) van Matthijs de Castelein en de stedelijke literaire praktijk van de rederijkers', in: *Spiegel der Letteren*, 48 (2006), p. 135-147.

- Om beters wille. Rederijkerskamers en de stedelijke cultuur in de Zuidelijke Nederlanden (1400-1650), Amsterdam 2008.
- Vanden Broecke, S., 'The use of visual media in Renaissance cosmography. The cosmography of Peter Apian and Gemma Frisius', in: *Paedagogica historica*, 36 (2000), p. 131-150.
- Van Even, E., 'Lodovico Guicciardini', in: *Annales de l'Académie d'Archéologie de Belgique*, 33 (1876), p. 249-324.
- Van Ortoy, F., *Bibliographie de l'oeuvre de Pierre Apian*, Besançon 1902; facs., Amsterdam 1963.
- Van Passen, A.-M., 'Antwerpen goed bekeken. Een bloemlezing', in: J. Van der Stock (red.), *Antwerpen. Verhaal van een metropool, 16de-17de eeuw*, Gent 1993, p. 59-67.
- Van Syngel, G., 'Het dilemma van de typologie. Stadschroniek versus gewestelijke kroniek', in: Bijsterveld (red.), *Cultuur in het laatmiddeleeuwse Noord-Brabant* (1998), p. 101-109.
- Vedder, B., 'De theologale deugden', in: R.A. te Velde (red.), *De deugden van de mens. Thomas van Aquino, De virtutibus in communi* (Annalen van het Thijmgenootschap 83.3) Baarn 1995, p. 127-139.
- Veen, P.A.F. van, *De soetichedyt des buyten-levens vergheselschap met de boucken. Het hofdicht als tak van een georgische literatuur*, Den Haag 1960, proefschrift Leiden; facs. (Utrechtse herdrukken 26) Utrecht 1985.
- Veenstra, F., *Ethiek en moraal bij P.C. Hoof. Twee studies in renaissancecristische levensidealen* (Zwolse reeks van taal- en letterkundige studies 18) Zwolle 1968.
- Veldhorst, N., *De Haarlemse Bloempjes. Bloemlezing uit een zeventiende-eeuwse liedboekenreeks* (Haarlemse Doelenreeks 4) Haarlem 1999.
- 'Sluipwegen voor de kunst. Receptie van buitenlandse literatuur in Nederland in de zeventiende eeuw', in: *TNTL*, 124 (2008), p. 12-19.
- *Zingend door het leven. Het Nederlandse liedboek in de Gouden Eeuw*, Amsterdam 2009.
- Veldhuyzen, M., 'Oud-Leidse liedboeken en liederen', in: *Ljb*, 60 (1968), p. 113-137.
- Veldman, I.M., 'Junius, Hadrianus [Adriaen de Jonghe] (1511-1575)', in: *Oxford Dictionary of National Biography*, Oxford enz. 2004, <http://www.oxforddnb.com/view/article/52763>.
- Vene, M., 'Les antiques erections des gaules de Corrozet', in: *Journal de la Renaissance*, 2 (2004), p. 101-106.
- Verbaan, E., "'Ommen mijne Vaderlicke Stad Leyden te loven ende prijzen". Jan Jansz Orlers en zijn bronnen van het beleg en ontzet van Leiden', in: *Nieuwsbrief van het Gezelschap van de 16de eeuw*, 12 (1995), p. 16-31.
- 'Jan Janszoon Orlers schetst Leiden. Illustraties in de vroege stadsbeschrijvingen', in: K. Bostoen, E. Kolfin en P.J. Smith (red.), 'Twelvinge eener dragt'. *Woord en beeld in de Nederlanden (1500-1750)*, Hilversum 2001, spec. nr. van: Dze, 17 (2001), p. 133-168.
- 'Stadsgeschiedenis als stadspromotie', in: *Literatuur*, 21 (2004), p. 22-26.
- 'Aan de oevers van de Theems en Nieuwe Rijn. Nostalgie en burgerplicht in beschrijvingen van Londen (1598) en Leiden (1614)', in: *Dze*, 24 (2008), p. 89-107.
- 'A pair of compasses and a pile of books. Chorography as a crossroads of geography and history in the early Dutch Republic', in: L.Ph. Sloos (red.), *Boeken met krijgshistorie. Op verkenning in het oudste boekbezit van Defensie*, Breda 2010, p. 63-89.
- Verbeek, T., 'Notes on ramism in Netherlands', in: M. Feingold, J.S. Freedman en W. Rother (red.), *The Influence of Petrus Ramus. Studies in Sixteenth and Seventeenth Century Philosophy and Sciences* (Schwabe Philosophica 1) Bazel 2001, p. 38-53.
- Verbij-Schillings, J., *Beeldvorming in Holland. Heaut Beyer en de historiografie omstreeks 1400* (Nederlandse literatuur en cultuur in de middeleeuwen 13) Amsterdam 1995, ook verschenen als proefschrift Leiden.
- 'Kerk en cultuur', in: Van Maanen (red.), *Leiden* (2002-2004), dl. 1 (2002), red. J.W. Marsilje, p. 151-199.
- Verhoeven, G., "'Brought together at great effort". The place of author, publisher and reader in the genesis of the early modern travel guide', in: *Quaerendo*, 23 (2004), p. 240-253.
- *Anders reizen? Evoluties in vroegmoderne reiservaringen van Hollandse en Brabantse elites (1600-1750)*, Hilversum 2009, oorspr. proefschrift Antwerpen.
- Verkaik, J.W., *De moord op graaf Floris V* (Middeleeuwse studies en bronnen 47), Hilversum 1996, ook verschenen als proefschrift Utrecht 1995.
- Vermaseren, B.A. 'Het ambt van historiograaf in de Bourgondische landen', in: *Tvg*, 56 (1941), p. 258-273, ook verschenen in: Geurts en Janssen (red.), *Geschiedschrijving in Nederland* (1981), dl. 2, p. 1-17.
- 'Het ontstaan van Hadrianus Junius "Batavia" (1588)', in: M. Nijhoff e.a., *Huldeboek pater dr. Bonaventura Kruitwagen O.F.M. aangeboden op Sint Bonaventura, 14 juli 1949 ter gelegenheid van zijn gouden priesterfeest en zijn vijf*

- en zeventigste verjaardag, Den Haag 1949, p. 407-426.
- De katholieke Nederlandse geschiedschrijving in de 16e en 17e eeuw over de opstand, 2e dr. (Nederlandse herdrukken 2) Leeuwarden 1981 [1e dr. 1941].
- Verschaffel, T., 'Het lezen van geschiedenis. De traditionele theorie van de zeventiende en achttiende eeuw', in: *Theoretische geschiedenis*, 17 (1990), p. 243-255.
- De hoed en de hond. Geschiedschrijving in de Zuidelijke Nederlanden 1715-1794, Hilversum 1998, oorspr. proefschrift Leuven.
- [Versyden, D.D.,] *Beschrijvinghe der stadt Rotterdam, hare oudtheyt ende hare groothey, ende oock hare ghelegentheydt*, facs. van ed. 1623 (Leidsche facsimile-uitgaven 2) Leiden 1942.
- Vessem, H.A. van, 'Driehonderdvijftig jaar geleden stierf Theodorus Velius', in: *West-Friesland's 'oud en nieuw'*, 47 (1980), p. 8-11.
- Viaene, A., 'Van "Flandria illustrata" naar "Verheerlijkt Vlaandre". Bibliografische kanttekeningen op Sanderus 1641-1735', in: *Biekorf*, 71 (1970), p. 193-204.
- Vine, A., *In Defiance of Time. Antiquarian Writing in Early Modern England*, Oxford 2010.
- Vinne, V.L. van der, *Dagelijkse aantekeninge. Reisjournaal van een Haarlems schilder 1652-1655*, ed. B. Sliggers jr. (Fibula ooggetuigen) Haarlem 1979.
- Vis, J., 'Kunst voor stad en burgerij. Het culturele leven in de Gouden Eeuw en daarna', in: Aten e.a. (red.), *Geschiedenis van Alkmaar* (2007), p. 312-339.
- Vliet, A.C.L. van der, *Strabo over landen, volken en steden* (Van Gorcum's historische bibliotheek 94) Assen 1977, ook verschenen als proefschrift Leiden.
- Vliet, R. van, 'Klein Jan. De bard van de Botermarkt', in: *Mededelingen van de Stichting Jacob Campo Weyerman*, 30 (2007), p. 26-35.
- Vlist, E. van der, '"In goeder vreden ende burgerlijke eenicheyt". Leidse buurten in de zestiende eeuw', in: *Jaarboek der sociale en economische geschiedenis van Leiden en omstreken*, 1 (1989), p. 38-60.
- De burch van Leiden (Leidse historische reeks 14) Leiden 2001.
 - 'De stedelijke ruimte en haar bewoners', in: Maanen (red.), *Leiden* (2002-2004), dl. 1 (2002), red. J.W. Marsilje, p. 15-57.
- Vogel, K.A., 'Cosmography', in: K. Park en L. Daston (red.), *Early Modern Science* (The Cambridge History of Science 3) Cambridge 2006, p. 469-496.
- Voigt, K., *Italianische Berichte aus dem spätmittelalterlichen Deutschland. Von Francesco Petrarca zu Andrea de' Franceschi (1333-1492)* (Kieler historische Studien 17) Stuttgart 1973, oorspr. proefschrift Berlijn, Freie Universität 1969.
- Vondel, J. van den, *De werken*, ed. J.F.M. Sterck e.a., Amsterdam 1927-1940, 11 dln.
- *Inwydinge van 't stadhuis t'Amsterdam*, ed. A. Albrecht e.a. (Literatuur en maatschappij in de zeventiende eeuw) Muiderberg 1982.
- Vree, W. van, *Nederland als vergaderland. Opkomst en verbreiding van een vergaderregime*, Groningen 1994.
- Vries, J. de e.a., 'Verslag omtrent de ijzeren kapel in de Oude Kerk te Amsterdam, ter vergadering der tweede klasse van het Koninklijk-Nederlandsche Instituut, ingebracht op den 11den mei des jaars 1820, door eene, daartoe benoemde commissie', in: *Verhandelingen der tweede klasse van het Koninklijk-Nederlandsche Instituut van Wetenschappen, Letterkunde, en Schoone Kunsten te Amsterdam*, 2 (1821), p. 107-138.
- Vries, J. de, 'Barges and capitalism. Passenger transportation in the Dutch economy, 1632-1839', in: *AAG bijdragen*, 21 (1978), p. 33-398, ook verschenen als: (Hes studia historica 4) Utrecht 1981.
- *European Urbanization, 1500-1800*, Londen 1984.
- Vries, J. de en Woude, A. van der, *Nederland 1500-1815. De eerste ronde van moderne economische groei*, Amsterdam 1995.
- Vries, Joh. de, *Amsterdam Rotterdam. Rivaliteit in economisch-historisch perspectief* (Fibulareeks 8) Bussum 1965.
- Vries, M. de e.a. (red.), *Woordenboek der Nederlandsche taal*, Den Haag enz. 1882-1998, 29 dln, ook te raadplegen op: <http://gtb.inl.nl/>.
- Vries, P.J. de, 'Geeraerd Brandt en de bronnen bij de "Kroniek van Enkhuizen"', in: *Steevast*, 24 (2002), p. 43-59.
- Vries, W.B. de, *Wandeling en verhandeling. De ontwikkeling van het Nederlandse hofdicht in de zeventiende eeuw* (1613-

- 1710), Hilversum 1998, ook verschenen als proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam.
- Vrij, M.R. de, 'Theodorus Schrevelius en zijn gezin. Een groepsportret door Pieter Fransz. de Grebber', in: *Antiek*, 31 (1996), p. 2-11.

W

- Waal, H. van de, *Drie eeuwen vaderlandsche geschied-uitbeelding, 1500-1800. Een iconologische studie*, Den Haag 1952, 2 dln.
- Waals, J. van der, *Prenten in de Gouden Eeuw. Van kunst tot kastpapier*, m.m.v. P. van der Coelen, Rotterdam 2006.
- Walle, K., *Buurthouden. De geschiedenis van burengebruiken en buurtorganisaties in Leiden (14e-19e eeuw)* (Leidse historische studies 3) Leiden 2005.
- Warnicke, R.M., *William Lambarde, Elizabethan Antiquary 1536-1601*, Londen enz. 1973.
- Watelet, M. (red.), *Gerardus Mercator Rupelmundanus*, Antwerpen 1994.
- Waterbolk, E.H., *Twee eeuwen Friese geschiedschrijving. Opkomst, bloei en verval van de Friese historiografie in de zestiende en zeventiende eeuw*, Groningen enz. 1952, proefschrift Groningen.
- 'Zeventiende-eeuwers in de Republiek over de grondslagen van het geschiedverhaal. Mondelinge of schriftelijke overlevering?' in: J.A.L. Lancée (red.), *Mythe en werkelijkheid. Drie eeuwen vaderlandse geschiedbeoefening (1600-1900)*, Utrecht 1979, p. 9-24, ook verschenen in: *Bijdragen voor de geschiedenis der Nederlanden*, 12 (1957), p. 26-44.
 - 'Oud en nieuw, vreemd en eigen', in: *Ubbo Emmius. Tentoonstelling ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van het Groninger Historisch Dispuut 'Ubbo Emmius'*, Groningen 1976, p. 9-18.
 - 'Ubbo Emmius' beschrijving van Stad en Lande. "Uit trots en waarheidszin geschreven", in: *Emmius, Friesland tussen Eems en Lauwers*, vert. Schoonbeeg (1989), p. 5-14.
- Webb, D., 'Guide books to London before 1800. A survey', in: *London Topographical Record*, 26 (1990), p. 138-152.
- Weekhout, I., *Boekcensuur in de Noordelijke Nederlanden. De vrijheid van drukpers in de zeventiende eeuw* (Nederlandse cultuur in Europese context 11) Den Haag 1998, ook verschenen als proefschrift Nijmegen.
- Welu, J.A., 'Vermeer. His cartographic sources', in: *The Art Bulletin*, 57 (1975), p. 529-547.
- Wesseling, A., 'In praise of Brabant, Holland, and the Habsburg expansion. Barlandus' survey of the Low Countries (1524)', in: D. Sacré en G. Tournoy (red.), *Myrica. Essays on Neo-Latin Literature in Memory of Jozef Ijsewijn* (Supplementa humanistica Lovaniensia 26) Leuven 2000, p. 229-247.
- Wesseling, H.L., *Plaatsen van herinnering. Een historisch succesverhaal*, inl. P. Nora, Amsterdam 2005.
- Wessels, L.H.M., 'Jan Wagenaar (1709-1773). Bijdrage tot een herwaardering', in: *Geurts en Janssen* (red.), *Geschiedschrijving in Nederland* (1981), dl. 1, p. 117-140.
- *Bron, waarheid en de verandering der tijden. Jan Wagenaar (1709-1773). Een historiografische studie* (Hollandse historische reeks 27) Den Haag 1997, oorspr. proefschrift Nijmegen 1996.
- Weve, W. (red.), *De kaart figuratief van Delft, Rijswijk* 1997.
- Wheelock jr., A.K., "'Waerdigh om t'aanschouwen". De stad in beeld tijdens de zeventiende-eeuwse Republiek', in: *Van Suchtelen en Wheelock* (red.), *Hollandse stadsgezichten uit de Gouden Eeuw* (2008), p. 14-33.
- Wijdenes Spaans, F., 'Dr. Theodorus Velius', in: *West-Friesland's 'oud en nieuw'*, 9 (1935), p. 20-34.
- Wijhe, J.M., 'Amsterdam in het begin der 17e eeuw. Aanteekeningen van Ernst Brinck', in: *Jaarboek van het genootschap Amstelodamum*, 20 (1923), p. 25-33.
- Wijnman, H.F., 'Jodocus Hondius en de drukker van de Amsterdamsche Ptolemaeus-uitgave van 1605', in: *Het boek, nieuwe reeks* 28 (1944-1946), p. 1-49.
- Wille, J., 'Het houten boek. Democratische woelingen in Dordrecht, 1647-1651', in: *Stemmen des tijds*, 1 (1912), p. 1154-1179 en 1263-1284.
- Williams, C. (ed. en vert.), *Thomas Platter's Travels in England 1599*, Londen 1937.
- Wilson, N.G., *Scholars of Byzantium*, Baltimore (Maryland) 1983.
- Witstein, S.F., *Funeraire poëzie in de Nederlandse renaissance. Enkele funeraire gedichten van Heinsius, Hooft, Huygens en Vondel, gezien tegen de achtergrond van de theorie betreffende het genre* (Neerlandica Traiectina 17) Assen 1969, ook verschenen als proefschrift Utrecht.
- *Bredero's ridder Rodderick* (De nieuwe taalgids cahiers 4) Groningen 1975.

- Witzel, H., *Der geographische Exkurs in den lateinischen Geschichtsquellen des Mittelalters*, proefschrift Frankfurt am Main 1952.
- Wolf, G., 'Die deutschsprachigen Reiseberichte des Spätmittelalters', in: Brenner (red.), *Der Reisebericht* (1989), p. 81-116.
- Woltjer, J.J., 'Dutch privileges, real and imaginary', in: J.S. Bromley en E.H. Kossmann (red.), *Some political mythologies. Papers delivered to the fifth Anglo-Dutch historical conference (Britain and the Netherlands 5)* Den Haag 1975, p. 19-35.
- Woodward, D. (red.), *Cartography in the European Renaissance (The History of Cartography 3)* Chicago (Illinois) enz. 2007, 2 dln.
- Woude, A.M. van der, *Het Noorderkwartier. Een regionaal historisch onderzoek in de demografische en economische geschiedenis van westelijk Nederland van de late middeleeuwen tot het begin van de negentiende eeuw (A.A.G. bijdragen 16)* Wageningen 1972, ook verschenen als proefschrift Utrecht.
- Wouters, H.H.E., 'Mattheus Herbenus Traiectensis. Een humanist van het eerste uur', in: *Miscellanea Traiectensia. Bijdragen tot de geschiedenis van het 300-jarig bestaan van de Stadsbibliotheek van Maastricht 1662 * 31 juli * 1962* (Werken uitgegeven door Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap gevestigd te Maastricht 4) Maastricht 1962, p. 263-329.

Y

- Yates, F.A., *The Art of Memory*, Londen 1992 [1e dr. 1966].
- Ypes, C., *Petrarca in de Nederlandse letterkunde*, Amsterdam 1934, proefschrift Universiteit van Amsterdam.

Z

- Zachariasiewicz, W., *Die Klimatheorie in der englischen Literatur und Literaturkritik. Von der Mitte des 16. bis zum frühen 18. Jahrhundert (Wiener Beiträge zur englischen Philologie 77)* Wenen enz. 1977, oorspr. habilitatie Graz 1973.
- Zande, J. van der, 'Amsterdam stadsgeschiedschrijving vóór Wagenaar', in: *Holland*, 17 (1985), p. 218-230.
- Zandvliet, K., *De groote wereld in 't klein geschildert. Nederlandse kartografie tussen de middeleeuwen en de industriële revolutie*, Alphen aan den Rijn 1985.
- 'Joan Blaeu's Boeck vol kaerten en beschrijvingen van de Oostindische Comapgnie. Met schetsen van drie kaarttekenars: Zacharias Wagenaer, Jan Hendricksz Thim en Johannes Vingboons', in: *Het kunstbedrijf van de familie Vingboons. Schilders, architecten en kaartmakers in de Gouden Eeuw*, Maarssen enz. 1989, p. 59-95.
 - *Mapping for Money. Maps, Plans and Topographic Paintings and Their Role in Dutch Overseas Expansion during the 16th and 17th Centuries*, Amsterdam 1998, ook verschenen als proefschrift Leiden.
- Zappey, W.M., 'Het economisch leven in de Republiek tot het begin der 17de eeuw', in: Groenveld e.a., *De Tachtigjarige Oorlog* (2008), p. 160-174.
- Zesen, Ph. von, *Europas erster Baedeker. Filip von Zesens Amsterdam 1664*, ed. C. Gellinek (*Culture of European Cities 2*) New York 1988.
- *Sämtliche Werke*, dl. 16 (Berlijn 2000), *Beschreibung der Stadt Amsterdam*, ed. F. van Ingen (*Ausgaben deutscher Literatur des XV. bis XVIII. Jahrhunderts 158*).
- Zilverberg, S.B.J., 'Gerard Brandt en zijn "Historie van Enkhuizen" (1666)', in: *West-Friesland's 'oud en nieuw'*, 35 (1968), p. 56-70.
- 'Een historie van Enkhuizen uit 1660', in: H.P. Avocaat, *Historie van den oorspronck, fondatie, ende voortganck der seer vermaerder zee ende koopstadt Enchuysen (Maelson-reeks 1)* Enkhuizen 1984.
- [Zoete van Laecke, F. en Ph.,] *Journal d'un voyage à Paris en 1656-1658*, ed. A.P. Faugère, Parijs 1862.
- Zuiderweg, A., 'Java in VOC-reisverhalen', in: E. Gustinelly e.a. (red.), *Vijfendertig jaar studie Nederlands in Indonesië*, Depok 2006, p. 102-115.
- Zwager, H.H., 'Johannes Isacius Pontanus en zijn Historische beschrijvinghe der seer wijt beroemde coopstadt Amsterdam', in: J.I. Pontanus, *Historische beschrijvinghe der seer wijt beroemde coopstadt Amsterdam*, facs. van ed. 1614 (*Herleefd verleden*) Amsterdam 1968, z.p.
- 'Ludovico Guicciardini en zijn Beschrijvinghe van alle de Nederlanden', in: L. Guicciardini, *Beschryvinghe van alle de Neder-Landen*, facs. van ed. 1612 (*Herleefd verleden*) Amsterdam 1968, z.p.